

Hazslinszky Tamás

A BARADLA-BARLANG 19. SZÁZADI NEVEZETES LÁTOGATÓI

Érc- és Ásványbányászati Múzeum
R u d a b á n y a
2004

Hazslinszky Tamás

A BARADLA-BARLANG
19. SZÁZADI
NEVEZETES LÁTOGATÓI

Érc- és Ásványbányászati Múzeum
R u d a b á n y a
2004

Érc- és Ásványbányászati Múzeumi Füzetek
33.

A címlapon:

*Almássy Tasziló ceruzarajza a Baradla-barlang
I. vendégkönyvében (1864)*

Kiadta:

Érc- és Ásványbányászati Múzeum
3733 Rudabánya
Petőfi u. 24.

Felelős kiadó: Hadobás Sándor múzeumigazgató.
K – B Aktív Nyomda, Miskolc. *Felelős vezető:* Kása Béla.

T a r t a l o m

Cseppkőbe vésve	5
Levelek, naplók, útleírások, irodalmi alkotások	7
Falfeliratok	19
Egyéb források	19
Vendégkönyv	20
Forrásmunkák.....	91
Magyarázatok, rövidítések	92

*A Baradla bejárata ősidők óta nyitott volt, így természetes,
hogy már a régi időkben is számos híres-nevezetes
személyiség kereste fel. E látogatások zöme a 19. századra
esett – legalábbis azok, amelyekről valamilyen formában
dokumentum maradt fenn –, hiszen az akkor ismert
barlangok között mind hosszával, mind cseppkőgazdagságával
európai hírnévre tett szert az Aggtelek határában nyíló
föld alatti labirintus.*

Cseppkőbe vésvé

A múlt század elején szinte hagyománnyá vált, hogy egy-egy neves, jelentős személyiség látogatását jól kiválasztott, szép, tekintélyes méretű és formájában is feltűnő cseppkőoszlopba, állócseppkőbe vésett *kronogrammával* (a felirat római-szám értékű – színnel vagy eltérő nagysággal kiemelt – betűinek összege az illető esemény évszámát adja meg) örökítették meg.

Az első ilyen a hosszútúra elején, a jelenlegi csónakázótó medrében álló ún. *Nádor-oszlop*, melynek oldalára **József nádor** (Habsburg főherceg, II. Lipót király fia [1776—1847], aki 51 éven át volt Magyarország nádora, azaz a király helytartója; Alcsúton mintagazdaságot szervezett, támogatta az első magyar műszaki oktatási intézmény, az Ipartanoda létrehozását, melyet később mint Műegyetemet, róla neveztek el; segítette Pest fejlesztését; szobra a nevét viselő téren áll) 1806. évi barlanglátogatása tiszteletére vésték az erős cseppkő-bekérgezéstől ma már nem olvasható, szinte csak sejtethető szöveget:

IOSEPHVS
ARCHIDVX
AVSTRIAE
REGNI HVNGARIAE
PALATINVS
PATER PATRIAE
LATEBRAS SVBTERRANEI
ANTRÍ BARADLA
VIDÍT

Magyarul: *József / főhercege / Ausztriának / Magyar Királyságnak / nádora / a haza atyja / föld alatti rejtekeit / Baradla barlangnak / megtekintette.*

A csónakázótó partján, alig 50 m-re az előbbtől található *Ferdinánd-oszlop*, mely **Ferdinánd d'Este** (osztrák főherceg, magyar kir. herceg [1781 Milano – 1850 Gmunden], 1816-tól Mo. katonai parancsnoka) 1817. évi látogatásának állít emléket. A felirat jórészt ma is olvasható:

FERDINANDVS
PRINCEPS REGIVS
INVICTVS HEROS HVNGARVS
BARADLAE OVANTIBVS
HOSPES GRATVS OPTATVS
VIVAT

Magyarul: *Ferdinánd / királyi herceg / legyőzhetetlen magyar hős / a Baradla örvendőjével / szívesen látott kedves vendége / éljen.*

Ennek közvetlen közelében áll a Reviczky-oszlop, melynek ma is jól olvasható szövegét **gróf Reviczky Ádám** ([1786 Debrecen – 1862] valóságos tanácsos, az udvari kamara alelnöke, alkancellár és főudvarmester, 1828-tól főkancellár és Borsod vm. főispánja, az MTA igazgató tagja, majd követ és meghatalmazott miniszter) 1829. évi látogatása alkalmából vésték:

üDVöZLÉgy
Drága Ió kÍráLyVnk
IobbIa
ReVIsnyeI gróf
ReVÍczky
hazánk CsILLaga
's DÍsze

A Baradla belsőbb részén (az utóbbitól kb. 400 m-re), az ún. Viaszutca széles folyosójában találjuk a teljesen ép feliratú Almássy-emléket, mely **Almássy József** Gömör megyei főispán 1825-ben történt beiktatása tiszte-letére rendezett barlangi ünnepség alkalmával készült:

SPELVNCA
BARADLA
LITAT QVOQVE
SVO SENIORI
IOSEPHO
ALMASSI

Magyarul: *A Baradla / barlang / is hódol / korelnökének / Almássy / Józsefnek.*

A későbbiek során már csak a felszínen helyeztek el köbe vésett emléktáblákat. Így pl. a magyar orvosok és természetvizsgálók Rimaszomba-

ton megtartott 12. vándorgyűlésének emlékére emelt tábla, mely ma is látható a barlang aggteleki bejárata melletti sziklafalon:

A magyar orvosok és természetvizsgálók 1867 Aug. 18^{án} a természet nagyszerű rejtélyeit az aggteleki barlangban, a tudomány fáklyájánál vizsgálták, s mohosult szikláin előtt a magyar vendégszeretet Ragályi Gyula szívességéből élvezték. Emlékeül a nagygyűlés.

A vándorgyűlés résztvevői közül közel 400-an vettek részt a 4 napos kirán-duláson, melynek első állomása a Baradla volt. Erre az alkalomra jelent meg Hunfalvy János szerkesztésében a 354 oldalas, gazdagon illusztrált kötet: *Gömör és Kishont egyesült vármegyék leírása*, melyet → Koburg Ágost herceg, a vándorgyűlés elnöke saját költségén jelentetett meg. Jelen volt → Tompa Mihály is, aki az ebéd közbeni pohárköszöntőjében így szól: „... e komoly bércek közt, a titkos barlangüregek felett, a természetben ... e pohárral kezembben kívánom: hogy kísérje méltó tisztelget, hála és segítség minden természettanulmányozó törekvést.”

Kár, hogy e látogatás során a barlang vendégkönyvébe csak néhányan jegyezték be magukat (→ Juhász Kálmán, → Szabó Dávid, Klekner Rezső, Palánszky Sámuel).

Levelek, naplók, útleírások, irodalmi alkotások

Több olyan neves személy kereste fel a barlangot, akiknek látogatását saját írásművük őrizte meg. A teljességre nem törekedve az alábbiakban közölünk néhányat ezek közül. (Nem közöljük itt természetesen a barlangkutatói szakmunkának számító korai közleményeket, mint a barlang megismerésében alapvető műveket, pl. Townson, Bartholomaeides, Raisz, Vass Imre barlangleírásait és az ezek alapján írt ismertetéseket.)

Gvadányi József gróf (1725 Rudabánya – 1801 Szokolca); olasz eredetű család fia, előbb katonai pályára lépett, s a Felvidéken, Szatmár m.-ben és Galiciában állomásozott. Nyugalomba vonulása után korának népszerű írója lett, legismertebb műve az *Egy falusi nótáriusnak budai utazása*; a barlangot vagy az 1741-ig Rudabányán töltött ifjúsága alatt, vagy későbbi felvidéki katonai szolgálata idején kereshette fel). 1796-ban jelent meg Voltaire-fordítása, a *Tizen-kettedik Károly' Svétzia ország ki-*

rallyának élete..., amelynek szövegébe saját elmélkedéseit és gondolatait is beleszötte. A könyv 303. oldalán levő verses betét két utolsó sora így szól:

„Én sem kívánkozom Király Udvarába,
Inkább az Aktelki setét Baradlába.”

Az olvasók tájékoztatására jegyzetben közli a következőket:

„Tekéntetes Nemes Gömör Vármegyébe vagyon egy Aktelek névű Falú, ennek határába vagyon egy magas kő-szikla, melly alatt egy olly barlang vagyon, a’ mellyben sok ezer ember férhet, ezen barlangnak neve Baradla, a’ bé-menetel igen szűk. Magam-is voltam benne.”

Teleki Domokos gróf (1773 Sáromberke – 1798 Marosvásárhely); a neves erdélyi család tagja; a bécsi és bp.-i egyetemen tanult, elsősorban az ásványtan érdekelte; beutazta Ny-Európát, majd Mo.-ot, utóbbiról 1796-ban könyvet jelentetett meg. Az 1793 júniusában megkezdett felvidéki utazása során járt a barlangban. Erről könyvében így számol be:

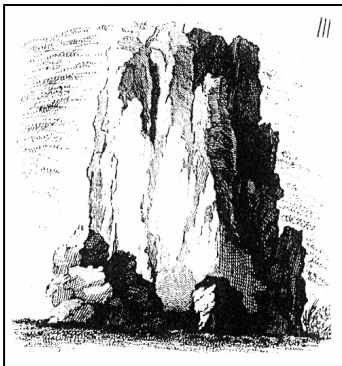
... elindultunk Aggtelekre. Háromórányi menés után az aggteleki barlanghoz érvén, itt megállapodtunk és lovunkról leszállottunk. Béküldettük azonnal a közel lévő faluba lovainkat, és izentünk, hogy a faluból vezető és más emberek jönnének világgal, kikkel a barlangba mehethénk. Kevés idő tölt belé, hogy ezek eljöttek. Mind együtt lévén tehát, fáklyát és fenyőfa világot gyújtatván, a barlangba béindultunk. Bémenvén a barlangnak kicsiny és törpe nyílásán, egy darabig csapanyólag ereszkedvén, egy nagy üregbe jöttünk, azután több más üregbe is jutottunk; ezek, valamint az első, nagyok, sőt nagyobbak, és oldalaik s magos boltozatjaik mind kősziklákból állanak. Ezen üregek csepegőkővel teljeseek, mely mind a kősziklákat sok helyen egészen béborítja, mind nagy és kisebb csapokat és mindenféle formájú s nagyságú kődarabokat és fogurákat formál. Így lát az ember a képzelésnek csak kevés segítségével az üregekben nagy, kerek amfitéátrumokat, templomokat, portálékat, oszlopos szalákat, állóképeket, oszlopokat, pirámisokat; a csepegőkővek ennyi sok ábrázatot csinálván. Ezen üregeknek egyikében folyó patakra és másban álló vízre találtunk, melyeken egynéhányszor által kellett mennünk; egy jó forrásra is akadtunk, melyből ittunk.

Az üregeknek egymással közösülések szoros járások által vagyon, hol egyes, hol pedig felfelé vagy lefelé menő kősziklás, darabos utakon, a járások néhol igen törpék és szorosok úgyannyira, hogy hajolva, sőt négykézlábon mászva is és hason csúszva kellett bémenni: néhol egyik üregből a másikba egyenesen kell lefelé bocsátkozni a kőszikla-darabokon. Eljártunk mintegy tizenkét üreget, de a szorosabb általmenetelű üregekbe menvén főszolgabíró G. urat másodmagával hátra hagytuk, mivel ökelme sokkal testesebb lévén nálunknál, nagy bajjal mehetett volna. Abban az üregben, melybe legutoljára mentünk, egy kis csepegőkő oszlopnak a tetejére egy kis papiroscédulát tettünk, melyre nevünket és a barlangban járásunknak napját feljegyeztük, és ezen papirost egy darab csepegőkővel, hogy le ne essék, megnyomattuk.

Innen visszatérvén és magunkat hátra hagyott G. urammal egyesítvén, azon úton, melyen a barlangba jöttünk vala, a barlangból kimentünk, minekutána benne három óráig jártunk volna. Ez a barlang még sokkal messzebb mégyen, mint ameddig tudatik, és senki még végit vagy más helyen való kijövetelét nem tudja; csak addig is, ameddig tudatik, két mértföldnél tovább eltart, sok tekervényes utak és sok üregek vagynak benne, melyekbe még a vezető sem járt és járni nem mert, félvén a kijövetelnek bajos voltától. Annyira is, amennyire mi jártunk, veszedelmes volna jó vezető s elegendő világ nélkül menni; nert a járások sokfélék, és könnyen el lehetne tévedni, sőt olyan helyekre is juthatna az ember, melyekből a legjáratosabb vezető is nem tudna kijönni, mivel még ennek sohasem járt. Hogy azért az ember bátorsággal mehessen a barlangba, megkívántatik, hogy vezetője jó legyen, aki már sok embereket vezetett, és hogy fáklya- vagy más világról elegendőképpen gondoskodjék. Mivel pedig a világ néha kialudhatik és meg sem gyűjtathatik: szükség, hogy aki a barlangba megyen, a helységbe adja hírré másoknak is menetelét, hogy ha sokára ki nem jönne, keresésére menjenek.

Az áer ebben a barlangban híves és nedves, de nem hideg, a nedvesség a kősziklákból kiszivárgó és lecsepegő vízből és a barlangban levő folyó s álló vizekből ered.

Még azt jegyzem meg felőle, hogy sok emberkoponyák találtak benne. Azt mondják, hogy a régi villongások alatt sok emberek ide rejtvén magokat, az ellenség a barlang lyukánál nagy tüzet csinált, melynek sokáig tartó füstje miatt a bennlévők elvesztenek, sehol sem lévén a barlangnak szelelőlyuka vagy más bé- és kimenetele. Említésre méltó végtére az, hogy ezen barlangban két szekérvágásnak nyoma látszik, mely egy üregegen egészen keresztülmégyen, és senki sem képzelheti a barlangnak kicsiny nyílásához képest, miképpen jöhetett volna bé szekér vagy ígás marha, és miért kellett volna a barlangba szekérral járni. A barlangnak mostani formájához képest nehezen is lehetne ezt megmagyarázni, ugyancsak erről most egy vagy más módon vélekedni nem célozom. Külső kinézése az aggteleki barlangnak bémenetelénél ilyenforma, mint azt az ide szerkesztett rajzolat mutatja.

Csokonai Vitéz Mihály (1773 – 1805), nagy költőnk 1801. július 5-én látogatta meg a barlangot, mely kirándulásáról anyjához írt levelében számol be:

...Ragályi Gedeon úr, Gömör megye nótáriusa ... maga kocsiján és költségén elvitt Aggtelekre, a híres Baradla nevű barlangnak megvizsgálására. Ez a barlang fekszik Aggtelek faluhoz egy fertály órányira, egy csupa kőből álló hegynek ölében. A barlang szája esik egy 27 1/2 ölnyi meredek kősziklán az alján, mely

szikla felitől fogva az aljáig úgy áll, mint az egyenes kőfal, és magosságát lehet két annyira gondolni, mint a veres torony. Az alján levő lyukba gugyorogva kellett bemenni és ez az alacsony, de széles torkollat mintegy félfertály óráig tart, amikor az ember a valóságos barlangba bójut, melynek boltozatjához képest a nagy templom magossága és tágassága nem is hasonlítható. A kövek úgy csüggnek alá az ember feje felett, mintha mindjárt nyakába szakadnának: a hang rémítő módon zeng e tágas öbölben: lóttünk néhányat, és a legszörnyűbb mennydörgés kicsiny volt a puska ropogásához. Fáklyákkal vezettek két vezetőink, kik egyedül az utazók behordozásából élnek. Fáklyát négy öllel vittünk be, mert ha ebből a vándorló kifogyna, soha a barlangból, melynek még végét senki össze nem járta, ki nem jöhetne. Ága a lyuknak sok van: mi délig egyet, délután másikat jártunk be: a többire nem értünk. Voltunk mindössze kilencen. Elindultunk tehát az első ágán és találtunk csepegő kövekre s az azokból épült különb-különbféle oszlopokra, kősziklákra, omladékokra. A csepegő kő abból áll, hogy a barlang boltozatjáról szüntelenül csepeg a legtisztább, leghűvösebb víz, mely, mihelyt akár emberre, akár mire csöppen, azonnal kővé válik és így formálódnak lassanként a legszebb figurák, melyekből a képzelődés sok dolgot formál magának. Példának okáért először láttunk egy cifra zsidó oltárt, azután pápista kórust, melyre fel is mentünk, orgonát, barátot, királyi széket, oszlopos palotákat, stb., melyek szépsége és figurája a mesterség remekeivel truccol. Találtunk a barlang fenekén sok ezer ember- és baromcsontokra, melyek a háborús időkbe odafutott és rejtett szerencsétleneknek csontjaik. A barlangba hol tekergősen, hol egyenes hosszú folyással foly el egy három öles tiszta folyó víz, mely olykor igen megárad és a bennlevőket oda szorítja, míg ismét el nem apad. Vannak benne a legegészségesebb és legtisztább forrásocskák, melyekből magam is kedvemre ittam. Négy vagy öt helyen négykézláb másztunk, néhol mint a rák hátrafelé, néhol pedig éppen hason, úgy, hogy a hátunkat korholta a felettünk függő kőszikla. Másutt egy kőről más kőre vad kecske módjára ugráltunk: néhol egy hegyes kővön állván vagy fogódzván, úgy tetszett, mintha a fáklya világánál kétfelől a pokol mélységébe néztünk volna alá: egy csuszamolás – és ezer darabokra szakadva omoltunk volna le: másutt egymásután mászkáltunk a csepegő kődarabokra vagy társaink kezébe fogódzva, s az alól maradottak a felmászottakra s azoknak fáklyáira nézván, irtózással bámultak a toronynyi kőszikla tetején világoskodó bajtársaikra. Egy embernek, vagy csak kettőnek nem javasolnám a benne való járkálást, kivált, a kibén érzékeny a szív és bokrosodó a képzelődés: de mi többet nevtünk, mint borzadtunk. Azon bámultunk legjobban, hogy a barlangnak legteresebb és félelmesebb részeiben dámák neveit találtuk felvésvé köveken, a mint az itt megfordultaknak szokása. Puky úr az én nevem is feljegyezte a magáéval együtt, a többek között arra pompás kősziklára, a mely mintha sok ezer briliántokkal ki volna rakva, a leggyönyörűbb ragyogvánnyal játszik. Visszatértünk után a patakhoz bujdosztunk, a hol elmaradott fáklyáinkat, ruháinkat s eleségünket hagytuk: megmostuk a szép vízben elsározott és öszvemetszett kezeinket: s ki egy kődarabra, ki másokra ülvén, lehegve, beszélgetve. Egy pipa dohányt kiszíván, útnak készültünk ismét és a barlang másik ágába indultunk, ahol három órányi földön, többnyire mindég a patak partján mentünk egyenes és tér úton a

legpompásabb, magasabb és szélesebb boltozat alatt, melyben a legderekből falu is megférne mindenestől: néhol félre csaptunk valami szép kőszikla oldalára, vagy valamely jeles dolognak megnézésére. Ilyen volt többek között egy jókora kősziklán egy oszlop, melyet, ha egy darab kővel ütöttünk, harang módjára kongott. Találtunk ugyan ilyen zengő követ sokat, de ez nagy és hangos voltára nézve a többeket sokkal felülhaladta. Végre sok mászkálásunk után egy szoros lyukhoz értünk, a melyen mint valami kéményen, grádics és fogódzó nélkül majd hat ölnyre kellett lefelé bocsátkoznunk: ennél foglyosabb helyünk nem volt. De meg is érdemelte azt a bajlódást: mert midőn alá ereszkedtünk, a legszebb apró szobákat találtunk, mintha kővé vált káka kunyhók, oszlopokra rakott halász kalibák lettek volna, egyik sárga, másik fehér, egyik veres, másik kék kövekből alkotva. Délután négy óra volt, hogy kifelé való, indulásunkat meghatároztuk, jóllehet ennek az egy ágának végét sem érhattük.

Nemsokára a barlang szájához jutottunk, s édes meglepéssel kimagyarázhatatlan belső érzések és gondolatok között bukkantunk ki a zöld gyeprre, a friss szellőbe és az élő teremteteket vizsgáló napvilágra. Ezt a barlangot bejárta Townson anglus... is. Mi egyéb élő állatot nem találtunk benne, egy közepébe ugráló nagy vízi békánál. Levegőegét jónak éreztem legalább rossznak és alkalmatlannak nem. Az a híre, hogy a ... földes uraság, vagy ha ez nem, tehát annak megegyezéséből a vármegye, a terhes bujkáló lyukait, a hazai és külföldi utazók kedvéért kivágatja, bővíti és járhatóbbá teszi, mellé kocsmát és vendégfogadót építtet. Elég az, hogy a vármegye ingénieurje minden zegét zugát kiméri, lerajzolja és kinyomatatja: úgy pedig, hogy a kupfersticheken levő számok a barlang részeire is fel lévén majd metszve, a könyv után tévedés nélkül összejárhatni. Ennek a barlangnak kitérő vizsgálása egész életembeli experimentáim között a legszebbik, legkedvesebbik...

Almási Balogh Pál (1794 Nagybarca – 1867 Pest; orvos, nyelvész, az MTA tagja; több Ny-európai utazást tett, széleskörű tudományos és társadalmi tevékenységet folytatott). A barlangban 1818-ban – még orvostanhallgató korában – járt. Látogatásáról szóló beszámolója a Baradla első részletes magyar nyelvű leírása.

A föld alatti barlangok mindenkor nevezetes tárgyai voltak az emberek figyelmének, s a képzelődés azokkal rendszerint valami nagyot, rendkívül valót szokott öszvekötni. Önkéntelen borzadás futja végig az elsuhanó vándort, midőn a megnyílt mélységeket látja setéséggel telve, melyeket félelmetes tárgyakkal rakva képzel magának. Azonban inkább belső formáltatások az, mellyel különösen magokra vonják minden figyelmét a vizsgálónak. A természetnek titokban formált művei s az alaperőknek szokatlan kifejtődzései, milyeket az ily elrejtett helyek hordoznak keblekben, erősen hatnak a lélekre. Ki is láthatná felemelkedett érzés s borzadással elegy gyönyör nélkül Skóciába a Fingál pompás alkatú barlangját, melynek bámulásra ragadó bazalt oszloprendjei korona helyett egy szigetet hordoznak fejeken, s más több ilyen barlangokat, melyeknek mindenikében más-más módon gyakorlotta mesterujjait a természet? Méltán ezek mellé lehet

tenni Hazánknak edj igen nevezetes ritkaságát, az Agteleki barlangot, vagy az úgy nevezett Baradlát, mely amazoknak akár nagysága, akár belső formáltatásának sokféleségére nézve nem enged; 's ha amazokban meg elégedést lél a' figyelmes vándor, itt sem kevés bámulással szemlélheti csudás művét a természetnek, mely mintegy elrejtve a' föld meghatalmazott birtokosának szemei elől, a' setét üregek mellyiben új világot hoz elő.

Hazánk ezen ritka barlangjának meg látása, 's a természet munkás erejéről való új esméreteknek óhajtása, már régolta célomba lévén, azt ez esztendő őszi szakaszába néhány barátimmal végre hajtottam.

Elkészülvén mindennel, különösen egypár szövétnekkal és sok gyertyákkal, jó kedvvel indultunk a földalatti útra. Utunk jó darabig lejtősen vitt lefelé, úgy-hogy utoljára jó magasán látszott hátunk megett a barlang szája, mely osztán csakhamar eltűnt előlünk. Leérvén ezen lejtőről itt mindjárt egyenes földön s nagyobb részint jó úton mehettünk. Értettük már ezen rövid haladásunk alatt, hogy a levegő sokkal hívesebb a külsőnél, de a' mellynek mértéklete osztán mindég egyforma maradt. Legelső, ami figyelmünket megérdemlette, egy pataknak árka volt, mely mindjárt a barlang kezdetinél, a rajta felállított hidacska által jeleli ki magát. Ebben rendszerint egy tiszta csermely szokott folydogálni, de amely, mivel körül-belől fekvő völgyekről leszivárgó esővíznek köszönheti nagyobb részint eredetét, sokszor kiszárad, mint most is, ekkor osztán csak imitt-amott marad némely jelensége a pataknak. Egy szűk öblű üregben egy felette nagy kiterjedésű s lapos kődarab ajánlotta magát szeméinknek, melyet a vezető szavai szerint ország táblájának neveznek. Kormos foltokkal borított lapja tele van írva nevekkal. – Ezen túl már imitt-amott láttuk a csepegő követ apró csapokkal ritkásan lecsüggni, s odébb-odébb mindég több mennyiségben s nagyobb formában. Egy magasabb üregben pedig már különös munkájára is akadtunk a csepegőknek, melyet a rajta szembetűnő különb-különbféle gothusi figurákat ábrázoló kristályokról zsidó oltárnak neveztek el a lakosok. Ilyennemű szép munkáira a természetnek ezennel számosakra akadtunk. – Úgy tetszett azonban, mintha már itt minden élet megszűnt volna. Halálos csend és setétség uralkodott mindenütt. Csak a tartós életű béka jelentette néha magát szökdelése által az üregnek nyirkos gödreiben.

Mennél tovább haladtunk elébb, annál szebb alakokban öltözve lépett szeméink eleibe a csepegő kő. Az üregek boltjai már itten-ottan sűrűen voltak ellepve köcsapokkal. Oldalt s előttünk szebbnél szebb munkái állottak a természetnek, mellyek közül nem tudta az ember, melyikre függessze inkább szeméit. Az üregek alja néhol kődarabokkal hintett, másutt egészen csepegő kőből formált, mint az úgynevezett virágoskertben, hol puszpángallékat ábrázoló csavargós falacszkákat láthatni. Legtöbbnyire pedig nyirkos, néha sárga, több helyeken fekete földdel van befedve, és pedig néhol oly egyenlően, hogy kivált az úgynevezett nagy szalába szélitibe lehet rajta táncolni is, melyet fáklyák világánál több ízben cselekszenek, amint mondják, az agteleki ifjak, sőt a nagyobb számmal összegyűlt látogatók vidám serege is, kik még ezen felül ágyú- s puskalövésekkel is szokták magokat mulattatni, mely itt iszonyú nagy hangjával megreszketteti a barlang boltjait.

Jó távol behatottunk már a barlangba, midőn egyszerre egy nagy hegy állotta utunkat, mely egymásra halmozott óriási nagy kövekből állott, s melyen keresztül ment azelőtt az út. Hallván a vezetőtől, ki ezt Mória-hegynek mondotta, hogy ennek tetején egy megtekintésre méltó üreg van, melyet a benne lévő sokféle oszlopokról kis Paradicsomnak neveznek, én látni óhajtottam, de társaimat rá nem bírhattam e terhes útra. Szándékomat azonban megváltoztatni nem akarván, gyertyám társaságában nekiindultam magam egyedül, bízván a vezető szavaiban, ki azt mondotta, hogy célomra hamar eljutok. Társaim alól megállottak. Új tárgyat látni óhajtásom nem vétette hamar észre velem, mi veszedelmes legyen utam e meredek, kőhalmozta hegyen, s csak akkor éreztem, hogy fáradni kezdek, midőn már jó darabon megmásztam a hegynek szörnyű köveit. Gyertyámnak gyenge világa csak homályosan terjesztette fényét utamnak gigászi kődarabjaira, melyek fekete színűek voltak, mint a mekkai Kába. Már jó darabig mentem fel, s mégsem láttam semmit, s nem is gondoltam, hogy még csak közepe körül vagyok. Társaimnak szavok csak homályosan hallatszott, noha a barlang falai a szónak hangját nagyon emelik. Visszanézvén reájok, szövétnekeiknek világa nagyon megkisebbedve s távol, magok pedig törpéknek látszottak. Megborzadtam, hol vagyok, utamat mindazonáltal folytattam, s végre csakugyan felértem a tetejébe, de már ekkor társaimat nem láthattam, a tőlük feljövő világ nagyon szükön látszott még egy kevésbé a barlang falain csillámlani. Önnön gyertyám igen gyengén oszlatta körülem a setétséget, hamvát pedig el nem mertem venni, nehogy életem veszedelmével kelljen visszamennem. Még darabig kellett nagy köveken keresztül lejtősen befelé mennem az előttem fekvő öbölbe, míg végre a leírt helyre eljutottam. Gyönyörködve néztem itt ezen nehéz helyre rejtett kincseit a barlangnak, a sok formájú oszlopokat s állóképeket ábrázoló darabokat, melyek itt sűrűen állottak egymás mellett, s hasonlítottak egy lecsonkázott erdőhöz. Társaimnak semmi neszt nem hallottam. Körülöttem mély csend uralkodott. Itt s ott cseppent le egy-két kövér csepp vagy a mélységbe, vagy egy darab kőre, mely sokszor különös visszhangot adott a közelebb kicsúcsosodott kőlapokon. Ezen borzasztó setétség lakta paradicsom s a körültem fekvő setét világnak mély hallgatása nem gyönyörködtete sokáig. Különléztem még egyszer idejövésem tárgyait, s ezzel lesiettem ez alvilági hegyről. Nemsokára hallottam társaim lármáját, mely kedves érzéseket okozott bennem, s majd magok is, noha még távol, szemembe tűntek. Megpillantván ők is engem a sziklákon gyertyámmal lefelé ereszkedni, örömmel kiabáltak felém, s hozzájuk leérvén oly szívesen fogadtak, mintha ezer veszedelmek közül jöttem volna szerencsésen elő.

Vezetőnk innen ugyancsak ezen hegynek oldalán vezetett fel bennünket. Az út, amennyire a rendetlenül egymásra halmozott nagy kövek engedték, igen meg van itt könnyítve, mivel lépcső formára vagynak elegyengetve a kövek, s oldalt fogódzók vagynak, melyeknek nagy hasznát veszik az utazók, mivel a lépcsők a nedvesség miatt, mely rész szerint a kövek közül szivárog ki, rész szerint a boltozatról csepeg le, sárosak és sikámlók szoktak lenni. Sokszor egy darab kő lábunk alól kismulván borzasztó robajjal omlott le az oldalt fekvő mélységbe, melynek tetején szövétnekünk világa csak homályosan ömlött el. Ezen különös hegyről leérvén, ismét nagy üregekre akadunk, melyekben új meg új munkáira

akadtunk a természetnek. Az üregeknek boltjai, kivált az oldalfalaknál, sűrűen rakva voltak csepegő kőcsapokkal, melyek itt-ott a barlang aljára lefutottak s szám nélkül való termeteket állítottak elő, melyeket a lakosok sokféleképpen neveztek el.

Ami figyelmünket a sok különösségekkel rakott üregekben átvándorlásunkban a többek felett magára vonta, egy második hegy volt, mely az elébbinivel csaknem egyforma alkatású, de kisebb volt, s melyet vezetőnk Hórebnek nevezett. Az út ennek is az oldalán vitt, s lépcsőkkel és fogódzókkal volt itt is elkészítve. Eztet megvizsgálni nem lévén már kedve senkinek közülünk, követtük ezen oldalut, mely a hegynek túlsó részén nagyon meredek volt. Oldalt borzasztó mélységek feküdtek, melyekben egynémely közülünk köveket görgetett alá, melyek egyik körül a másikra csapódván, nagy hányódások után csendesedtek el. Ezen hegyoldali úton leereszkedvén, ismét más üregnyílásra csavarodtunk. Az üregeknek egymással való közlése az egész barlangon által legtöbbször folytonfolyva megy, de néhol szűk nyílásokon is kell következő üregbe általmenni. Sokszor előtaláltam a barlang elein kezdődő patak fővenyes árkat is, melyben néhol az öszvegyült víz egy-egy kis tócsát formált, melynek tiszta vizét csak fáklyáinknak visszavert világáról vehettünk észre. Ez a víz, ha kivált nagy eső esik odaki, annyira meg szokott nevedezni, hogy egész üregeket elborít, s ha ilyenkor valaki volna odabe, könnyen odaszorulhatna s veszedelemben lehetne. A barlangnak szebb darabjai közül való az úgynevezett nagy oltár is, mely roppant előlapjának ékes formáltatásával s különböző figuráival a mesterkezeket is felülmúlni láttatik. Egy helyen kellemetes meglepetéssel mulattatott a vezető bennünket, midőn éppen egy szép helynek vizsgálatában foglalatoskodnánk, fellépvén egy kőhalomra, hol egy széles csepegőkő-oszlop emelkedik fel, ezeknek előrenyúló lapjait egy más darab kővel kongatván, mivel azok a körüllevő falak által is segítette néminemű harangcsengéshez vető hangot adtak, aminthogy ő ezt csakugyan harangnak is nevezte. Ezen csepegő kővel nagy mértékben bíró üregeken által tördeltük itt s ott a lefüggő kőcsapokat, melyek közönségesen töredékenyek, a vékonyabbakat szabadon lehet kézzel is tördelni, sőt vastagabbakat is egy kis megszorított erővel, más kő segedelmével pedig a legvastagabbakat is meg lehet csonkítani. Mennél nemesebb, tisztább azonban a csepegő kő, annál keményebb öszveállítású. A barnásabb színű darabokból könnyebben lehet törni, de vannak imitt-amott cukor fehérségű oszlopok, mellekből ha ki törni akar, sem erejét, sem béketűrését ne sajnálja. Ilyen a fentebb említett fejtő kő is. Bámulva nézünk egy más ily tisztált csepegőkő-szobrot, melly mintha emberi kezek által állítottatott volna fel, magánosan emelkedik fel egy üregnek közepén. Ragyogó fejtő külsője s középszer faderéknyi vastagságával szép arányban lévő magassága különösen magára vonja a szemet. Oldala nem síma, hanem valamint a többi csepegőkő-daraboké, kígyós hajlással habzó, melly által annál inkább foglalatoskodtatja a gyönyörködő lelket. Vezetőnk szava szerint bizonyos nagy uraság szemebetűnő summát ígért azoknak, kik ezt kertinek ékességére onnan kihozzák, de amelynek jó móddal való kivívását a barlangnak terhes útjain sem a csepegő kő nehézsége, sem ezzel öszveköttetett töredékeny volta nem engedé. Mennél nagyobb figyelemmel vizsgálja az ember a barlangban lévő tárgyakat, annál

szebbekre talál. Én egy felemelkedett kis téren, egy oly piramisforma alkatmányra akadtam, mint ahogy a római csinos kútföket, melyek az építő mesterségnek mind megannyi remekei, rajzolni szokták, s mellyen szinte még a körös-körül kibugyogó víz leömlését is láthatni. Másutt nagy állóképeket ábrázoló formák léptek elő, melyek hősín fejérségekkel s a világnak elszéledt sugárait csillám ragyogásokkal visszaadó öltözetjekkel bámulásra ragadtak. Az ily szembetűnő helyek többnyire mindenütt számtalan nevekkel vannak teleírva, melyeket az utasok oda felmetszettek. Sok helyeken oldalt az öszve-tódult csepegőkőfalak által formált csavargós üregek közt új nyílásokra s roppant barlangokra akadtunk, amellyekben való belépésről eltévedéssel ijesztett a vezető bennünket. Ilyenkor osztán megelégedtünk azzal, hogy belékiáltottunk a nagy üregbe, mely rengő hanggal zúdította vissza reánk szavainkat.

Átaljában a mi utazó karavánunk egész örömmel követte mindenütt a vezetőt, s a fáradságról vagy megunatkozásról senki sem panaszkodott, sőt úgy tetszett, mintha a földi dolgokról elfelejtkezve mulatozott volna a lelkünk a természetnek ezen elrejtett helyekben előhozott mestermívein. Ennél fogva meglepő volt egy alacsonyabb üregbe értünkkor a vezetőnek azt jelentése, hogy a barlang ezen ágának határát elértük. Ezen végső üreg semmi nevezetes tárggyal figyelmünket magára nem vonta azon kívül, hogy körös-körül, ahol csak olyas hely van, falai feljegyzett nevekkel hemzsegnék. Akármerre forduljon a vizsgáló, szám nélkül való s különb-különbféle nevek tűnnek a szem eleibe. Különösen lehet olvasni sok helyen az 1808-ban erre keresztülment s a barlang meg nézését el nem mulató muszka tisztéknek neveit. Ferdinánd ő királyi főhercegsége is a múlt esztendőben egész eddig jött volt a barlangnak megtekintésében, mellynek bizonyosságául az utolsó üregnek egyik oldalán is egy világosabb helyen fel van jegyezve neve. Mi is feljegyeztük neveinket némely még itt s ott talált szűk helyekre, s ezzel visszafelé fordultunk, már különben is vége felé járó szövétekeink erre intvén bennünket.

Vajai Vay Miklós báró (lásd a vendégkönyvi részben) 1823-ban Lajos testvérével és nevelőjükkal, váradi Szabó Jánossal felvidéki utazást tett, melyről német nyelvű naplót vezetett. Az utazás során – augusztus 7-én – útba ejtették a Baradlát is, melyről az alábbiakat vetette papírra:

Korán reggel mentünk Szentiványi úrral az ő kocsiján és lovaival a híres aggteleki barlanghoz. Kocsijaink és lovaink a hasonló nevű közeli faluban maradtak, hol egy pár vezetőt vettünk magunkhoz. Három kis Ragályi csatlakozott hozzánk tanítójokkal. Így kezdődött aztán a menet sok fákylyával és gyertyával, mint valami temetés. Különben a vezetők, ha rájuk hagyja az ember, bikkfaszilánkokat vesznek elő, de ez igen gyenge fényt vet s nem elég arra, hogy az utat mutassa. Tizennégyen voltunk. A faszilánkokon felül még volt négy szurokfáklyánk és sok gyertyánk, úgy hogy mindent kellően megvilágítva láthattunk.

A bejárat elrémítő, bár mint mondják, a nádor itteni látogatása óta bővítették. Nem hiába oly híres ez a barlang. A természet itt csudálatos hatalommal nyilvánult. Szörnyű tömegeket alkotott, melyekből a látogatók képzelődése a legkülön-

bőzőbb alakokat teremtett, melyek között az úgynevezett fúvó, a katedra, az oltár, a zsinagóga, a harang, a veres barát, az isten anyja, a köpük, a zsidó fürdő stb. legismertebbek. Tágas boltozatok 30-50 öl magasságban, végnélkül vízhangozzák a kiáltást. A puska- vagy pisztolylövés hangját perczekig hallani, úgy hangzik, mint valami mennydörgés. Vannak itt hegyek, völgyek, folyók, források, egy élettelen kőalakok által lakott földalatti világ. Az út a barlangon át sikamlós, a mi az itt-ott meglehetősen meredek magaslatok megmászását megnehezíti.

A barlang legérdekesebb része az úgynevezett paradicsom, a hová nagy vízkor épen nem s még száraz időben is csak nagy fáradtsággal és erőfeszítéssel juthatni. Elhatároztuk, hogy megnézzük és szerencsésen czélt is értünk. Igaz, hogy két-három perczig is hason kellett csúsznunk s még ezen kényelmetlen helyzetben is alig tudtunk átvergődni némely szoros ösvényen. De ha egyszer odajutottunk, minden fáradtságot elfelejtünk s a ki a barlangnak ezt a részét megnézte, egészen más fogalommal fog birni az egészről. Láthatók itt oszlopsikátorok, különböző boltozatok, kápolnák stb., mintha művész keze állította volna elő fehér vagy veres kövekből. Megfoghatatlan, hogy egy kerékvágás is van ott, mely a barlang nagy részét átfutja, egy folyónál megszakad, de a túlsó oldalon megint látható.

Középen, a nádor látogatásának emlékére piramist emeltek csepegő kőből s a következő feliratot vésték belé: Josephus Archidux Austriae, Regni Hungariae Palatinus, Pater Patriae latebras subterranei antri Baradla vidit 1806. A Baradlahegy, mely alatt ez a barlang van, egészen elsőlakzatú mészkőből áll s rajta nyír-, tölgy- és hársfa tenyészik.

Négy órai ottmúltság után kijöttünk ...

Kossuth Lajos (1802—1894) is meglátogatta a barlangot. Tudjuk róla, hogy – különösen torinói száműzetése idejében – élénken érdeklődött a tudományok iránt, s maga is több értekezést írt különböző témákban. Ezek között van a →Nyáry Jenő baradlai régészeti ásatásairól beszámoló *Az aggteleki barlang mint őskori temető* c. könyvével kapcsolatban 1882-ben írt munkája. Ebben – több mint 50 év távlatából – emlékezik vissza egy lábjegyzetben baradlai látogatására. Nyilván az eltelt hosszú idő az oka annak, hogy rosszul emlékszik a barlang egyes részeinek sorrendjére, ez természetesen nem von le semmit tanulmányának értékéből:

Nem tudom miként történik, de határozottan azon benyomás alatt vagyok, hogy midőn én egy barátom (néhai Horváth Antal zempléni volt szolgabíró) társaságában a Baradlát meglátogattam (1828-ban vagy 29-ben lehetett), a legeslegelső, a mit a lejtős bejáraton tett néhány lépés után a bejáratnál jobbra nekünk vezetőnk megmutatott, a Denevér-barlang volt (fáklyánk fénye néhány denevért ki is riasztott). Igen elevenen megragadt emlékezetemben az, hogy én előbb a Denevér-barlangot láttam s csak azután jutottam oda (Nagy templom) ahol a kerékvágás van; nem pedig megfordítva. A mint báró Nyáry alaprajzát megtekintettem, igen elevenen ráismertem a helyekre, melyeken voltam, s biztos

vagyok benne, hogy a 2-6 számmal jelzett nevezetes helyeket én nem láttam, s hogy az egyenes útból csak egyszer tértem ki (balra), akkor midőn egy szűk s alacsony folyosón át, hol csak guggolva lépegethettünk, a Paradicsomba (most Palmyra omladékai) mentünk. Vagy gonosz játékot űz velem emlékezetem; vagy nem a mostani bejárás on mentem be a barlangba.

Reguly Antal (1819, Zirc – 1858 Buda, nyelvész, néprajzkutató, utazó) fiatalon, 19 éves korában, 1838-ban tett felvidéki gyalogos utazást, melynek során – augusztus 26-án – szintén meglátogatta a Baradlát. Érdekes, hogy azon kevesek közé tartozik, akiknek nem nyerte meg tettségét a barlang, valószínűleg azért, mert csak rövid, sokak által látogatott, s ezért a legkormosabb részét járta be. De a környék népéről sem alakult ki kedvező véleménye:

... Az ut rettenetesen huzódott 's Aggtelekig a szántóföldeken ... egy lelket sem találtam, míg szegény sántikáló erős negyedfél óra alatt czélt értem. Lakosai paloczok 's példás durvaságukrul mindég jelessek fognak maradni emlékembe, valami Mithosba lehetne tenni, quasi az Istenek a barlang őrzésére ily félelmes embereket rendeltek volna ide. A korcsmába semmit, még krumplit se kaptam, mivel mint mondták, ők másnak nem főznek. Irósvajat, tejet az egész helységbe nem kaptam, még kenyeret se, utoljára a Rectorhoz is bementem 's mint szegény Deák kértem egy darab kenyeret, felesége szép volt igaz, de a kenyér, mit adott, nem volt megehető, 's az első parasztyereknek, melyet találtam adtam, így 4 db körte volt ebédem, 's a barlang szemeimnek csemege.

A Barlangtul többet vártam 's ezért' magáért Muránybul ide lejönni pláne nem lett volna érdemes. Két fáklással mentem, kik haszonbérbe bírják 's láttam jó nagy földalatti üregeket, kormos, fekete falakat, némely ritka helyen csepegő kő csapokat 's mást semmit. Néha néha akadtunk valami nagyobb kötömege, mely hullámos külsejéről majd valami Szent, majd más névvel kereszteltetett. Voltak nagyrendű látogatói, így József Nádor, Revitzky etc. és ezen kettőnek emlékkövéknél a legszebb két párthiát találtam. A tántz-teremig voltam – egyébiránt levegője tiszta, a Kalauzoknak 1 huszast adtam. De szebb a barlangot valami rézmetzén látni, hol a fákláknak kétes világa a mély sötétséggel szép ellentétbe látnak.

Aggtelekről három óra alatt ért Szilicére.

A Jégbarlang valami földomlás által jöhetett világra, mivel egy mélységbe vagy on, mely minden részről meredeken kerített be, kivéven éjszának, honnan a bejárás történik a mélységbe, délnek egy 20 öl magas sziklába vagy on, mely mindazonáltal leírást alig enged, hanem csak látni kell, és érdemesebb megnézésre mint Aggtelek.

Petőfi Sándor (1823 – 1849) észak-magyarországi utazása során látogatta meg a barlangot 1845. május 25-én. *Uti jegyzetek* c. művében erről így számol be:

Aggtelekre érvén, vezetőt hívtam; s fáklyákkal ellátva magunkat, elindulánk a barlangba, melyet Baradlának neveznek ottan, s melly mindjárt a falu mellett van. A kálvinista rector künn ácsorgott a ház előtt; vezetőm meghívására ő is hozzánk szegődött. Bementünk.

Oh, ti szükkeblü emberek, kik mindenben, örökké szabályokat kerestek és állítottok, jertek ide és boruljatok térdre a szabálytalanság remeke előtt!

S mi a szabály? semmi más, mint a sánta közepszerűség mankója.

Soká tűnődtem: mint eredhetett e barlang?

És kitaláltam.

Mikor a mennyországból kiebrudalták a pártos angyalokat, itt kezdték jövődöbeli lakásukat, a poklot, ásni; azonban itt nem boldogulván, másfelé fordultak. Képzeltetni, mint fáradtak a szegény ördögök e sikertelen munkában, izzadságuk még most is csepeg e félig kész pokol oldalairól és tetejéről.

Mint említém, a falubeli rector is velünk járt. Ezt a fiatalembert meglepem, gondoltam, a barlang belső végéhez érve, hol a látogatók fölkarcolják neveiket. Bevéstem hát nagy betűkkel én is nevemet.

– Tán el sem lehet olvasni? kérdezém, csak azért, hogy odanézzon és bámuljon.

– Oh igen, felelt ő el lehet: Petőfi...de, irtalmas egek! ezt olly hidegvérrel, olly minden tiszteletérzés, olly meglepetés nélkül mondta ki, mintha ez állt volna ott: Kiribica Istók, vagy Sujánszky vagy Badacsonyi vagy nem tudom, mi?

A faluban van egy könyv - mint más efféle helyeken - hova a látogatók beírják magokat. Vannak aztán itt a nevek mellett sorok, mik a barlangban támadt érzelmeket és gondolatokat akarnák tolmácsolni...

Oh jaj!

Régebbi leírásokból tudjuk, hogy az általa is említett vendégkönyvbe ő szintén beírta nevét. Sajnálatos azonban, hogy a vendégkönyvnek ezen időszakából (45. április–szeptember) 4 oldal (87–90.) hiányzik. Irodalmi adatok alapján tudjuk, hogy 1931-ben már nem volt meg.

Paál László (1846–1879) festőművész tátrafüredi tartózkodása idején, 1868. augusztus 17-én látogatta meg a barlangot (lásd a 63. oldal is). Másnap keltezésű, Berta húgához Berzétéről írt leveléből idézünk néhány ezzel kapcsolatos részletet:

...vissza térek a Tátrafüredi napokra ... hol ... oly körben forogtam, melyben ritkán van az embernek alkalma magát otthonosan érezni; itt ismerkedtem meg egy Máriaassy Kálmán nevű fiatal birtokossal, s ő lelkesített hogy meglátogatva őt nézzem meg az aggteleki barlangot és .... völgyét, s miután tudod hogy a szép iránt engem nem kell hogy oly nagyon lelkesítsenek, igen hamar meggondoltam a dolgot, s igen hamar elhatároztam magam hogy megteszem az utat; – tehát Pénteken reggel már Gömör felé repített a pompás négyes fogat ... este felé megérkeztünk Berzétére hol Máriaassy családja a legszívesebben fogadott; ... Az élvezet, mit a természet szépsége nyújt lassanként fokozódott, míg végre tegnap

elérte koronáját ugyanis az innen kocsival jó 13 órára eshető aggteleki barlangot néztem meg. Egy magas kopár sziklafal alatt megy az ember az Európa legnagyobb barlangjába – 6 óra hosszat voltam a legcsudálatosabb üregeiben, a ... sziklacsoportok és csepegő kövek melyek egész fölséges templomokat oltárokkal s termeket képeznek, majd egy szűk nyíláson megy az ember majd ismét elláthatatlan magasságú boltozat alatt van, ha egy könyvet írnék sem tudnám vissza adni egészen a benyomást amit rám tett. Csak késő este érkeztem vissza, ma kipihenem magam, s holnap reggel utazom vissza Tátrafüredre.

Falfeliratok

A múlt századi látogatók szokása volt – a vendégkönybeli beírás mellett vagy helyett – a látogatás végpontján a falra írni (valamilyen kemény eszközzel karcolva, vagy gyertyával, fáklyával kormozva) nevüket és a látogatás dátumát. A barlang akkori látogatóútvonalaik végpontjain (a Viasz-utcában és a Münnich-áttörés előtt) ezres nagyságrendű falfelirat található. Ezek nagy munkát igénylő, teljeskörű feldolgozása (mely jelen munkának nem volt tárgya) még sok érdekes adatot hozhat felszínre.

Érdekességként megemlítiük, hogy szerepel a Viasz-utcában *Sartory József* földmérőnek és segítőjének, *Farkas János*nak a neve, akik 1794-ben a barlang első felmérését végezték és térképét elkészítették.

A Münnich-áttörés előtt megtalálhatjuk nagy betűkkel írva PETŐFI nevet is, mint ahogy azt a fentiekben saját leírásában is említette.

Ugyancsak itt írta fel nevét – FERDINANDUS PRINCEPS – saját kezűleg a trónörökös, mint azt *Vass Imre* könyvében említi. Ez a felirat ma már nem található meg, valószínűleg a későbbi feliratok eltakarták.

Egyéb források

A fentiek mellett vannak olyan személyek, akiknek látogatásáról csak közvetlen adat található. Feltételezhető azonban, hogy az ilyen forrásokból származó tájékoztatások is megbízhatóak.

Széchenyi István látogatásáról pl. 1860-ban a *Vasárnapi Ujság* egyik, a barlangról szóló cikkében olvashatunk:

... mely alkalommal igen szép volna: ha a különféleképpen elnevezett üregekben, nagy térekben, és kőszobrokban oly gazdag új ágában a barlangnak, egy emlékhelyet keresnének és avatnának fel – a barlangot egyszer látogatásával is megtisztelt – halhatatlan gróf *Széchenyi István* legnagyobb magyar hazánkfiának;

mint ezt tették V. Ferdinánd királynak, bold. József nádorunknak, Reviczky kancellárnak stb. [43 év távlatából megbocsájtható a cikkíró tévedése, ugyanis nem V. Ferdinánd királynak, hanem Ferdinánd d'Este-nek, az ország katonai parancsnokának állítottak 1817-ben emléket; lásd részletesen az 6. oldalon. A szerző.]

Baksay Dániel (1830 – 1917) Aggteleknek közel 60 éven át református lelkésze és egyben a barlang gondnoka volt. Unokája, *Csák László* visszaemlékezéseiben nagyapja elbeszélése alapján leírja, hogy a barlang legmagasabb rangú, bár rangrejtett vendége a „*velsi herceg*” volt (később *VII. Eduárd* néven Anglia uralkodója), aki 1888-ban egy, a barlangot gyakran felkereső, és mindig nagy társasággal érkező *Pallavicini* őrgórf kíséretében tett itt látogatást. *Baksay Dánielnél* szálltak meg, s mikor a vendég már pihenni tért, vacsora utáni poharazgatás közben *Pallavicini* bizalmasan elárulta, hogy „*Herr Abdi*” néven milyen magas vendége van a háznak.

A visszaemlékezés megemlíti még → *Rónay Jácint* (lásd a vendégkönyvi részben), *Damjanich Jánosné* (a 48-as honvédtábornok özvegye) és *Blaha Lujza* (a nemzet csalóánya) látogatását is.

Vendégkönyv

A korábbiakban – Petőfi naplórészletében – már említésre került, hogy a múlt században a látogatók a faluban található vendégkönyvbe írták be nevüket, esetenként és egyéniségüktől függően véleményüket, élményeiket. Két vendégkönyv maradt fenn, az első (I.) az 1835 – 1877-ig terjedő időszakot öleli fel, a második (II.) pedig az 1877 – 1893 közöttit.

A vendégkönyv többszöri gondos áttanulmányozásával igyekeztem a közel **15 ezer** bejegyzésből a nevezetes személyeket kigyűjteni. Sajnos mindkét vendégkönyv helyenként hiányos (lásd Petőfi, 16. oldal), több helyen hiányoznak lapok. Figyelembe kell venni a sok esetben ceruzás bejegyzések 100-160 év alatti minőségromlását is, így – beleszámítva a már eleve olvashatatlan aláírásokat – a nevek néhány százaléka megfejtetlen.

„Nevezetes” vagy „neves” személynek azt fogadtam el, aki legalább egy lexikonban vagy hasonló jellegű műben (forrásban) szerepelt. Ettől csak akkor tértem el, ha a barlanggal, annak kutatásával, forgalmával, fejlesztésével kapcsolatos aktív személyről volt szó; ez esetben említés nélkül is szerepel az illető az összeállításban.

Az alábbiakban ABC-rendbe szedve közlöm a Baradla-barlangot a múlt századi vendégkönyvek bejegyzései szerint meglátogató nevezetes személyeket, nevük mellett életrajzi adataikat, életútjuk, tevékenységük

rövid ismertetését, a látogatás időpontját, körülményeit, esetleges saját kezű egyéb bejegyzését, végül hogy hányadik vendégkönyv hányadik oldalán található a bejegyzés, a ❖-jelet követően pedig azoknak a forrásoknak a rövidítését, amelyekben a fenti személyek szerepelnek. Így a nagybetűs rövidítések a lexikonokat ill. hasonló jellegű műveket jelölik, a [szögletes zárójelben] levő számok az irodalomra utalnak. Mindkettő jegyzéke a 60. oldalon található. A ➔ jellel azokra utalunk, akik saját néven is szerepelnek az összeállításban.

A használt rövidítéseket, továbbá néhány szó és fogalom magyarázatát szintén e munka végén adjuk közre.

A saját bejegyzések esetében megtartottam az eredeti írást, beleértve a helyesírási hibákat és elírásokat is. Meg kell jegyezni, hogy a nevek, foglalkozások, lakhelyek bejegyzése nem minden esetben származnak a tulajdonostól. Sok esetben – pl. nagyobb csoportoknál – egy valaki volt az íródeák, vagy a csoport egyik tagja, vagy a barlangvezető, és a többiek bemondása alapján írta fel a látogatókat. Így aztán érthetők az esetleges elírások, elérések is.

Nem vettem fel az olyan köznapi neveket (mint pl. Nagy, Kiss, Kovács, Tóth, stb.) melyek a foglalkozás, a lakhely stb. megadásának hiánya miatt nem voltak azonosíthatóak.

Abafi (Aigner) Lajos (1840 Nagyjécsa – 1909 Bp.)

irodalomtörténész, könyvkiadó, lepkész, folyóiratszerkesztő; számos történeti, irodalomtörténeti, könyvészeti és lepkészeti művet írt, több bibliográfiai, történeti sorozatot, folyóiratot adott ki; az O. Könyvkereskedők E.-ének alapítója, elnöke, a Petőfi Társ. tagja; jelentősek német nyelvű fordításai (pl. Petőfi); a ponori-csi barlangok kutatásáról 1897-ben dolgozatot írt a *Turisták Lapjába*.

1881. július 9. (feleségével és az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

II. 33. ❖ BL, BpL, MÉL, MÍ, MIL, MNL, RNL, ÚIL, ÚML

Abt Antal dr. (1828 Rézbánya – 1902 Kolozsvár)

fizikus; gimn. tanár Ungvárott és Budán, majd egy. tanár Kolozsvárott; a földmágnesesség kutatója, több fizika tankönyvet írt.

1886. szeptember 1. (feleségével)

egyetemi tanár, Kolosvár

II. 95. ❖ MÉL, MÍ, MNL, RNL

Adorján Sándor (1858 Debrecen – ?)

újságíró, író; különböző lapok munkatársa, majd szerkesztője, 1906 után MÁV tisztviselő; több műve és színműfordítása maradt fenn.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

II. 33. ❖ MÍ, MIL, RNL, ÚIL

Adriany János (1799 – 1871)

bányamérnök; tanár a selmezbányai akad.-án, majd a szomolnokai bányahivatal főnöke; a borsodi szénbányászat megindításának tevékeny részese, a borsodi szénelőfordulás egyik telepéről róla nevezték el; az általa szerkesztett szivattyú külföldön is ismertté tette.

1869. május 30.

I. 229. ❖ MÉL

Alexy Károly (1823 Poprád – 1880 Bp.)

szobrász; a bécsi akad.-án tanult, a m. romantika mestere, legjelesebb művei a bp.-i Vigadó díszítő táncoló nőcsoportok; a szh. után várfogságra ítélték, 1852 és 1861. között Londonban élt.

1852. július 4.

Gömőri

I. 133. ❖ MÉL, ML, MNL, RNL, ÚML

Almásy Tasziló gróf (1847 – 1915)

festő, a düsseldorfi festészeti iskolán Munkácsy Mihállyal együtt tanult.

1864. szeptember 5. (családtagokkal 17 éves korában)

(a vendégkönyvbe készített rajzát lásd a címlapon)

I. 185. ❖ RNL

Andrássy Dénes gróf (1835 Krasznahorkaváralja – 1913 Palermo)

műgyűjtő, műpártoló, főrendiházi tag, az MTA ig. tanács tagja, a M. Heraldikai és Genealógiai Társ. elnöke; számos nagy kulturális alapítványt tett; Krasznahorkaváralján felesége emlékére mauzóleumot építtetett.

1850. augusztus (15 éves korában)

I. 113. ❖ MÉL, MNL, RNL

Andrássy György gróf (1797 Kassa – 1872 Bécs)

politikus, gazd. szakíró, főpohárnok, országbíró; Gömör-Kishont, majd Sáros vm. főispánja, az MTA tagja és egyik megalapítója, az O. M. Gazdasági E. elnöke; Széchenyi reformprogramjának híve és támogatója.

1837. augusztus 21. (rokonával, → A. Károlyval)

I. 23. ❖ MÉL, MNL, RNL

Andrássy Kálmán (1837 – ?)

egri egyházmegyei áldozópap, nevelő Almásy Kálmánnál; általános és egyház-történeti cikkei és önálló művei jelentek meg.

1854. április 6.

...egy részét az aggteleki barlangnak szintén volt része bejárni.

I. 146. ❖ MÍ

Andrássy Károly gróf (1792 Rozsnyó – 1845 Brüsszel)

nagybirtokos, ellenzéki egy. követ; a szabolcsi Tiszaszabályozó Társ. elnöke, a mo.-i gyáripar és bányászat támogatója; a *Pesti Hírlap* vezércikkírója. → A. Ma-nó apja.

1837. augusztus 21. (rokonával, → A. György gróffal)

I. 23. ❖ MNL

Andrássy Manó gróf (1821 Kassa – 1891 Görz)

vasgyáros, ipari úttörő, Torna, majd Gömör vm. főispánja, egy. képviselő, utazó, az MTA lev. tagja, festő és karikatúrarajzoló; a sajomenti és a salgótarjáni korszerű vasipar megalapítója; utazásairól albumot adott ki; a m. vadászati és sportirodalom megindítója és magyarítója.

1879. augusztus 26. (családjával, erdészével és a gróf Sztáray-Batthyány családdal)

Benn a piszkot az ember csinálja!

Itt a természet ezt nagyon sajnálja!

Egy igazat mondó honfi.

II. 20. ❖ MÉL, MFG, MÍ, ML, MNL, MTT, MUL, RNL

Antal Gábor (1843 Szentkirályszabadja – 1914 Komárom)

tanár, lelkész, püspök; külföldi tanulmányok után akad. tanár Pápán, majd lelkész, a dunántúli ref. egyházkerület püspöke; főrendiházi tag; szabadkőműves, a pápai Kölcsey Páholy alapítója, a *Pápai Lapok* megindítója, a M. Protestáns Irodalmi Társ. elnöke.

1861. szeptember 1. (pápai diáktársával)

I. éves bölcsész

I. 149. ❖ MIL, MNL

Antolik Károly (1843 Kolbach – 1905 Pozsony)

tanár, fizikus, szakíró; a kaposvári, a kassai és az aradi főreálisk., ill. főgimn. tanára, majd a pozsonyi főreálisk. ig.-ja; elektromosságtannal, akusztikával foglalkozó cikkei főleg német nyelven jelentek meg.

1871. május 28. (iskolai kirándulással)

kass. kir. főreált. tanár vezetése alatt a következő tanulók:

I. 247. ❖ MÉL, MNL, MTT, RNL, SB

Apostol Pál (1787 Zsarnó – 1860 Miskolc)

ref. lelkész, tanár; Losoncon teol. tanár, majd berzétei, jánosi, később miskolci lelkész, 1848-tól a tiszáninneni egyházkerület püspöke; több egyházi munkát írt.

1841. július 22.

I. 55. ❖ MNL, RNL

Apponyi Sándor gróf (1844 Párizs – 1925 Lengyel)

diplomata, bibliofil és bibliográfus, az MTA tagja; támogatta →Wosinszky Mór régészeti kutatásait; gazdag könyvtárát az OSzK-nak ajándékozta; gyűjtötte és 4 kötetben kiadta a külföldön megjelent m. vonatkozású kiadványok (Hungarikák) annotált bibliográfiáját.

1870. augusztus 30. (→gróf Keglevich Istvánnal)

I. 244. ❖ MÉL, MÍ, MIL, MNL, RNL, ÚIL, ÚML

Arany Lipót (1855 Miskolc – 1945 Bp.)

újságíró, lapszerkesztő; több miskolci (Miskolcz, Borsod-Miskolczi Közöny) és bp.-i (Nemzet, Magyar Újság, Magyar Nemzet, Az Újság, Borsszem Jankó) lapnak munkatársa, szerkesztője és kiadótulajdonosa.

1890. augusztus 10. (feleségével)

Miskolc, lapszerkesztő

Azt mondom, a mit a királyok szoktak mindig mondani:

Szép, szép, valóban nagyon szép!!!

II. 168. ❖ MÉL, MÍ

Aranyossy Ákos (1870 Miskolc – 1898 Kassa)

festő, grafikus, rézmetsző; Münchenben tanult, majd hazatérve rendszeresen részt vett a Képzőművészeti Társ. kiállításain; több rézkarcát az MNG őrzi.

1886. augusztus 18.

gymn. tanuló Kassáról

II. 90. ❖ MÉL, MFG, ML, RNL

Arányi Ágost (1841 – ?)

kegyesrendi áldozópap, káplán, majd különböző helyeken tanár magyar, német, latin és francia nyelvből; több irodalmi, nyelvészeti műve jelent meg.

1876. augusztus 2. (testvérével, →A. Bélával)

őgymn. tanár Szegedről

I. 316. ❖ MÍ

Arányi Béla (1844 Bp. – ?)

kegyes tanítórendi áldozópap; tanár a szegedi, bp.-i, kecskeméti és váci főgymn.-okban, ig. Nagybecskerekben, Trencsénben; számtani tankönyveket, út-leírást, természetrajzi cikkeket írt.

1870. szeptember 13.

1871. szeptember 15.

... bár sántikálva . . . másodszor megnézte ... (olvashatatlan)

1876. augusztus 2. (testvérével, →A. Ágostal)

tanár

I. 246., I. 259., I. 316. ❖ MÍ, RNL

Auguszt Szász Coburg Gothai herceg

német uralkodó és hercegi család m. kapcsolatú ágának tagja, a m. orvosok és természetvizsgálók 1867. évi rimaszombati vándorgyűlésének elnöke (lásd a 6. o.), mely alkalomból saját költségén megjelentette Hunfalvy János szerkesztésében *Gömör és Kishont törvényesen egyesült vármegyék leírása* c. könyvet.
1847. augusztus 23.

I. 103.

Bajay Amand (József) (1845 Baja – ?)

minorita rendi áldozó pap és tanár Miskolcon; szakirodalmi munkássága széleskörű (történelem, torna, idegek, vulkanizmus, földrengések).

1875. augusztus 23.

tanár, Miskolcraól

I. 306. ❖ MÍ

Bakos(s) Tibor (1868 Nagykőrös – 1950 Porrog)

festő, rajztanár; Székely Bertalan tanítványa, tanít Sümegen, Nagykőrösön, majd a debreceni ref. kollégiumban, ahol a Műpártoló Egy. ig.-ja is volt; főként vízfestményeivel ért el sikereket.

1893. július 25.

gymn. tanár, Nagykőrös

II. 202. ❖ MÉL, MFG, ML, RNL

Baksay Dániel (1830 ? – 1917 Aggtelek)

ref. lelkész közel 60 évig Aggteleken; 18 évesen huszárörm. rangig jutva vett részt a szh.-ban; 1881-től a Baradla intézője (gondnoka), 1890-ben megjelentette a barlang névjegyzékét (termek, járatok, képződmények nevei), és bejárású kalauzázt „*Az aggteleki barlang*” címmel.

1890. március 17.

bejegyzés → Münnich Kálmánál

II. 156.

Balázs Ernő (1856 Zombor – 1930 Bp.)

építész; a székesfővárosi mérnöki hivatalnál működött; jelentősebb munkái: a pesti kálvária, a Nagymező utcai távbeszélő központ, a ceglédi ref. templom átépítése és számos isk.; főként eklektikus formákat használt.

1883. május 23. (feleségével, sz. Wolf Etelkával)

műépítész, (Zombor)

II. 54. ❖ MÉL

Ballagi Aladár dr. (1853 Kecskemét – 1928 Bp.)

történész, egy. tanár, az MTA tagja; újkori történettel, művelődéstörténettel, nyelvészettel foglalkozott; megindította az Irodalomtörténeti Közlemények c. folyóiratot.

1890. augusztus 26. (feleségével)

Budapest, egyetemi tanár

II. 174. ❖ MÉL, MIL, MÍ, MNL, RNL, ÚIL, ÚML

Ballagi Béla (1860 Nagykőrös – ?)

jogász; a keresk. min. építőmesteri képzettség megvizsgálására létrehozott bizottság jegyzője; több jogi és történelmi tárgyú műve jelent meg.

1892. július 11. (testvérével → B. Jánossal)
min. fogalmazó, Budapest

II. 187. ❖ MÍ

Ballagi János dr. (1857 Nagykőrös – ?)
orvos; több hazai klinikán szerzett gyakorlat után a miskolci járványkórház orvos; több szakcikke jelent meg.
1892. július 11. (testvérével → B. Bélával)
orvos, Miskolc

II. 187. ❖ MÍ

Balog István (1790 Lucs – 1873 Bp.)
színész, színig., népszerű színműíró és -fordító; igen sok vidéki színházban és társulatnál dolgozott, pályáját a Nemz. Színházban fejezte be; számos színművet írt és fordított németből, megírta visszaemlékezéseit.
1835. július 3. (4 színésztársával)
...feljegyzett magyar színészek látogatták meg az agtelki Baradlát. Midőn Tornallyán adtuk színészi mutatóványt.

I. 5. ❖ MÉL, MIL, MÍ, MSz, RNL, ÚIL, ÚML

Barakonyi Kristóf (1849 Ötvöskőny – ?)
ref. lelkész, bibliamagyarázatai önálló műként és több lapban jelentek meg.
1871. augusztus 3.
pesti suplicans (Somogy megye, Csokonyából)

I. 253 ❖ MÍ

Baráth Ferenc (1844 Künszentmiklós – 1904 Bp.)
teol., irodalomtörténész, ref. főgimn. tanár a m. irodalom, költészet és egyháztörténelem tárgykörében; számos cikke, verse és irodalmi, történelmi műve mellett megindította és szerkesztette a *M. Phil. Szemlét*; több külföldi művet fordított m.-ra.
1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)
főgymn. tanár

II. 33. ❖ MÉL, MIL, MÍ, RNL, ÚIL

Barsy Miklós (? – ?)
ref. lelkész Pacséron, Egyházi beszéd c. műve jelent meg.
1875. szeptember 15.
pesti ref. theolog.

I. 308. ❖ MÍ

Bartha Béla (1861 Fülesd – 1914 Tiszafüred)
jogász, tanár; jogtanár az eperjesi, sárospataki, debreceni jogakad.-án, majd a selmecbányai bányászati főisk.-án; szakirodalmi munkássága széleskörű; szerkesztette és kiadta az *Órálló* c. protestáns politikai lapot, társszerkesztője volt a *Debreceni Protestáns Lapnak* is.
1879. április 17.
VIII. oszt. tan. Iglón, Szatmárból

II. 14. ❖ MÉL, MÍ, RNL

Bartók Béla (1855 Újvár – 1888 Nagyszentmiklós)
tanár, majd a földművesisk. ig.-ja; Bartók Béla zeneszerző édesapja.
1886. augusztus 19. (feleségével)

földművesiskolai igazgató, Nagyszentmiklós (Torontál megye)

II. 90. ❖ (MÉL), MÍ

Basilides Mária (1886 Jolsva – 1946 Bp.)

opera- és dalénekesnő, az operaház örökös tagja; Európa-szerte ismert alt-énekesnő.

1892. szeptember 4. (szüleivel)

Jolsva

II. 196. ❖ MÉL, MSz, ÚML

Batizfalvy István (1824 Rimaszombat – 1899 Bp.)

tanár; honvédként végigküzdötte a szh.-ot; utána nevelősködött, majd tanár a rozsnyói ev. főgimn.-ban, 1860-tól a bp.-i ev. főgimn.-ban; szerkesztette az 1859 – 64-ben kiadott *Ismerettárt*, a *M. Nép Lapját*, és Ballagi Mórral a *Házi Kincstárt*; több tankönyvet, egyháztörténeti munkát és önálló művet írt; → B. Sámuel testvére.

1878. augusztus 2.

II. 10. ❖ MÉL, MÍ, RNL, SB

Batizfalvy Sámuel dr. (1826 Rimaszombat – 1904 Bp.)

teol., orvos, egy. magántanár, az MTA tagja, az ortopédia első hazai művelője; főhadnagyként részt vett a szh.-ban, utána lépett orvosi pályára; sebészi és ortopédiai magán-gyógyintézetet hozott létre; fő műve *A gyakorlati testgye-nészet*, mely az első ilyen m. nyelvű mű. → B. István testvére.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával és lányával)

tanár

II. 33. ❖ (BpL), MÉL, MÍ, MNL, RNL, SB

Batthyány Elemér gróf (1846 Pest – 1932 Bp.)

Batthyány Lajos (az első m. miniszterelnök) fia, főrendiházi tag; a hazai lóte-nyésztés és lóspport körüli tevékenysége korszakalkotó, a M. Lovasegylet elnö-ke; világméretű utat tett.

1870. július 15. (→ Radvánszky Géza báróval)

I. 239. ❖ MÉL, RNL

Bánó József (1823 Kükemező – ?)

ogy. képviselő, Sáros vm. másodalispánja, az ogy. alelnöke, a történelmi társ. választmányi tagja; saját csapattal vett részt a szh.-ban; megalapította a Sáros m.-i Magyarosító E.-et.

1864. július 29-30.

I. 180. ❖ MÍ, PNL

Bárdossy Jenő (1861 Szombathely – 1934 Bp.)

ügyvéd; földművelésügyi min.-i tanácsos, Sáros vm. főispánja, majd állat-egészségügyi felügyelő; állategészségügyi vonatkozású publikációi és törvény-tervezetei jelentősek.

1893. augusztus 12.

II. 205. ❖ RNL, SB

Báthory (Románcsik) Mihály (1853 Nagyvárad – 1888 Léva)

színész, szakíró; a Népszínház tagja, szerkesztette a *Színházi Lapokat* Pesten és a *Színházi Közlönyt* Kassán; több színpadi művet írt, valamint a M. színészek és művészek életrajzát (1883).

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

II. 34. ❖ MSz

Báthory Sándor (1832 Debrecen – ?)

ügyvéd; előbb hivatali pályán működött, majd 25 évig ügyvédi gyakorlatot folytatott; prózai és költői műveket írt debreceni és más vidéki lapokba, lapokat szerkesztett és adott ki.

1884. augusztus 4. (fiával)

köz- és váltóügyvéd, Debrecen

II. 68. ❖ Mí

Belezny Antal (1859 Jászberény – 1915 Nagyvárad)

tanár, karnagy és zeneszerző; Jászberényben, majd Nagyváradon egyházi kar-nagy és polg. isk. énektanár; népdalai és kuruc dalai jelentősek.

1879. augusztus 9.

zenetanár (Jászberényből)

II. 18. ❖ MÉL, RNL

Belházy Emil (1840 Besztercebánya – 1898 Bp.)

erdőmérnök; Vukováron, Illakon, Diósgyőrött és Máramarosszigeten szolgált, majd a Földművelésügyi Min.-ban főfelügyelő, főtanácsos és az erdőrendezés ügyoszt. vez.-je; róla elnevezett speciális erdészeti mérőműszert szerkesztett.

1869. október 16. (társasággal)

diósgyőri uradl. főerdész

I. 237. ❖ MÉL, MNL, MTT

Beniczky Ferenc (1833 Bp. – 1905 Bp.)

jogász; Pest vm. főispánja, egy. képviselő, államtitkár; a gödöllői koronauradalom ig.-ja, majd gazdálkodó, az állami színházak intendánsa.

1849. június 19.

Meglátogattuk az agteleki barlangot.

I. 111. ❖ MNL, RNL

Benka Gyula (1838 Békéscsaba – 1923 Szarvas)

tanár, pedagógiai író, költő, újságíró és szerkesztő; a szarvasi ev. gimn. ig.-ja, a tanítóképző megszervezője.

1869. július 29.

gymn. tanár Szarvasról, Békés megyéből

... reggeli 4 órától fogva a teljes kifáradásig bebarangolta 's istenes ihletettséggel és elragadtatással szemlélte az agteleki barlangot...

A természet isteni kinyilatkoztatás, ki a természet szépségében 's rombolva újító hatalmában istent föl nem ismeri, annak vagy szive romlott – 's így érdekében áll az istentagadás, — vagy esze téveteleg 's beteges, szóval fejlődésében tökéletlen ember.

I. 230. ❖ MÉL

Berecz Károly (1821 Rimaszombat – 1901 Miskolc)

ügyvéd, író, tisztviselő, szerkesztő; versei, prózai írásai, útirajzai különböző lapokban jelentek meg; több önálló kötetet is kiadott, pályadíjakat nyert.

1846. július 8.

I. 96. ❖ MÉL, MIL, MNL, RNL, ÚIL

Berger József (1780 ? – 1850 után, Buda)

mérnök; az Építési és Hajózási Ig.-ság mérnöke; a Duna különböző szakaszairól készített jó térképet (az O. Levéltár őrzi).

1846. július 17.

...az Aggteleki Baradlát meglátogattam.

I. 97. ❖
MÉL

Berlica Ferenc (1816 Besztercebánya – 1896 Besztercebánya)

vallásos író, egyházi tisztségviselő; 1839-ben szentelték pappá; káplán Körömöcbányán, Nyitrabányán, majd Besztercebányán, u.ott plébános, kanonok, címzetes prépost, címzetes püspök; számos írásműve jelent meg, köztük utleírás Egyiptomról és Palesztináról.

1881.

II. 38. ❖ MI, SB

Bernát(h) István dr. (1854 Rimaszombat – 1942 Bp.)

jogász, agrárpolitikus, egy. tanár, az MTA tagja, egy. képviselő; a Hangya Szövetkezet megalapítója, majd elnöke, a M. Nemz. Bank alelnöke, több szaklap szerkesztője, széleskörű szakirodalmi munkásságot fejtett ki.

1875. augusztus 26.

jogász

...az Ó és új ágat bejárták a barátság oszlopáig ...

1888. július 11.

Budapest

I. 307., II. 115. ❖ MÉL, MI, MIL, MNL, RNL, SB, ÚML

Bérczy Károly (1821 Balassagyarmat – 1867 Pest)

jogász, író, újságíró, műfordító, az MTA lev. tagja; Széchenyi munkatársa, majd újságíró, végül csak az irodalomnak él; elbeszélései, karcolatai mellett jelentős Anyegin-fordítása; több folyóiratot indított és szerkesztett, pl. a *Vadász- és Versenylap* c. sportlapot; a Kisfaludy Társ. tagja.

1853. augusztus 19. (→Frivaldszky Imrével és Jánossal)

... az új ág „pokol” nevezetű vég-pontjáig haladtak ...

I. 142. ❖ MÉL, MIL, MNL, RNL, ÚIL, ÚML

Bielek Miksa (1833 Svábóc – 1917 Bp.)

gépészmérnök, műgy. tanár; a bécsi műgy.-en tanult, az osztrák államvasutaknál szolgált, majd 1864-től a bp.-i műgy. tanára; a M. Mérnök és Építés E. gépészmérnök szakosztályának elnöke; jelentős volt ipari gyakorlati, de főleg oktatási tevékenysége.

1843. június 12. (családdal)

Késmárk, Szepesi

I. 70. ❖ MÉL, MNL

Biki Károly (1846 Bihartorda – ?)

ref. lelkész, egyházi író, tanár; Debrecenben tanult, ahol előbb polg. isk. tanár, majd lelkész, később a szatmármegyei egyházmegye esperese; számos egyházi munkát írt.

1868. augusztus 29.

Debrecenből

I. 223. ❖ RNL

Biringer Ferenc dr. (1859 Trencsén – 1931 Nyitra)

orvos; Bécsben tanult, előbb ott kórházi orvos, majd a nyitrai kórház ig.-ja; sok irodalmi cikke a kórház működésével kapcsolatos, szerkesztette a *Nyitramegyei Orvos-Gyógyszerész E. Évkönyvét*.

1889. június 22. (feleségével)

orvos Nyitráról

II. 131. ❖ MI, SB

Bódogh Albert (1829 Nemesbikk – 1886 Miskolc)

jogász, orvos, o. közegészségügyi felügyelő; Debrecenben jogot végzett, részt vett a szh.-ban, majd orvosi tanulmányokat folytatott; közben nevelő Széchenyi István fia mellett; kórházig., majd Nagyszalonta, később Borsod vm. főorvosa.

1844. augusztus 15. (csoporttal)

A miskóci Refomátus Liceumban bölcsekedést halgatók.

1851. augusztus 28.

orvos növendék, Pestről

I. 80., I. 127. ❖ MÉL

Bódogh János (1852 Kecskemét – 1918 Bp.)

postafelügyelő, gyorsírástanár; Szegeden, majd Bp.-en postatisztviselő és több közép-iskolában tanított; az O. M. Gyorsíró E. ig.-ja, szaklapjainak szerkesztője, tankönyvek írója, a gyorsírás rendszerének továbbfejlesztője.

1879.

II. 19. ❖ MÉL, RNL, ÚML

Bodon Károly (1867 Brunóc – ?)

orvos, egy. tanár; a bp.-i egy.-i tanulmányai után külföldi klinikákon szerzett gyakorlatot, majd Bp.-en magánrendelést folytat, 1927-től előad az egy.-en; társszerkesztője a *M. Orvosi Szemlének*, 1913-ban kir. tanácsos, 1924-től egészségügyi tanácsos.

1892.

II. 190. ❖ SB

Bodor István (1845 Nagy-Bégány – 1919 Rimaszombat)

tanár, ig.; a rimaszombati gimn.-ban m. és latin nyelvet tanított; cikkeket, tárcákat, verseket írt, dalokat szerzett; több lapot szerkesztett (*Gömöri Közlöny*, *Gömör-Kishont*), megírta a főgimn. és a takarékpénztár történetét.

1881. augusztus 8. (feleségével)

tanár, Rimaszombat

II. 38. ❖ Mí, SB

Bokor József (1843 Kadarkút – 1917 Bp.)

tanár, pedagógiai és filozófiai író; Pápán és Bp.-en teol.-át tanult; tanított a sárospataki főisk.-án, a bp.-i keresk. isk.-án, majd a bp.-i egy.-en magántanár neveléstörténetből; megalapította a M. Filozófiai Társ.-ot, melynek alelnöke; szer-

kesztette a *Sárospataki Lapokat*, a *M. Philosophiai Szemlét*, az *Egyetértés* tanügyi rovatát és a *Pallas Nagy Lexikonát*.

1867. augusztus 18.

papjelölt

I. 214. ❖ MÉL, MIL

Bolgár Emil (1840 Máramarossziget – 1907 Nagyborsa)

jogász, költő; eleinte ügyvédi, majd bírói pályán működött; a Jászságban politikai szerepet is játszott; versei összegyűjtve jelentek meg.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

Jászberényből

II. 33. ❖ MÍ, RNL

Bolyó Károly (1833 Kiskúnszentmiklós – 1906 Bp.)

elmeorvos, egy. magántanár; a Schwartzer-féle magánelmeorvosintézetben és a Rókus-kórház elmeosztályán, valamint külföldön szerzett gyakorlat után 30 évig a lipótmezei tébolyda főorvosa, 6 évig ig.-ja; sok szakkikk szerzője.

1850. augusztus 16.

Ketskemétről

... jártam amaz Európa szerte híres Aggteleki barlangba, ahol a mórea hegyén elaluda fáklyánk és nagynehezen gyulytotuk meg.

I. 115. ❖ RNL

Bornemisza Pál (báró) (1853 – 1909)

néprajzkutató; a nyolcvanas évektől több ízben utazott Afrikába, ahol sok néprajzi és állattani anyagot gyűjtött a MNM és a British Museum számára.

1890.

II. 174. ❖ RNL

Bors Mihály (1846 Teleki – ?)

benedekrendi áldozópap, tanár; az esztergomi főgimn.-ban természettant és mennyiségtant tanított, 1884-től a győri rendház gondnoka, majd a tihanyi apátsági javak kormányzója; több természettud. tárgyú cikket írt.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

főgimnáziumi tanár Esztergomból

II. 33. ❖ MÍ

Bottó Mihály (1848 Hámosfalva – 1926 Nagyőrce)

ügyvéd, történész, tanár; Eperjesen teológiát és jogot tanult; előbb segédtanár, majd 44 évig ügyvéd, végül gimn. ig., majd közjegyző Nagyőrceén; számos történelmi tárgyú közleménye jelent meg szlovák nyelven.

1890.

II. 196. ❖ SB

Bruck Ferenc (? – ?)

keresk. isk. ig.-tanár, egy. magántanár; szakközleményei biológiai tárgyúak.

1872. augusztus 6-7. (→ dr. Horváth Gézával)

I. 267. ❖ MÍ

Brüll Alfréd (1876 Bp. – 1944 Kecskemét ?)

üzletember; a m. sport, főleg a birkózás és labdarúgás külföldön is ismert mecénása; a Nemzetközi és a M. Birkózó Szövetség, a Nemzetközi és a M. Úszó Szöv. alelnöke ill. elnöke, a M. Testgyakorlók Köre (MTK) elnöke.

1891. augusztus 29.

VI. gymn. tan., Budapest

II. 183. ❖ MÉL, MNL

Bukuresti B. (Bokor) János (1849 Marosvásárhely – ?)

mezőgazda, tanár; segédtanár a debreceni felsőbb gazd. tanintézetben, majd külföldi tanulmányút után tanár a kassai gazd. tanintézetben; szakirodalmi munkássága jelentős, szakfolyóiratokat is szerkesztett.

1883. július 11.

gazd. intézeti tanár, Kassa

II. 56. ❖ MÍ

Bulyovszky Károly (? – ?)

honvéd tábornok, a 79. gyalogdandár parancsnoka, a 3. oszt. vaskoronarend lovagja, a honvéd főtörvényszék elnöke, a Ludovika Akad. tanára; fegyvertani közleményei jelentek meg.

1885. július 19. (... évi honvéd keret gyakorlatok résztvevői)

ezredes

II. 78. ❖ MÍ

Cherven Flóris dr. (1840 Chizsne – ?)

tanár, földrajzi író, gimn. főig., egy. magántanár; a tanárvizsgáló és az o. közoktatásügyi bizottság tagja; három kötetes egyetemes földrajzot, tankönyveket és térképeket szerkesztett.

1876. augusztus 26. (→Nyáry, →Szinyei, →ifj. Szinyei, →Thallóczy, →Wagner, →Szilinszky társaságában a Baradlában végzett ásatások alkalmával)

pesti tanár, ... mint a magyar történelmi társulatnak tagjai

(bejegyzést lásd még Nyáry Jenőnél)

I. 318. ❖ MÍ, MUL, RNL

Chyzer Kornél dr. (1836 Bártfa – 1909 Bp.)

orvos, múzeumi őrségéd, főorvos, min. tanácsos, az MTA lev. tagja; jelentős a szerepe az orvosok és természetvizsgálók vándorgyűléseinek szervezésében, a hazai fürdők népszerűsítésében; megírta Zemplén vm. természetrajzát, Mo. pókfaunáját, megindította a *Fürdői Lapok* c. balneológiai folyóiratot.

1890. június 29.

S.a. Újhely, Zemplén m. főorvosa;

a Paradicsomig

Éljen Siegmeth az áttörő!

II. 163. ❖ BI, MÉL, MÍ, MNL, MUL, RNL, ÚML

Csáky László gróf (1820 Bécs – 1891 Bp.)

belső titkos tanácsos, egy. képviselő, főrendiházi tag, az egy. elnöke; a szh. alatti tevékenységéért halálra ítélték, de kegyelmet kapott, később Szepes, majd Nyitra vm. főispánja.

1872. szeptember 14.

Nyitra Megye főispánja csudálta Aktelek barlangját.

I. 272. ❖ MÉL, MNL, RNL

(Csáky)-Pallavicini Hyppolit őrgróf (1844 ? – 1918?)

ősrégi, Olaszországból származó főnemesi család tagja. Pallavicini Roger őrgróf első házasságából származó két fiát Csáky 1876-ban adoptálta. →Cs.- P. Zsigmond testvére.

1875. szeptember 25. (rokonokkal)

I. 309. ❖ MNL, RNL

(Csáky)-Pallavicini Zsigmond őrgróf (1842 ? – 1932?)

Mint az előzőnél. →Cs.- P. Hyppolit testvére.

1872. július 14. (feleségével)

1878. július 7.

I. 266., II. 8. ❖ MNL, RNL

Csécsi (Nagy) Imre (1804 Érkeserű – 1847 Debrecen)

orvos, tanár, az MTA lev. tagja; a bécsi és a bp.-i egy.-en tanult, majd a debreceni kollégium természetrajz tanára; jelentős szakirodalmi munkássága.

1840. szeptember 6.

Orvos Dr. és Prof. Debreczenből

I. 48. ❖ MÉL, MNL, RNL

Csoma József (1848 Rásony – 1917 Bp.)

történész, heraldikai író, az MTA lev. tagja, a M. Heraldikai és Genealógiai Társ. másodelnöke; Sárospatakon végzett jogot, számos történelmi és heraldikai munkát írt.

1867. augusztus 22.

I. 215. ❖ MÉL, RNL

Csopey László (1856 Ramocsaháza – 1934 Bp.)

bp.-i főgimn. tanár, ig., műfordító; a M. Természettud.-i Társ. másodtitkára, a Társulati Közlöny társszerkesztője, több lap munkatársa; jelentősek irodalmi és természettud.-i tárgyú fordításai orszóból, valamint rutén nyelv- és tankönyvei.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

Vasárnapi Újság dolgozó társa

II. 33. ❖ MÉL, MÍ, RNL, ÚIL

Czakó 'Sigmund (Zsigmond) (1820 Dész – 1847 Pest)

színész, drámaíró; bölcsészeti és jogi tanulmányok után vándorszínész, kardalnok a Nemz. Színházban; a m. romantikus drámairodalom egyik kimagasló alakja, a Kisfaludy Társ. tagja; utolsó művének kedvezőtlen fogadtatása miatt öngyilkos lett.

1845. október 15. (→Egressy Gáborral és →Kubinyi Rudolffal)

I. 91. ❖ MÉL, MIL, MNL, MSz, RNL, ÚIL, ÚML

Czárán Gyula (1847 Seprős – 1906 Menyháza)

földbirtokos, turisztikai szakember, a Bihar hegység és több barlangjának feltárója; jórészt saját költségén hozzáférhetővé tette a hgs. természeti szépségeit, több írásban (Erdély) és önálló kalauzban ismertette a hegységet.

1893. szeptember 16-18.

Arad

Más nevét az ember kiírja szép tisztán,

A saját magát elhudlizni szokta,

Igy az asszonynyal is: másénak szépelgünk,-
Jó magunkét pedig nem becsüljük sokra ...

A Baradlához

Építőd dús-pazar kezekkel hinté
A díszítésnél kincseit reád;-
A szívárványnak gazdag színpompája
Bortíja tündértermeid falát ....
Hullámzik fel 's alá bennünk az érzés:
Emitt köröttünk minden - tünde báj,
Odább minden komor, - elüli lelkiünk
Sötét, nyomasztó, rémes borzadály ....
Emitt tündöklő csarnokát a menynek
Tárod fel bámuló szemünk előtt; -
Odább magunkat lent a pokolban látjuk,
Kik fen a menyben voltunk még előbb.

Csodáidat kiraktad drágakövel,
Hogy rátekinthe képrázik a szem ....
Mindenfelé dísz, ragyogás, fény, pompa ....
- Remekbe alkotott Ő - úgy hiszem. -
Csak egyet, egyet mégis elhibáztott:
Hogy magyar földre, hozzánk helyezett,
Nekiünk adott, - kik nem törődünk véled,
Nem tudjuk, meg nem értjük becsedet.
Nyugatnak népe, hogyha bírna téged,
Csodádra járna ott a félvilág ....
És mi? - kormot kenünk rá, összezúzzuk,
Mit a Természet készen **szépet** ad!

II. 208-209. ❖ MÉL

Czirák János dr. gróf (1818 Buda – 1884 Lovasberény)

politikus, jogász; főtárnokmester, a főrendiház alelnöke, az MTA ig.-i tagja, a Szt. István Társ. elnöke, Fejér vm. főispánja, országbíró; közéleti szereplése, irodalmi munkássága jelentős.

1841. május 31.

I. 52. ❖ MÉL, MÍ, MNL, RNL

Czögler Alajos (1853 Mohács – 1893 Bp.)

tanár, fizikus; szakirodalmi munkássága igen gazdag a tud., ismeretterjesztő és tanügyi vonalon.

1881. július 23.

főreálisk. tanár, Szeged

II. 36. ❖ MTT, RNL

Dalmady Győző (1836 Kolta – 1916 Bp.)

jogász, költő, műfordító; aljegyző, főjegyző, árvaszéki elnök; az 1860-as ifjúsági mozgalmak egyik vezére; szerelmi, családi és hazafias költeményei több önálló kötetben jelentek meg; a Kisfaludy Társ. tagja.

1880. augusztus 12.

Budapest

1889. július 1.

árvaszéki elnök, Budapest

II. 27., II. 154. ❖ MÉL, MIL, RNL, ÚIL, ÚML

Dalmady Ödön (1874 Bp. – ?)

mérnök, műszaki író; vasúti és hajózási felügyelő, a *Vasúti és Hajózási Hetilap* szerkesztője; önálló művei a közlekedés, különösen a vasúti biztosítóberezések köréből valók; M. Mérnökök Nemz. Szövetsége elnöke.

1889. augusztus 1.

gymn. tan. B.P.-ről

II. 154. ❖ RNL

Daniel Gábor (báró) (1824 Árkos – 1915 Bp.)

jogász, földbirtokos, politikus, történétíró; a kir. táblai kancelláriánál, majd az erdélyi udvari kancelláriánál vállalt hivatalt; Udvarhelyszék követe, főkirálybírája, majd Udvarhely vm. főispánja; kezdeményezője a székelykeresztúri áll. tanítóképző és a Székely Nemz. Múzeum létesítésének; a M. Történeti Társ. és a M. Genealógiai és Heraldikai Társ. választmányi tagja; 1912-ben báróságot kapott.

1846. július 14.

Erdélyből

I. 96. ❖ MÉL, RNL

Degenfeld Lajos gróf (1843 Kolozsvár – ?)

főrendiházi tag, titkos tanácsos, Nógrád vm. főispánja (1887-1895); egy. képviselő.

1868. szeptember 27.

... megszemléltük a Baradlát. Derék és értelmes vezetőnk, Vas Lajos vezetése mellett bejártuk az egész ó ágat minden mellékágával együtt és az új ágat a barátság oszlopáig, retekbarlang nevű mellék ágával együtt. Bementünk reggeli 10 órakor, kijöttünk délutáni 1/4 4 kor.

*... és nőm Dessewffy Ilona
Szirákról Nógrád megyéből*

I. 225. ❖ RNL

Deininger Imre (1844 Esztergom – 1918 Bp.)

mezőgazdász, a debreceni felsőbb gazd. tanint. tanára, az első hazai vetőmagvizsgáló és növényélettani kísérleti állomás létrehozója, vez.-je, a keszthelyi gazd. tanint. ig.-ja; speciális szakterülete a prehisztorikus növény- és magleletek vizsgálata, ezirányú bg.-i eredményei →Nyáry Jenő: *Az aggteleki barlang mint őskori temető* c. munkájában szerepelnek.

1874. június 23. (→Domokos Kálmán, →Molnár Lajos, →Schwarczer Viktor tanártársaival és 20 hallgatóval)

A debreczeni magy. kir. gazdasági felsőbb tanintézetből ... a tanárok

I. 280. ❖ MÉL, MÍ, MNL, RNL

Demjén Zoltán (1860 Vásárosnamény – 1927 Bp.)

festő, rajztanár; a Mintarajzisk.-ban, majd a bécsi képzőművészeti akad.-án tanult; képes hetilapokat illusztrált, kiállításokon vett részt, Kolozsváron és Máramarosszigeten tanított; *Élet a művészetben* c. könyve jelent meg.

1876. július 25.

Tasnád, VII. oszt.

I. 314. ❖ MÉL, MFG

Demkó György dr. (1856 Nagyida – 1914 Bp.)

r. kath. pap, egyházi író, tanár; káplán, majd egri teol. tanár, az egyházjog tanára a bp.-i tud. egy.-en, rektor, a hittud. kar dékánja, egri kanonok, címz. prépost; számos hittud.-i és egyházjogi cikket, önálló művet írt.

1893. július 22.

Eger, Heves megye

II. 201. ❖ MIL, RNL, SB

Dessewffy Marcell (gróf) (1813 Büd-Szent-Mihály – 1886 Fót)
nagybirtokos, ügyvéd, társadalomfilozófus; gazdálkodás mellett irodalommal és
társadalmi problémák megoldásának módjaival (örök világbéke) foglalkozott.
1872. augusztus 24.

I. 270. ❖ MÉL, MI, MNL, RNL

Devecseri Ignác (1842 Devecser – 1899 Bp.)
újságíró; Bécsben tanult és élt, helyi lapokba írt tárcákat és m. novellákat
fordított, a bécsi politikai és társadalmi életről m. lapoknak küldött tudósításo-
kat; Pestre költözve helyi lapokba írt.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

Neues Pester Journal dolgozó társa

II. 34. ❖ MÉL, MI

Dezső Lajos (1847 Szentés – 1904 Bp.)

tanár, tanügyi író; gimn. tanár Szentesen, majd a lévai, később a sárospataki
tanítóképző intézet tanára majd ig.-ja; irodalmi munkásságát tantervek, tan-
könyvek és fordítások jellemzik.

1866. május 23.

*VII. gymn. oszt. tanuló és aggtelki legátus, Csongrád megye Szentés városá-
ból*

...láttuk Magyarhon sőt mondhatni az egész világ legnagyobbszerű csodáját.

1881. szeptember 5.

állami képezdei igazgató Sárospatakon

*A sáros[patak]i állami tanítóképezde III. éves növendékei két tanár vezetése
alatt meglátogatták a Baradlát a „Barátság oszlopáig s ez alkalommal nem mu-
laszthatjuk el köszönetünket kifejezni Tekintetes Schlosser Albert úrnak, mint a
„Kárpátgyelet” gömői fiók osztálya elnökének s Nagytiszteletű Baksay Dániel
úrnak, azon szíves és lekötelező készségükért, melylyel kirándulásunkat tá-
mogatták.*

I. 202., II. 39. ❖ MÉL, RNL

Dezsi Lajos (1868 Debrecen – 1932 Bp.)

irodalmörténész, egy. tanár, az MTA tagja; teol.-át végzett Debrecenben,
majd egy. tanulmányokat folytatott Bp.-en és Berlinben; Kolozsvárott, Bp.-en
és Szegeden egy. tanár; főként a 16—17. sz. irodalmával foglalkozott, szer-
kesztette a *M. Történeti Életrajzokat*, a *M. Irodalomtörténeti Értekezéseket* és a
Világ-irodalmi Lexikont.

1891. augusztus 15.

Debrecen

II. 182. ❖ MÉL, MIL, MNL, RNL, ÚIL

Divald Károly (1830 Selmecbánya – 1897 Eperjes)

fényképész, gyógyszerész; Eperjesen, majd Bp.-en nyitott fototipiai int.-et; az
első hazai barlangi képek és képeslapok készítője és kiadója.

1890. június 6. (Ferenczy József és olvashatatlan fényképészek kíséretében)

Eperjes, fénykép és fénynyomat műintézet tulajdonosa

Jöttem fényképekben megörökíteni és csodáltam a természet remekeit.

II. 160. ❖ (BpL), MÉL, MNL, MUL

Dobay (József) (1820 Erzsébetváros – 1898 Pétermező)
honvédezredes, altábornagy; a szh. alatt Bem ezredessé léptette elő; halála ítélték, amit kegyelemből várfogságra változtattak, utána pétermezei birtokára vonult vissza, majd a pozsonyi kerület parancsnoka lett; megírta az osztrák–porosz háború történetét és kritikáját.

1866. november 16.

Oberst

I. 211. ❖ MNL, RNL

Dobiec(z)ki Sándor (1848 Torda – ?)
mérnök, egy. képviselő; különböző vasúti építkezéseknél dolgozott, majd vasúti és hajózási főfelügyelő, Zágrábban, majd Debrecenben üzletvez.-helyettes ill. üzletvez.; szerkesztette a *M. Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyét*, majd az Iparvédelem c. folyóiratot.

1883. augusztus 15.

mérnök és felesége Csegeri Ida, Brassó

II. 60. ❖ RNL

Dobránszky Péter dr. (1845 Kótaj – 1918 Bp.)
közgazdász, egy. tanár, egy. képviselő; szakkikvei közül érdekes a *Gyógyhelyeink és ásványvizeink értékesítése* (1882).

1886. augusztus 21.

egyetemi m. tanár, orsz. képviselő, Budapest

II. 92. ❖ MÉL, MÍ, RNL

Dolinay Gyula (1850 Nagy-Harsány – 1918 Szigetszentmiklós)
ifjúsági író, több ifjúsági lap alapítója és szerkesztője; az Írók és Művészek Társ.-ának titkára; a népoktatás megszervezésén, az iskolai és népkönyvtári hálózat létrehozásán fáradozott.

1875. augusztus 27.

A „Hasznos Mulattató” szerkesztője Budapestről

... eljutott az alabástrom szoborig.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

szerkesztő

I. 307., II. 33. ❖ MÉL, MIL, MÍ, RNL, ÚIL

Domokos Kálmán (1841 Debrecen – 1895 Debrecen)
tanár, gazd. író; a debreceni m. kir. gazd. tanint. tanára, majd ig.-ja; szakkikvei főként a gazd. építéssel és mértékrendszerek témakörét ölelték fel.

1874. június 23. (→ Deiningner Imre, → Molnár Lajos, → Schwarczner Viktor

tanártársaival és 20 hallgatóval)

A debreczeni magy. kir. gazdasági felsőbb tanintézetből ... a tanárok

I. 280. ❖ MÍ, RNL

Edvi Illés Aladár (1858 Kapuvár – 1927 Bp.)
gépészmérnök, felsőiparisk. tan., ig., keresk. min. oszt. vez., h.államtitkár; a *M. Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyének* szerkesztője, számos ipartechnológiával, ipartörténettel foglalkozó műve jelent meg.

1884. július 28. (feleségével Szegheő Erzsébettel)

Budapest, tanár

II. 68. ❖ MÉL, MÍ, MNL, MTT, RNL

Egressy Gábor (1808 Sajólászlófalva – 1866 Pest)

színész, rendező, lapszerkesztő; a m. színjátszás kiemelkedő alakja, a Nemz. Színház tagja; a színészképző létrehozója, tanára; irodalmi tevékenysége is széleskörű, a Kisfaludy Társ. tagja; a szh. után halálra ítélték, de Töröko.-ba menekült, 1851-ben amnesztiát kapott.

1845. október 15. (→Czakó Zsigmonddal és →Kubinyi Rudolffal)

a' Nemzeti Színház tagja

I. 91. ❖ MÉL, MÍ, MNL, MSz, MUL, RNL, ÚIL, ÚML

Eisele József (1838 Pest – 1901 Bp.)

kazángyáros; rézműves szakmát tanult, kis műhelyét 1861-re az o. egyik legnagyobb kazángyárává fejlesztette; az O. Ipartanács és a Keresk. és Ipar-kamara tagja, az O. Iparegyesület ig.-sági tagja.

1881. augusztus 7.

Budapest

II. 37. ❖ MÉL

Elischer József (1843 Gölnicbánya – ?)

tanár, tankerületi főig., kir. tanácsos; művei elsősorban latin nyelv- és tankönyvek, irodalmi elemzések.

1864. július 29-30.

Vas Lajos vezetése mellett

I. 180. ❖ MÍ

Engeszer Mátyás (1812 Bonyhád – 1885 Bp.)

karnagy, zeneszerző, kántor, templomi karnagy, a Nemz. Zenede tanára; jelentős a dalosügy terén kifejtett munkássága.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával és feleségével)

karnagy

II. 34. ❖ MÉL, (MÍ), MNL, RNL

Eötvös József báró (1813 Buda – 1871 Pest)

jogász, író, költő, államférfi; a m. kritikai realizmus első nagy alakja; Borsod vm. táblabírája, vallás- és közoktatásügyi miniszter, az MTA elnöke, a Kisfaludy Társ. tagja, újjászervezője; E. Lóránd apja; valószínűleg a család sályi birtokán tett gyakori látogatásainak egyikén kereste fel a barlangot.

1835. október 11.

I. 12. ❖ (BpL), MÉL, MIL, MÍ, MNL, RNL, ÚIL, ÚML

Eperjessy Ferenc (1814 Tisza-Nána – 1890 Eger)

apát és egri kanonok, tanár; széleskörű irodalmi munkássága a történelem, természetrajz, útleírás, gazdaság, stb. tárgykörét öleli fel.

1837. szeptember 14. (ikertestvérével)

T. Nánáról

I. 25. ❖ MÍ

Erdélyi János (1814 Kiskapos – 1868 Sárospatak)

ügyvéd, költő, kritikus, esztéta, filozófus, népköltési gyűjtő, az MTA tagja; verseivel, kritikáival nevet szerzett magának; több irodalmi folyóiratot szerkesztett; 2 évig a Nemz. Színház ig.-ja; 1851-től a sárospataki főisk. tanára; a Kisfaludy Társ. tagja; →E. Pál apja.

1865. szeptember 16. (családtagokkal)

I. 200. ❖ MÉL, MNL, MSz, RNL, ÚIL, ÚML

Erdélyi Pál dr. (1864 Sárospatak – 1936 Bp.)

könyvtáros, irodalomtörténész, egy. tanár, udvari tanácsos; könyvtáros az OSzK-ban, a kolozsvári egy. könyvtár ig.-ja és korszerű épületének építtetője, az irodalom tanára a kolozsvári és szegedi egy.-en, a *M. Könyvszemle* munkatársa, az *Erdélyi Múzeum* szerkesztője, az Erdélyi Múzeum-E. főtítkára; → E. János fia.

1892. június 29.

Budapestről

II. 186. ❖ MÉL, MIL, MNL, RNL, ÚIL, ÚML

Erényi Nándor (1879 Sátoraljaújhely – 1937 Budapest)

újságíró, jogot végzett; a *Jelenkor*, a *Pesti Napló*, a *Világ*, a *Budapesti Hírlap* és *Az Est* munkatársa, színikritikusa, majd 26 éven át a *Magyar Színpad* szerkesztője.

1890. (testvérével)

II. tan. Sájújhely

II. 167. ❖ MSz

Erkel Elek (1843 Buda – 1893 Bp.)

zeneszerző, karmester, a Népszínház és az Operaház karmestere, a m. operett úttörője, három operettje került színre; E. Ferenc fia.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

Népszínház karnagya

II. 34. ❖ MÉL, MNL, MSz, RNL

Evva Lajos (1851 Fegyvernek – 1912 Bp.)

színg., író, műfordító; könyvtáros, hírlapíró, a Népszínház dramaturgja, titkára, majd ig.-ja, mely vezetése alatt érte el virágkorát; számos regényt, színdarabot fordított.

1887. július 23. (feleségével)

Népszínház igazgatója

II. 104. ❖ MÉL, MÍ, MSz, RNL, ÚIL

Fabinyi Rezső (Rudolf) (1849 Jolsva – 1920 Bp.)

kémikus, egy. tanár, az MTA tagja; a kolozsvári vegykísérleti állomás ig.-ja, a M. Kémikusok Egyesületének első elnöke.

1864. május 15-16. (ígloi diákcsoporttal)

I. 177. ❖ MÉL, MÍ, MNL, MTT, RNL

Fabriczy János (1800 Poprád – 1865 Lőcse)

mérnök, Szepes vm. hites főmérnöke; Bp.-en és Bécsben tanult; részt vett a szh.-ban, rövid börtönbüntetést kapott, majd Szepes vm. útépitési, vízszabályozási munkában vett részt, elkészítette a Poprád folyó első térképét; fontosabb munkája *A Kárpátok magassági viszonyai*; → F. Sámuel öccse.

1835. augusztus 3. (→ bátyjával és annak családjával)

T. N. Szepes Vármegye Földmérője

I. 6. ❖ MÉL, MÍ, SB

Fabriczy Sámuel (1791 Poprád – 1858 Lőcse)

ügyvéd, jogi író, min.-i tanácsos, az MTA tagja; táblabíróként, majd ügyvédként működött, a Csáky, Berzeviczy, Koburg, Paliczai stb. család jogtanácsosa; több jogi, statisztikai és szépirodalmi művet írt; → F. János bátyja.

1835. augusztus 3. (családjával és →öccsével)

T. N. Szepes és Torna Vármegye Táblabírája és több Uradalmak Fiskálisa
I. 6. ❖ MÉL, MÍ, RNL, SB, ÚIL

Faller Gusztáv (1816 Gölnicbánya – 1881 Jászó)

bányamérnök, akad. tanár, kir. bányatanácsos; külföldi tanulmányútja és gyakornoki évek után a selmecbányai akad.-án segédtanár, a bányaműveléstan és a bányamérntan ny. r. tanára, ig. helyettes; szakirodalmi munkássága számottevő.

1839. április 29.

bányász gyakornok Selmeczen

I. 37. ❖ MÉL, MTT, RNL, ÚML

Fábrý János (1830 Losonc – 1907 Rimaszombat)

tanár, flórakutató; részt vett a szh.-ban, utána nevelő, majd Osgyánban, ill. Rimaszombatban gimn. tanár, egy ideig a Gömör vm.-i Múzeum ig.-ja, több tud. és kult. egyesület tevékeny tagja; florisztikai munkássága Gömör vm.-ére terjed ki.

1850. július 27.

az agteleki Baradlát meg látogatók Losonc városából

1888. július 11. (→Richter Aladárral)

gymn. tanár, Rimaszombat

I. 113., II. 115. ❖ MÉL, SB

Fáy Antal (1805 Emőd – 1872 Bp.)

közhivatalnok, tevékenyen részt vett Borsod vm. politikai életében; emellett zeneszerző, zongorajátékos, sok dalt, zongoradarabot szerzett; húga: Gizella →Reményi Edének a felesége.

1868. augusztus 25.

I. 223. ❖ MIL, MI

Fehér Péter (1830 Ács – 1876 Kecskemét)

lelkész, tanár; Pozsonyban és Pápán tanult, a szh. idején nemzetőr, majd Győr-ben segédlelkész; külföldi tanulmányok után a kecskeméti kollégium tanára, ig.-ja; több szaklapnak munkatársa, szerkesztője; színikritikákat is írt.

1853. szeptember 28.

pápai ref. theolog.

Csodabarlang! nem csodálom

Oszlopsorod pazar fényét;

Isten vala építésze,

Hogy mutassad dicsőségét!

I. 143. ❖ MÉL

Fekete József (1854 Kecskemét – 1928 Bp.)

tanár, újságíró, szerkesztő; alapítója a lipcsei M. E.-nek, az írók és hírlapírók „Otthon” körének, a Vígyszínháznak és a Nemz. Szalon Képzőművészeti Társ.-nak; több lapot indított meg és szerkesztett, számos önálló művet és 3 színdarabot írt.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

tanár

1893. július 16. (fiával →F. József színésszel)

a magyar szalon szerkesztője, Budapest

II. 34., II. 200. ❖ MÉL, MIL, MÍ, RNL

Fekete József (1882 Kecskemét – 1941 Bp.)

színész; 1900-ban kezdte pályáját, egy időben titkári és gazdasági teendőket is ellátott; később a Bethlen téri Színpad ig.-ja, az O. Színésze. ig. tanácsának tagja; könyve: *Színházi mindentudó*.

1893. július 16. (apjával, →F. József újságíróval)

II. 200. ❖ MSz

Fekete Lajos (1837 Torda – 1916 Selmecbánya)

erdész, főisk. tanár, az MTA lev. tagja; a selmecbányai bányászati és erdészeti akad. tanára, számos tankönyvet és szacikket írt, *Erdészeti rovtan* c. könyve az első ilyen m. mű volt.

1868. augusztus 18. (→Illés Nándorral)

segédtanárok a selmeczi Akadémiáról

I. 221. ❖ MÉL, MNL, MTT, RNL, ÚML

Fekely Miklós (1818 Nagyalambfalva – 1902 Bp.)

színész, rendező, színig.; vándortársulatával bejárta az országot, majd a Nemzeti Színház tagja; darabokat is írt, fordított, elbeszélései, útirajzai jelentek meg, kiadta a *Játékszíni zsebkönyvet*.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával és feleségével)

Nemzeti Színház tagja

II. 34. ❖ MÉL, MIL, MÍ, MNL, MSz, RNL, ÚIL

Fekely Miklósné (sz. Munkácsi Flóra) (1836 Baja – 1906 Bp.)

színésznő, a Nemz. Színház tagja, legnagyobb sikereit drámai színésznőként aratta; →F. Miklós felesége; tárcákat, naplójának részleteit közölte lapokban.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával és férjével)

II. 34. ❖ MÉL, MIL, MÍ, MSz, RNL, ÚIL

Ferenczi Sándor (1873 Miskolc – 1933 Bp.)

ideg orvos, egy. tanár; főként pszichiátriával, a pszichoanalízis kérdéseivel foglalkozott, e szakterület egyik úttörője, m.-ra fordította Freud több munkáját; megalapította a M. Pszichoanalitikai E.-et és ennek rendelőintézetét.

1892. augusztus 9.

Miskolc, stud. med.

II. 191. ❖ MÉL, MNL

Fillinger Károly (1845 Győr – ?)

tanár, tanügyi író; polg. isk. tanár, majd ig., később felsőkeres. isk. ig.; természetrajzi tankönyvei több kiadást értek meg.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

polg. iskolai igazgató

II. 34. ❖ MÍ, RNL

Fleischer Tamás (? – ?)

orvos, a főváros főorvosa; többek között az ásványvizekkel (parádi) foglalkozott.

1844. augusztus 8.

Pest város hajdani Fő-orvos tanárja

I. 80. ❖ MÍ

Forgách Antal gróf (1819 Csongrád /Pozsony ?/ – 1885 Gács)
kancellár, a fiumei kormányzék elnöke, főrendiházi jegyző, Morva- és Csehország helytartója, a kir. kancellária vezetője; →F. Sándor testvére.
1836. június ? (testvérével)

I. 7. ❖ MNL, RNL, SB

Forgách Sándor gróf (? – ?)
a szh. alatt Paszkevicz seregében császári biztos; →F. Antal testvére.
1836. június ? (testvérével)

I. 7. ❖ (RNL)

Forster Rezső (1833 Cegléd – ?)
nyomdatulajdonos és kiadó; nyomdász, majd novellista, újságíró; több nyomdát vezetett, lapszerkesztő Miskolcon; több önálló műve jelent meg.
1890. augusztus 12.
Miskolcz, laptulajdonos

II. 169. ❖ MÍ

Földényi Béla (1850 Temesvár – 1895 Gödöllő)
színész, rendező, egy évtizedes vidéki szereplés után a Nemz. Színház tagja; elsőrangú epizódszínész, pályáját súlyos betegsége miatt 1889-ben fel kellett adnia.
1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)
a nemzeti színház tagja

II. 34. ❖ MSz, RNL

Földvály Tibor (1863 Öttevény – 1912 Bp.)
földbirtokos, korcsolyaversenyző, a m. korcsolyázás úttörője; a műkorcsolyázást versenysporttá fejlesztette, a múlt sz. utolsó évtizedében Európa-bajnok-ságon 2 bronz- és 1 aranyérmert szerzett; kidolgozta a műkorcsolyázás nemzetközi szabályait.
1879. augusztus 5.
Öttevény, Győr megye

II. 18. ❖ MÉL, MNL

Frivaldszky Imre (1799 Bacskó – 1870 Jobbágyi)
orvos, zoológus, az MNM őre, az MTA tagja; több külföldi gyűjtőtutat szervezett; elsősorban rovarokkal és csigákkal foglalkozott.
1841. augusztus 9. (→Nendtvich Károllyal és →Gerenday Józseffel)
m. kir. Orvos Doctor a Magy. Nemzeti Muzeum helyettes Őrje Pestről
1848. október 8. (családtagjaival)
1853. augusztus 19. (→F. Jánossal és →Bérczy Károllyal)
az új ág „pokol” nevezetű vég-pontjáig haladtak.
I. 58., I. 109., I. 142. ❖ BL, MÉL, MÍ, MNL, MUL, RNL, SB, ÚML

Frivaldszky János (1822 Rajec – 1895 Bp.)
mérnök, entomológus, az MTA tagja; →F. Imre unokaöccse; az MNM-ban ig. őr; rovarattal foglalkozott, jelentős munkája az *Adatok a magyarhoni barlangok faunájához*.
1853. augusztus 19. (→F. Imrével és →Bérczy Károllyal)
az új ág „pokol” nevezetű vég-pontjáig haladtak.
I. 142. ❖ BL, MÉL, MÍ, MNL, MTT, MUL, RNL, SB, ÚML

Fuchs Frigyes (Friderik) (1800 Lőcse – 1874 Lőcse)

mérnök, erdész; érdemei jelentősek az erdészet tud. megalapozása és az ok-szerű erdőgazd. meghonosítása terén; *Die Central-Karpathen mit den nächsten Voralpen* c. munkája úttörő jelentőségű, s hozzá csatolt részletes térkép kar-tográfia-történeti szempontból is jelentős.

1844. augusztus 31. (rokonával)

együtt voltak Szepes megyéből

I. 82. ❖ MÉL, RNL

Futtaki Gyula (1850 Új-Futtak – 1895 Bp.)

újságíró, író, szerkesztő; elsősorban politikai cikkeket írt, genealógiával foglal-kozott.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

szerkesztő

II. 34. ❖ MÉL, MÍ, RNL

Galgóczi Károly (1823 Lápafő – 1916 Bp.)

ügyvéd, mezőgazd., szakíró, az MTA tagja; az O. M. Gazd. E. titkára, a pesti ref. papnevelde tanára, az Adria Biztosító Társ. titkára, a kolozsvári Viktória Biztosító Társ. vezérig.-ja; gazd.-i és mezőgazd.-i tárgyú széleskörű, jelentős írói, szerkesztői munkásságot fejtett ki.

1847. október 2.

ügyvéd Pestről

I. 106. ❖ MÉL, MNL, RNL, ÚML

Gánóczy Sándor (1861 Kassa – 1938 Pozsonypüspöki)

mérnök; a kassai földmérési felügyelőség-nél kezdte szolgálatát, s a pozsonyi térképtár vez.-jeként ment nyugdíjba; szerkesztette és kiadta a *Kataszteri Köz-lönyt*.

1892. július 16.

F. Nyárád, mérnök

II. 188. ❖ MÉL, SB

Gerenday Josef (József) (1814 Dömsöd – 1862 Pest)

orvos, botanikus és zoológus; a vegytani és botanikai tanszéken tanársegéd, majd a botanika egy. tanára és a növénykert ig.-ja; jelentős a kígyókkal kap-szolatlan munkássága és irodalmi tevékenysége is.

1835. július 18. (2 orvosnövendék társával)

4. évi orvos .... Pestről Szepességre való utazásokban.

1841. augusztus 9. (→Frivaldszky Imrével és →Nendtvich Károllyal)

orvos Doctor 's Pesti Egyetemnél segéd.

I. 5., I. 58. ❖ MÍ, RNL

Gerevich Emil dr. (1854 Kovászó – 1902 Kassa)

matematikus, tanügyi író; a besztercebányai felsőbb leányisk., majd a kassai áll. főreálisk. ig.-ja, számos tankönyvet és szakkikket írt.

1887. július 28.

igazgató, Besztercebánya

II. 105. ❖ MÍ, RNL

Glatter Ármin (1860 körül Szepesi – 1931 Bp.)

festő; először jogot hallgatott, majd 1882-ben beiratkozott a Mintarajzisk.-ba; beutazta fél Európát, 1897-ben megnyitotta a Pesti Festőisk.-át; táj- és arcképeket, életképeket festett.

1883. július 26.

művésznövendék, Budapest

II. 59. ❖ MFG, (RNL)

Gonda László (1831 Olaszliszka – 1872 Pest)

tanár, ref. lelkész, egy. képviselő; Debrecenben segédlelkész, gimn. tanár Máramaroszigeten, majd a békési gimn. ig.-ja; sokat tett a közművelődés fejlesztéséért; szakfolyóiratot szerkesztett.

1851. október 2.

...supplicans a' debreczeni ref. Főiskolából a helybeli tisztelendő és gondnok úr - mint vezető társaságában ...

I. 128. ❖ MÉL

Gózon Gyula (1849 Keő – ?)

ev. ref. lelkész, tanár; tanügyi bizottsági elnök, egyházi tanácsbíró; cikkei, fordításai emlékszedéi főleg egyházi lapokban jelentek meg.

1871. május 25.

... voltam a Baradlába ... sárospataki teológus, hanvai legatus /:Baranya m.:/

Tapasztalás nélkül sírba nem térek;

Mert többet láttam, mint igen sok vének. -

A „barátság oszlopáig”

Vezetett minket - Vas Ludvig

Éljen soká!!!

I. 247. ❖ MÍ

Gresits Miksa (1843 Rimaszombat – ?)

tanár, főgimn. ig., újságíró; cikkei és önálló művei politikai, társadalmi, tengerészeti, közlekedési és görög és olasz nyelvészeti tárgykörökben jelentek meg.

1888. augusztus 12.

volt fiúmei r. tanár, jelenleg a losonci áll. főgimnázium igazgatója, feleségével

II. 121. ❖ MÍ

György Aladár (1844 Huszt – 1906 Bp.)

statisztikus, újságíró, kultúrpolitikus; a Hon munkatársa, majd a Statisztikai Hivatal tisztviselője, a M. Néprajzi Társ. alelnöke, a Petőfi Társ. tagja; tevékenyen részt vett a közművelődési egyesületek, emberbaráti intézmények működésében, a nőnevelés előmozdításában; 30 kötetnyi művet írt és fordított az irodalom, képzőművészet, földrajz, néprajz témakörében.

1866. augusztus 20.

jog és hittanvégzett

...a Baradlát megnézték Vas Lajos kitűnő vezetése mellett.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

a Hon dolgozó társa

I. 208., II. 34. ❖ MÉL, MIL, MÍ, MNL, RNL, ÚIL, ÚML

Győry Tibor (1869 Budapest – 1938)

orvos, egy. tanár, az MTA tagja; az orvostörténelem megalapítója és legjelebb művelője.

1879. (apjával)
gimn.

II. 17. ❖ MÉL, MNL, MTT, RNL, ÚML

Gyürky Antal (1817 Felsőszelény – 1890 Dorog)

ügyvéd, borász, szakíró; katonai pályán kezdte, majd vm.-i szolgálatba állt; a szh. alatt Görgey parancsörtisztje; utána mezőgazd. szakirodalommal foglalkozott, majd kataszteri felügyelő Besztercebányán; több gazd. egyesület tagja; több borászati szakcikket írt, szerkesztette és kiadta a *Szőlészeti és Borászati Közleményeket*.

1840. május 20.

Hont Megyei Aljegyző F.-Szelényből

I. 42. ❖ MÉL, RNL

Hahn (Havas) Adolf (1859 Hódmezővásárhely – 1904 Nagytétény)

tanár, irodalomtörténész; főreálisk. tanár Bp.-en, Szegeden, Aradon, Székelyudvarhelyen és Székesfehérváron; legjelentősebb a Petőfivel kapcsolatos kritikai és kiadói tevékenysége.

1888. július 27.

főreálisk. tanár, Arad

II. 117. ❖ MÉL, MIL, RNL, ÚIL

Hajnal Antal (1838 Makó – 1907 Fiume)

mérnök, a fiumei kikötő tervezője és építője, min. oszt. tanácsos, a m. kir. tengerészet műszaki vez.-je.

1868. november 24.

miniszteri mérnök

Csodálta a természet nagyságát az Agteleki barlangban.

I. 225. ❖ MÉL, MÍ, MTT, RNL

Hajnik Béla (1851 Pest – 1910 Bp.)

ügyvéd és költő; több lapba írt költeményeket, melyeket önálló kötetben is kiadott; szerkesztette a Békésmegyei Híradót; jelentős szerepe volt a m. dalművészet terjesztése és a dalegyesületek magyarosítása terén.

1887. szeptember 4. (családjával)

ügyvéd Budapestről, neje: szül. Urbán Margit, leánykája: Klárka, rokona: Illés Ilonka (Illés Nándor főtanácsos leánya) Budapestről a fentebbi társasággal együtt e fenséges barlangot bejárták. A vezető Klanyica János kitűnően „vezetett”, s a remek nyírfaedőn át az Olympushoz vezető rendkívül fárasztó sőt veszélyes út hátrahagyásával egész a fátyolos hölgyig jutottak, a kinek bájaitól betelve, tovább nem terjesztették ki útjokat, s szerencsésen kijutottak az isten szabad ege alá! Az út megkezdése előtt tanácsos mindenkire végrendeletét megkésztíteni, a mit azonban minden körülmények közt ügyvéddel készítessen. A fentebbiek hitelül:

Hajnik Béláné

Illés Ilon

Hajnik Klárka

II. 109. ❖ RNL

Hanák János (1812 Kiskér – 1849 Kricsova)

piarista tanár, zoológus, az MTA tagja; Breznóbányán, Máramaroszigeten, Vácott, Pesten, majd Budán tanár, emellett az Egy. Könyvtár segédőre; részt vett a szh.-ban, utána bujdosnia kellett, majd nevelő; szorgalmazta a m. természettud. szaknyelv kidolgozását.

1839. augusztus 21.
a Kegyes Szerzet tagja

I. 33. ❖ MÉL, MNL, RNL

Harkányi Béla (bárá) (1869 Pest – 1932 Bp.)
csillagász, egy. magántanár, az MTA tagja; a Föld pólusainak mozgásával, a csillagok színképvizsgálat alapján történő meghatározásával, a nóvák fény- és spektrumváltozásaival foglalkozott.
1882.

II. ❖ MÉL, MNL, RNL

Hattay Lajos dr. (1854 Szeged – 1921 Bp.)
orvos, fogorvos, egy. m. tanár; előbb belgyógyászattal foglalkozott, majd az egy. fogászati int.-ében dolgozott; a bp.-i kir. orvosegylet stomatológiai szakoszt.-ának elnöke; érdeme a hazai protézis- és gyakorlat fejlesztése.

1888. szeptember 1.
orvos, Budapest

II. 125. ❖ MÉL, RNL

Haynald Lajos (1816 Szécsény – 1891 Kalocsa)
kalocsai érsek, bíboros, az MTA tagja; esztergomi tanár, prímási titkár, majd irodaig.; 1852-től erdélyi püspök, majd Rómában (Karthágó érseke címmel) rendkívüli ügyekkel foglalkozott, hazatérve kalocsai érsek, majd bíboros; sok alapítványt tett, a hazai flórakutatás mecénása, nagy herbáriumát és szakkönyvtárát az MNM Növénytárára hagyta, nevét számos növényfaj és -nemzettség őrzi.

1866. augusztus 18.
Karth. érs. Szécsényből

I. 207. ❖ MÉL, MNL, MTT, MUL, RNL, ÚML

Hazafi Verai János (1846 Békés – 1905 Bp.)
vándorpoéta; földműves, csász, bakter, majd felcsap „költőnek”; elsősorban közéleti személyiségeket, tanárokat verselt ki kötekedő szerzeményeiben; nevé a fűzfapoéta szimbólumává vált.

1884. június 1.
koszorús vándorköltő
a magyar haza koszorús vándor költője, a magyar költők nagymestere, több nagyurak által érdemrendek által kitüntetett és mindenki által szívesen látott dalnok. - (Mint ilyen díjmentesen)

II. 64. ❖ MÉL

Hazslinszky Rezső (1869 Eperjes – 1914 Rozsnyó)
tanár, történész, 9 nyelven beszélt; történelmi tanulmányai mellett kalauzt írt Rozsnyóról és környékéről, részletesen ismertette benne a Baradlát és a Dobsinai-jégbarlangot.

1890. augusztus 6. (unokatestvéreivel, többek között →Maurer Gyulával)
bölcsész hallg. Budapest

II. 167. ❖ MÍ, SB

Hegyessy Kálmán (? – ?)
a szh.-ban honvédőrnagy; író, szerkesztő; riportokat és történelmi dolgozatokat írt.

1871. augusztus 2.

I. 253. ❖ MÍ

Herczegh Mihály dr. (1840 Hódmezővásárhely – 1926 Bp.)

jogász, egy. tanár; gyakorlati igényű munkái fontos segédkönyvek voltak az akkor még hiányzó egységes törvénykezési szabályozás mellett.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával és feleségével)

II. 34. ❖ MÉL, MÍ, RNL

Hering, George (1805 – 1879)

angol tájképfestő, mo.-i és erdélyi utazása (→Paget, Johnnal) során színes litográfiát készített a Baradla-barlangról, mely 1838-ban Londonban jelent meg.

1835. szeptember 10. (→Paget, Johnnal)

England

I. 11. ❖

Hevesi József (1857 Fegyvernek – 1929 Bp.)

író, költő, újságíró, ny. rk. egy. tanár; a legtöbb pesti lap munkatársa, szerkesztője; szerkesztette a 20 kötetes *M. Dekameront*; 1910-ben 10 kötetben jelentek meg válogatott munkái (regények, elbeszélések, színművek).

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

a Budapest dolgozó társa

II. 34. ❖ MÉL, MIL, MÍ, RNL, ÚIL

Hevesi Lajos (1843 Heves – 1910 Bécs)

m. és német író, műkritikus; előbb Pesten, majd Bécsben újságíró, a Kisfaludy Társ. tagja; m.-ul csak 3 önálló műve jelent meg (pl. *Jelky András kalandjai*), németül közel 20; az *Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képben* c. mű társ-szerkesztője.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

II. 34. ❖ MÉL, MIL, MÍ, ML, RNL, ÚIL

Hindy Kálmán (1841 Pest – 1913 Bp.)

jogász, újságíró; a szh. utáni mozgalmakban való részvétele miatt börtönbüntetést kapott, később bírói pályán működött; rendszeresen jelentek meg közgazd. és tanügyi tárgyú írásai.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

az Ellenőr szerkesztője

II. 34. ❖ RNL

Hock János (1859 Devecser – 1936 Bp.)

r. kat. pap, politikus, író, orsz. képviselő; vallásos és világi tárgyú versei, elbeszélései, önálló művei jelentek meg; a Nemz. Szalon elnökeként jelentős szerepe volt a képzőművészetek népszerűsítésében; a Szabadelvű Párt tagja, majd Károlyi Mihály híve, 1918-ban a Nemz. Tanács elnöke; a Tanácsköztársaság után emigrált, s csak 1933-ban tért haza.

1891. szeptember 9.

Képviselő, Budapest

II. 180. ❖ MÉL, MNL, RNL, ÚIL, ÚML

Hollán Sándor ifj. (1873 Bp. – ?)

jogász; keresk. min. fogalmazó, s. titk., titk., majd oszt. tanácsos, MÁV ig., min. tanácsos.

1888. július 11.

Budapest

II. 115. ❖ RNL

Holló Barnabás (1865 Alsóhangony – 1917 Bp.)

szobrász; főként realiztikus stílusban készült domborművei és arcmásai ismertek, szobrai több vidéki és felvidéki városban láthatók.

1887. szeptember 1.

II. 108. ❖ MÉL, MNL, RNL, SB, ÚML

Holló Lajos dr. (1859 Félégyháza – 1918 Bp.)

politikus, publicista, ögy. képviselő; szülővárosában ügyvéd, ahol megalapította és szerkesztette a *Félégyházi Hírlapot*, majd a *Magyarország* c. lap főszerk; a bankkérdéssel foglalkozó parlamenti bizottság előadója, s egyik előidézője a koalíciós kormány bukásának.

1884. augusztus 13.

Budapest

II. 69. ❖ MÉL, RNL, ÚIL

Horánszky Dezső (1869 Szolnok – 1927 Bp.)

jogász, agrárpolitikus, ögy. képviselő; előbb ügyvéd, majd bankig., az O. Központi Hitelszövetkezet ig.-ja, vezérig.-ja, majd alelnöke, több szövetkezet és pénzintézet ig.-sági tagja; a képviselőház közgazd. bizotts. elnöke; közgazd. és pénzügyi tanulmányai jelentek meg.

1887. július 10.

joghallgató, Budapest

II. 103. ❖ MÉL

Horánszky Lajos (1871 Szolnok – 1944 Bp.)

közgazdász, publicista, ögy. képviselő, műgyűjtő; az Osztrák-M. Bank, a M. Agrárbank tisztviselője, a M. Bank, az Angol-M. Bank ig.-ja; közreműködött a Nemz. Társaskör és a Nemz. Munkapárt megalapításában; a Kisfaludy Társ. tagja, tanulmányai jelentek meg.

1887. július 10.

E nagyszerű és minden emberi elmét felülhaladó alkotásra csak nagy költőnk

Vörösmarty egy eszméjét idézhetem:

A természet örök könyvét forgatni ne szűnjél,

Benne az Istenek képe leírva vagyon.

II. 103. ❖ MÉL, MIL, RNL, ÚIL

Hornyánszky Viktor (? – ?)

nyomda- és kiadótulajdonos Ernő testvérével együtt; az apjuk (id. H. Viktor 1828 – 1882) által 1863-ban alapított vállalatot a legjobb tud. nyomdává fejlesztették, amiért 1898-ban a „cs. és kir. udvari könyvnyomdász” címet kapták.

1891. június 24.

nyomdatulajdonos, Budapest

II. 178. ❖ (BpL, MÉL, MIL, RNL, SB, ÚIL)

Horváth Géza (Geyza) dr. (1847 Csécs – 1937 Bp.)

zoológus, orvos, az MTA tagja; az MNM állattárának vez.-je, jelentős tevékenységet fejtett ki a gyakorlati rovartan területén, a filoxéra-kérdés megoldásában; megalapította a M. Entomológiai Társ.-ot, megindította a Rovartani Lapokat.

1866. szeptember 19.

kassai diák (3^{or})

1872. augusztus 6-7. (→Bruck Ferencsel)

I. 210., I. 267. ❖ BL, MÉL, MÍ, MNL, MTT, RNL, SB, ÚML

Horváth Gyula dr. (1843 Telek – 1897 Bp.)

jogász, egy. képviselő; kezdetben árvízmentesítési kérdésekkel foglalkozott, az 1879-es szegedi árvíz idején kifejtett munkásságáért királyi elismerést kapott, majd az Alföld árvízbiztosá; a Szabadelvű Párt tagja, 1889-ben az egy. alelnöke; a M. Hírlap megalapítója és főszerkesztője.

1889. augusztus 18.

és neje Budapestről

1891. augusztus 16.

Budapest

II. 138., II. 182. ❖ MÉL, RNL

Huszka József (1854 Kiskunfélegyháza – 1934 Bp.)

néprajzi és művészettörténeti kutató, iparművész; műgy. tanulmányait abba-hagyva rajztanári képesítést szerzett; rajztanár volt Désen, Zentán, Sepsiszentgyörgyön és Bp.-en; romantikus szemléletű munkáin m. és keleti hatások tükröződnek; több önálló szakirodalmi művet írt.

1886. július 6.

tanár, Sepsiszentgyörgy

II. 86. ❖ MÉL, MIL, RNL

Illés Nándor (1836 Felsőszemeréd – 1907 Palánka)

erdész, főisk. tanár, min. oszt. vez.; az erdészeti szakirodalom jeles úttörője, a m. szaknyelv egyik megteremtője.

1868. augusztus 18. (feleségével és →Fekete Lajossal)

segédtanárok a selmeczi Akadémiáról

I. 221. ❖ MÉL, MTT, SB

Ivánka Sámuel (1826 Belényes – 1886 Sárospatak)

zenepedagógus, a sárospataki főisk. ének- és zenetanára; számos tankönyve, énektára és szakközlője jelent meg.

1865. június 7.

sárospataki főiskola énektanára

I. 191. ❖ MÍ, RNL

Jaloviczky Géza (1852 Nagykőrös – 1938 Bp.)

gépészmérnök, kir. tanácsos; tanulmányait Zürichben végezte; a bp.-i állami felső iparisk. gépészet tanára, majd az isk. ig.-ja, a papírgyártás első m. nyelvű szakkönyvének szerzője; a M. Általános Gépgyár Rt. egyik megalapítója és mű-szaki vez.-je; termékeny szakíró.

1886. május 29.

ipartanodai tanár, Budapest

II. 85. ❖ MÉL, MTT, RNL

Jancsó György dr. (1853 Tállya – 1911 Rimini)

jogász, egy. tanár; hétévi ügyvédi gyakorlat után törvényszéki bíró, ítélőtáblai bíró, majd kolozsvári egy. tanár (polg. törvénykezési jog témakörben); szakirodalmi munkássága jelentős.

1887. július 16.

kir. táblai fogalmazó, Budapest

II. 103. ❖ MÉL, RNL

Jármay László (1850 ? – ?)

orvos, kórházi orvos, fürdőorvos; több cikkben ill. önálló műben foglalkozott a Tátra klimatikus gyógytényezőivel.

1864. szeptember 2-3. (öccsével)

pesti tanulók

I. 185. ❖ MÍ

Jósa András dr. (1834 Nagyvárad – 1918 Nyíregyháza)

orvos, régész, antropológus; gazd. akad.-át végzett, majd később szerzett orvosi oklevelet; előbb Nagyállón kórházi, majd Szabolcs vm.-i főorvos; létrehozta a vm.-i múzeumot, mely ma a nevét viseli; irodalmi közleményei a vm. bronzkori és honfoglaláskori leleteivel foglalkoznak.

1881. július 9.

korh. főorvos (N. Kálló)

II. 32. ❖ MÉL, MNL, ÚML

Juhász Kálmán (1830 Nyíregyháza – ?)

orvos, sebész; részt vett a szh.-ban; hivatása mellett történelmi kérdésekkel foglalkozott helyi lapokban.

1867. augusztus 18. (→Szabó Dáviddal)

délután

Nyíregyházáról ... a' természetvizsgálók rimaszombati gyűlése alkalmával, - mindketten.

I. 215. ❖ MÍ

Kaas Ivor báró (1842 Lontó – 1910 Bp.)

jogász, publicista, politikus; világművelő útja (melyről könyvben számolt be) után különböző pesti lapok munkatársa, ogy. képviselő, a Petőfi Társ. tagja.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

korelnökhelyettes

II. 33. ❖ MÉL, MIL, MÍ, MUL, RNL, ÚIL

Kanka Károly dr. (1817 Modor – 1908 Modor)

szemészorvos, kórházig.; részt vett a szh.-ban; a pozsonyi Orvos–Természettud. E. titkára, elnöke, s évkönyveinek kiadója; számos szakközleménye jelent meg.

1851. október 23.

országos szemész

I. 128. ❖ MÍ, RNL

Kanyurszky György dr. (1853 Nemesmilitics – 1920 Visegrád)

teológus, filológus, egy. tanár; a szír, khalid, arab és héber nyelvek előadója; irodalmi munkássága is e nyelvek nyelvészetével és irodalmával kapcsolatos.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

hittanár Kalocsáról

II. 34. ❖ MÉL, MÍ, RNL

Kassuba Domokos (1851 Gyöngyös – ?)

Ciszterci-rendi áldozópap és tanár; főgimn. tanár és ig., perjel; több értekezése az Egri Főgimn. Értesítőjében jelent meg.

1890. július 8.

főgymn. tanár, Eger

II. 164. ❖ MÍ

Kazinc(z)y Lajos (kb. 1840 Széphalom – ?)

törvényszéki bíró; K. Ferenc unokája, apja K. Lajos (1820 – 1849) honvédtábor-nok, akit a szabadságharc után kivégeztek.

1871. május 28.

...látogattam meg a barátat (!), a természet ezen nagyszerű művét

...Széphalomról.

I. 247. ❖ (MÉL), MI

Kállay István (1833 ? – ?)

gyakorló isk. tanító; versei és prózai dolgozatai folyóiratokban jelentek meg; önálló művei földrajzi, történelmi tárgyúak.

1862. szeptember 25. (a Reményi-terem felavatásakor)

bejegyzés → *Reményi Edénél*

1866. július 3. (feleségével)

...is voltak a Baradlában.

I. 159., I. 204. ❖ MI

Kálniczky Benedek (1786 Késmárk – 1861 Sárospatak)

ref. teol., az egyháztörténelem és a bibliai tudományok tanára a sárospataki főisk.-án; egyháztörténelmi művek írása mellett részt vett görög–m. és latin–m. szótár szerkesztésében.

1846. augusztus 28. (családjával)

s. *pataki oktató*

I. 100. ❖ MI, RNL

Károlyi Alajos gróf (1823 Bécs – 1889 Tótmegyer)

diplomata; attasé, titkár, majd követségi tanácsos Berlinben, Athénban és Londonban, követ és rendkívüli miniszter Koppenhágában, több fontos nemzetközi tárgyaláson képviselte a Monarchiát.

1839. július 15. (testvérével gr. K. Lászlóval)

I. 39. ❖ MNL, RNL, SB

Keglevich Gábor gróf (1848 ? – ?)

földbirtokos, főrendiházi tag; a *M. Dohányújság* munkatársa.

1874. szeptember 24. (édesapjával, gr. K. Gyulával)

I. 293. ❖ MI

Keglevich István gróf (1840 Bécs – 1905 Bp.)

főhadnagy, ogy. képviselő, főrendiházi tag, az Opera és a Nemz. Színház intendánsa, elnökletével jött létre a sikeres M. Vígszínházi Rt.

1869. július 22.

1870. augusztus 8. (→gr. Apponyi Sándorral)

1893. augusztus 1.

Rákó

I. 230., I. 244., II. 203. ❖ (BpL), MÉL, MI, MSz, RNL

Keleti (Kelety) Gusztáv (1834 Pozsony – 1902 Bp.)

festő, képzőművészeti író, műkritikus, az MTA tagja; jogot végzett, utána tanult festeni; létrehozta a Rajztanárképzőt, ennek ig.-ja; főként romantikus tájképeket festett; számos barlangbejáratot ábrázoló rajtot készített.

1872. augusztus 14. (→Székely Bertalannal és →Weber X. Ferencsel)

Megnézték a barlangot ... festészek.

I. 268. ❖ BpL, MÉL, MFG, MIL, MI, ML, MNL, RNL, UML

Kenézy Gyula (1860 Hajdúszoboszló – 1931 Debrecen)

szülész, nőgyógyász, egy. tanár; tisztiorvos, kórházig., a debreceni bábaképző int., később a gyermekmenhely ig.-ja; részt vett a debreceni egy. klinika tervezésében, a debreceni egy. szülészeti-nőgyógyászati tanára, rektora.

1878. április 15.

H. Szoboszló

II. 6. ❖ MÉL

Keszler József (1846 Pásztó – 1927 Bp.)

újságíró, kritikus, tanár, számos napi- és hetilap munkatársa; jelentősek színházi és képzőművészeti kritikái, irodalmi tanulmányai; a Képzőművészeti Társ. titkára, jelentős magángyűjteménye volt.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

hírlapíró

II. 34. ❖ MÉL, MIL, MI, ML, MSz, RNL

Kilényi (Kocsis) Dávid (1791 – 1852 Debrecen)

színész, színg., színpadi fordító, drámaíró, a m. nyelvű színházi színjátszás egyik megalapítója, ő nyitotta meg 1828-ban a miskolci színházat; felesége Széppataki Johanna, Déryné testvére.

1836. május 3. (4 színésszel, köztük →Latabár Andrással és →Mátéfy Josef-fel)

Színész Igazgató

I. 6. ❖ MÉL, MI, MNL, MSz, RNL, SB

Kiss Bálint (1802 Szentés – 1868 Pest)

festő; tanárnak készült, de végül festészetet tanult Bécsben; 1847-től az MNM öre, kiállításokat rendezett; főként hazafias érzelmű történeti tárgyú képeket festett, néhány képét az MNG őrzi.

1846. augusztus 31. (→Kováts Gyulával és →Petényi Salamon Jánossal)

bejegyzés →Kováts Gyulánál

I. 100. ❖ MÉL, MGF

Kiss Károly (1858 Debrecen – 1914 Balatonlelle)

vegyész, üvegtechnikus, gyakorló főgimn. tanár, majd egy. tanársegéd, később az egy. üvegtechnikai laboratóriumának berendezője és vez.-je, majd röntgenlaboratóriumot hozott létre; szakirodalmi munkássága is jelentős.

1878. július 1.

II. tanárjelölt

Istennek ezen remek művét megnézte – gyalog jöve Debreczenből fel. Bemennem d.u. 1/2 7 órakor egyedül a vezetővel, fizettem 2 fr. 40 kr.

II. 7. ❖ MÉL, MTT, RNL

Klekner Alajos dr. (1837 Rádova – 1920 Kassa)

jogász; kir. táblai bír., a kassai jogakad.-án segéd, majd a római és az egyház-jog rendkívüli, később r. tanára, végül az akad. ig.-ja; több szakmai mű szerzője, szerkesztője.

1853. augusztus 9.

1891. augusztus 10.

Kodolányi Antal (1835 Bátor – 1910 Bp.)

mezőgazd., szakíró, gazd. tanint. tanár és ig., a korszerű mezőgazd. kiépítésében úttörő munkát végzett; szakirodalmi munkássága gazdag.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

gazdasági író

II. 34. ❖ MÉL, MI, RNL

Koltai Virgil (Antal) (1857 Csorna – 1907 Bp.)

tanár, irodalomtörténész, műfordító, író, költő, újságíró; benedekrendi, majd világi tanár, ig.; jelentősek irodalomtörténeti monográfiái és műfordításai; válogatott munkái 1908-ban jelentek meg.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

II. 34. ❖ MÉL, MIL, MI, RNL,

ÚI

Komócsy József (1836 Vencsellő – 1894 Bp.)

tanár, költő; szerelmi- és hazafias dalai, románcai, satirikus és humoros versei több kötetben jelentek meg; alapító tagja és alelnöke a Petőfi Társ.-nak.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

II. 34. ❖ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL

Kopits Jenő (1869 Kaposvár – 1946 Bp.)

orvos; a hazai ortopédia továbbfejlesztője, magán testgyógyászati int.-et alapított, majd gyermekkórházi főorvos; az ortopédia egy. magántanára; számos szakmai dolgozata jelent meg itthon és külföldön.

1890. június 23.

Kaposvár (Somogy m.), orvostanhallgató

Az új bejáraton mentünk be, megnéztük a csillagvizsgálót, visszafelé jöttünk a paradicsomhoz és a..... (olvashatatlan).

II. 162. ❖ MÉL, RNL

Kossuth Lujza (1810 – 1902 Bp.)

K. Lajos testvére, aki őt Torinóban haláláig ápolta.

1889. augusztus 11.

Csíz.

II. 155. ❖ (RNL)

Kosztolányi Móricz (Mór) (1806 Nemes-Kosztolány – 1884 Nemes-Kosztolány)

százados, Móga és Görgy mellett végigküzdötte a szh.-ot (Komáromot védte), majd bukása után visszavonult birtokaira.

1843. május 14.

...meglátogatták a Baradlát ...

a' 33^{ik} számú gyalog ezrednek főhadnagya hitvesével Mambrini Franciskával
3^{or}

I. 67. ❖ RNL

Kovács György (1840 Paks – 1901 Gerjen)

cs. és kir. tábornag; részt vett az osztrák – francia hadjáratban (1859); a custozzai csatában tanúsított bátorságáért és ügyességéért legfelsőbb elismerést kapott; később honvédkerületi parancsnok, majd tábornokhelyettes, végül a kassai hadtest vezénylő tábornoka.

1885. július ?

tábornok

II. 78. ❖ RNL

kézdisszentléleki **Kováts Gyula** (1815 Buda – 1873 Bp.)

paleontológus, az MNM őre, a Földtani Társ. első titkára, egy. előadó, a honi őslénytan-kutatás megalapozója; több mint 20 erdélyi barlangban végzett kutatásokat.

1846. augusztus 31— szeptember 1. (→Petényi Salamon Jánossal és →Kiss Bálinttal)

Az 1846^{ki} Kassa–Eperjesen tartott orvosok és természetvizsgálók gyűléséről hazajöttökben a Világhírű Baradlát meglátogatták, s valamint egyfelől benne a természet remek művét bámulták, úgy másfelől méltó bozsankodással (!) tapasztalták az illetők hanyagságát s az látogatók vandalizmusát.

Aug. utolsója és September elsője közötti éjjel ...

I. 100. ❖ MÉL, MI, RNL, ÚML

Körösy József dr. hc. (1844 Pest – 1906 Bp.)

statistikus, a Föv. Statisztikai Hivatal ig.-ja, az MTA tagja; jelentős szerepe volt a hazai statisztika fejlődésében és a Szabó Ervin Könyvtár létrehozásában.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

Budapest főváros statisztikai hivatalának igazgatója

II. 34. ❖ BpL, MÉL, MI, RNL, ÚML

Körösy László (1856 Esztergom – 1918 Dömös)

tanár, irodalomtörténész, író; nevelő, majd főreálisk. tanár, több lap szerkesztője és önálló mű (regény, elbeszélés és esztétikai tanulmány, életrajz) szerzője.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

szerkesztő

II. 34. ❖ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚML

Krisztinkovich Béla (1860 Kaposvár – ?)

építész és zongoraművész; Liszt Ferenc tanítványa, később építész oklevelet szerzett, s a fővárosnál műsz. tanácsos lett; a bp.-i automobilklub egyik alapítója, az önkéntes gépkocsi-csapat alvezére.

1887. július 16.

műépítész, fővárosi mérn., Budapest

II. 103. ❖ RNL

Kubik Gyula (1863 Eger – 1928 Bp.)

mérnök, Párizsban tanult; a századforduló egyik legjelentősebb vasútépítő mér-nőke, a M. Mérnök és Építész-E. elnöke.

1880. július 3.

Egerből

II. 24. ❖ MÉL, MTT

Kubinyi Rudolf (1816 Várgede – 1896 Várgede)

megyei tisztségviselő, földbirtokos, egy. képviselő; Gömör, majd Heves vm. főispánja; kastélyában tudósokat, művészeket látott vendégül, baráti kapcsolatban volt Petőfivel; írásai jelentek meg az *Athenaeum* folyóiratban.

1840. július 28. (családtagokkal)

1845. október 15. (→Egressy Gáborral és →Czakó Zsigmonddal)

I. 46., I. 91. ❖ SB

Kuthy Lajos (1813 Érmihályfalva – 1864 Nagyvárad)
regény- és drámaíró, az MTA tagja; teol.-nak indult, majd nevelő, joggyakor-
nok, aljegyző, hírlapszerkesztő, a Kisfaludy Társ. tagja; Batthyányi Lajos titká-
ra, a miniszterelnökség irodaig.-ja; a legdivatosabb írók egyike a 40-es évek-
ben; fényűző életmódja miatt tönkrement.

1846. július 20.

I. 97. ❖ MÉL, RNL, ÚIL

Latabár András (Endre) (1811 Kiskunhalas – 1873 Miskolc)
színész, tenorista, színig., zeneszerző, színpadi fordító, a vidéki zenés színház
fellendítője, a Latabár-dinasztia őse; előbb Kilényi Dávid társ.-ának tagja, majd
önálló társ.-ot alapított, melyet 31 évig igazgatott.

1836. május 3. (→ Kilényi Dáviddal, → Mátéfy Joseffel és más színészekkel)

I. 6. ❖ MÉL, MI, MSZ, RNL, ÚML

Latzkó Húgó (1876 Bp. – 1932 Bp.)

tanár, irodalomtörténész; különböző egy.-eken főként angol nyelvészeti és
irodalmi tanulmányokat folytatott; a bp.-i keresk. akad., majd a Keleti Keresk.
Akad. tanára, a tudományegy.-en az angol nyelv lektora; számos angol tan-
könyve és regényfordítása mellett önálló angol irodalomtörténeti munkái is
megjelentek.

1890. július 4.

Budapest, Pest m., akadémikus

II. 163. ❖ MÉL, MIL, RNL, ÚIL

Láng Gusztáv (1849 – ?)

m. kir. honvédhadnagy, majd Dobsina rendőrfőkapitánya; a Dobsinai-jégbar-
lang egyik felfedezője (1870).

1869. május 30.

1889. május 7.

I. 229., II. 129.

László József (1808 Fugyivásárhely – 1878 Kolozsvár)

színész, színigazgató; pályáját vándorszínészként kezdte, sikereket Miskol-
con, Kassán, Debrecenben, Nagyváradon ért el, 1837—58 között a Pesti Ma-
gyar, és a Nemz. Színház művésze, majd Kolozsvárott lépett fel, ahol később
művészeti tanácsadó, drámabíráló és ig.-sági tag.

1870. augusztus 2. (→ Paulay Edével, → Szigligeti Edével, → Tóth Somá-
val)

igaz!!!! (Tóth Soma bejegyzésére utalva)

I. 240. ❖ MSZ

Lehár (Franz) Ferenc (1870 Komárom – 1948 Bad Ischl)

zeneszerző, karmester; prágai konzervatóriumi tanulmányok után 1890-től Lo-
soncon, Polában, Triesztben, Bp.-en és Bécsben katonakarmester, operettjei
világhírt hoztak számára.

1891. augusztus 13.

Capellmeister 25. J. R. Losonc

II. 181. ❖ MÉL, MIL, MI, MSZ, RNL, ÚML

Lisznyai (Damó) Kálmán (1823 Herencsény – 1863 Buda)

jogász, költő; aljegyző, táblabíró; tanulmányait Eperjesen végezte, majd részt
vett őrnagyi rangban a szh.-ban; utána csak az irodalomnak élt, 3 versesköte-
te jelent meg.

1840. július 2. (édesapjával: lásd Márk T., Nógrád vm. táblabírója és az Ügyvédi Kar Elnöke)

Eperjesi Jogász

A baradlához

A természet - erő örök ünnepet ül kebeledben...

Csoda-kincse e' szittyá hazának.

I. 45. ❖ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL, ÚML

Lónyay Menyhért (gróf) (1822 Nagylónya – 1884 Bp.)

bölcsészdoktor, politikus, miniszterelnök, az MTA tagja, elnöke; Bereg vm. képviselője, pénzügyi tanácsos, a Földhitelint. alapítója, titkos tanácsos, pénzügyminiszter, 1871-ben grófi rangot kapott.

1837. szeptember 9. (Albert testvérével és →Sasku Károllyal)

I. 24. ❖ MÉL, MIL, ÚML

Losonczy László (1844 Nagykőrös – 1913 Nagykőrös)

tanár, pedagógiai író; teol. tanulmányait Pesten, majd angol egy.-eken folytatta, közben nevelő; a nagykőrösi ref. tanítóképző tanára, angolból lefordította Spen-cer: *Értelmi, erkölcsi és testi nevelés* c. munkáját.

1865. szeptember 4.

ref. papnövendék, Pestről

...meglátogatták a baradlát esteli 8 órától regeli 5 óráig, az új ágát egész a csil-lagász-toronyig:

I. 199. ❖ MÉL

Madarassy János (1802 Eger – 1861 Buda)

jogász, szakíró; az egri lyceumban jogtanár, a szh. után Pesten ítélőtáblai bíró, több jogi műve jelent meg.

1841. augusztus 3.

Heves megyei aljegyző ... Egerből

I. 58. ❖ MÉL

Madarász Rezső (dr.) (1823 Rozsnyó – 1889 Rozsnyó)

orvos, Gömör vm. főorvosa; egészségügyi, orvosi dolgozatok mellett közreadta a *M. Orvosok és Természetvizsgálók Munkálatai* XII. köt.-ében (1868) *Rövid leírása az aggteleki barlangnak* c. cikkét.

1862. augusztus 24. (feleségével és társasággal)

...ezen alulírt társaság nyert élvezetet e nagyszerű természeti nevezetesség templomában

1869. augusztus 13. (lányával)

1875. július 30. (családtagokkal)

1880. szeptember 4.

I. 154., I. 232., I. 301., II. 29. ❖ MI

Madarász Viktor (1830 Csetnek – 1917 Bp.)

festő, a m. romantikus-történelmi festészet egyik legnagyobb alakja; fiatalon részt vett a szh.-ban, bujdosás után jogot tanult, majd festészetet pedig a bécsi akad.-án és Párizsban.

1850. május 30.

Maderspach Livius (1840 Ruszskabánya – 1921 Rákospalota)

bányamérnök, szakíró; Ausztriában, Németo.-ban, majd Selmecebányán tanult; Berzétén bányagondnok, majd a Hernádvölgyi Vasipari Rt. üzemvez.-je; a Rozsnyó környéki vasércbányászattal, a szepességi és Garam-völgyi ércelefordulásokkal kapcsolatos szakcikkeket írt.

1873. augusztus 6. (feleségével, rokonaival)

1877. július 24. (családjával)

Rozsnyó

I. 274., II.2. ❖ MÉL, MI, RNL, SB

Majer István (1813 Mocsonok– 1893 Esztergom)

pap, tanár, grafikus, szak- és népies író, főrendiházi tag; esztergomi tanítóképző intézeti tanár, a pesti egy.-en a pedagógia h. tanára, majd kürti plébános, esztergomi kanonok, c. püspök; az első pesti bölcsőde megalapítója; számos rézmetszetet készített, népdalokat, tájszavakat gyűjtött.

1846. augusztus 7.

áldozópap 's esztergomi tanár, táblabíró

I. 98. ❖ MÉL, MIL, ÚIL

Majunke Gedeon (1855 Szepesszombat – 1922 Szepesszombat)

műépítész; a bécsi műegy.-en tanult, ahol a művészeti akad.-át is elvégezte; a Magas-Tátra kiváló építésze, a tátrai üdülőhelyek majd minden jelentős épületét és a Téry menedékházat is ő építette, több felvidéki kastélyt restaurált; a turisztika terén kifejtett munkásságáért nevét a tátrai Majunke-torony őrzi.

1871. május 28. (a kassai főreálisk. tanulójaként → Antolik Károly vezetésével)

I. 247. ❖ MÉL

Makfalvay Géza dr. (1844 Pest – ?)

ügyvéd, orsz. képviselő, törvényszéki bíró, fm. államtitkár, Somogy vm. főispánja, majd ügyvédi irodát nyit; számos törvényhatósági és közigazgatási bizottság tagja; jogi, politikai, közgazd.-i tanulmányai mellett verseket is írt.

1868. augusztus 22.

kir. táblai jurátus Pestről

I. 222. ❖ MI, RNL

Markó Ernő (1868 Kassa – ?)

festő; Münchenben és Párizsban tanult, főként tájképeket, budai havas utcaképeket festett, melyek több díjat kaptak (egy képe a besztercebányai múzeum, kettő az MNG tulajdona); 1884-ben Bp.-en volt kiállítása, 1909-ben a Nemz. Szalon plakátpályázatán 1. díjat nyert.

1887. július 27.

(Megrajzolta a vendégkönyvben Klanicza János barlangvezető arcképét, lásd az 58. oldalon!)

II. 112-113. ❖ MFG, RNL, SB

Maurer Gyula (1872 Kassa – 1948 Bp.)

mérnök, jelentős vízügyi létesítmények (csepeli szabadkikötő, Bega-szabályozás, Sajó-szabályozás) építésének vezetője, kormánybiztos.

Klanicza János barlangvezető arcképe a II. vendégkönyvből.
Markó Ernő rajza, 1887.

1890. augusztus 6. (unokatestvérével, →Hazslinszky Rezsővel)
Kassa, műegy. hallg.

II. 167. ❖ MÉL, MTT, SB

Maurer János (1850 Óbuda – 1910 Bp.)

tornatanár, sportszakíró; a m. tornairodalom egyik úttörője; a tornatanítóképző oktatója, majd ig.-ja, o. tornaszakfelügyelő, elkészítette a tornatanítás módszertervét és tanterveit, a Mo.-i Tornatanítók Egyletének alapítója, majd alelnöke.

1877. július 22. (→Zsingor Mihállyal)

Budapest

1883. július 3. (→Zsingor Mihállyal)

főv. tanító

II. 2., II. 55. ❖ MÉL, RNL

(Mágócsy)-Dietz Sándor (1855 Ungvár – 1945 Bp.)

botanikus, egy. tanár, az MTA tiszteletbeli tagja, az Egy. Botanikus Kert ig.-ja; szakterülete a növényélettan és az erdészeti növénytan.

1875. augusztus 14.

Ungvár, tanárjelölt

I. 305. ❖ BI, MÉL, MI, MUL, RNL, ÚML

Máriássy János báró (1822 Igló – 1905 Bp.)

cs. és kir. altábornagy, főrendiházi tag; a szabadságharcot a tiszántúli nemzetőrség főparancsnokaként, majd hadosztályparancsnokaként harcolta végig, halálra ítélték, melyet 18 évi várfogságra változtattak, 1856-ban szabadult; az újonnan alakult honvédségben ezredes, majd altábornagy; valóságos belső titkos tanácsosi rangot és bárói címet kapott.

1885. július ? (honvéd keretgyakorlatok résztvevői)

altáb., gyakorlat vezetője

II. 78. ❖ RNL, SB

Mártonfy Márton (1848 Szilágyrécse – ?)

teol., tanár, újságíró, szerkesztő, majd jogász, orsz. képviselő; működött nevelőként, polg. isk. ig.-ként, tanfelügyelőként stb., emellett számos lapnak volt munkatársa, szerkesztője, tankönyveket írt.

1884. október 4-5.

igazgató, szerkesztő és veszett szerelmes

...a kassai szépek, tejesek, kopaszok, szerkesztők és rajztanárok meglátogatván Szemirámis ifiasszonyt, nekibuzdulának és vad- és szelíd házasságot kötének.

II. 74. ❖ MI, RNL

Mátéfy Josef (? – 1848 Kolozsvár)

vidéki színész, fordító, sugó 1828—33. között Kassán; Kolozsvárott és Kecskeméten ig.; fő művei a *M. játékszíni zsebkönyvek* (1830, 1831), több színművet fordított m.-ra (pl. Schiller: *Tell Vilmos*, Moliere: *A férfi iskola*).

1836. május 3. (→Kilényi Dáviddal és →Latabár Andrással)

I. 6. ❖ MI, MSz

Melczer István (1810 Pest – 1896 Bp.)

ügyvéd, bíró, az utolsó kir. személynök, főrendiházi tag, a kassa-eperjesi kerületi bíróságok kir. biztosa; címertannal és régészettel is foglalkozott, ezirányú cikkei jelentek meg.

1850. november 14.

I. 121. ❖ MÉL

Mesterházy Stephan (István) (1811 Mesterháza – 1854 Mesterháza)

honvédezredes; gyalogezredben, a kir. testőrségnél, majd vértess lovasezredben szolgált; a szh.-ban Mezőtúr és környéke nemzetőr parancsnoka, Budavár bevétel után ezredes; Aradon halálra ill. kegyelemből 18 évi várfogságra ítélték.

1841. június 3. (→gr. Zichy Edmuddal és társasággal)

...fő hadnagy

...egy kellemes éjt töltöttek a híres barlangban ...

1841. június 25. (katonákkal)

first lieutenant

I. 53. ❖ MÉL

Michalek Manó (1838 Jánosi – 1915 Eger)

rk. pap, tanár, egyházi író; tanítóképzőintézeti tanár, az egri jogakad.-án a világtörténelem tanára, majd kanonok; több önálló egyházi és történeti mű szerzője.

1886. augusztus ?

tanár, Eger

II. 94. ❖ RNL, SB

Mihálik János (1818 Arad – 1892 Bp.)

víz- és útépitő mérnök, honvéd alezredes; számos jelentős vízumunka (Ferencsatorna, Pó-szabályozás, Tisza-szabályozás, bezdáni hajózsilip, stb.) tervezője és építésének irányítója, a betonépítés hazai meghonosítója.

1852. május 21.

...a barlangot meglátogatták másodszer ...

...és többek kik mint gyerekek elhanyagolták a vizsgálat, gyalázatosan vissza térvén, a tovább menni nem akarók meg nem feleltek ... (olvashatatlan)

I. 130. ❖ MÉL, MTT, ÚML

Mihály József (1853 Kolozsvár – 1927 Bp.)

orvos, tanár, műfordító, újságíró; kezdetben nevelő, majd középisk. tanár; 41 évesen szerzett orvosi diplomát, a Vígszínház orvosa; különböző lapokba írt irodalmi és színházi kritikákat; sok színdarabot fordított angolból és franciából a pesti színházak számára.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

tanár

II. 34. ❖ MÉL, RNL

Miklós Gyula ifj. (1832 Finke – 1894 Bp.)

szőlész, ogy. képviselő; a hazai szőlőtermesztés újjáteremtője, megszervezte a Központi Mintapincét, létrehozta a konyakipart, a szőlészeti és borászati oktatást, képzést, jelentős szerepe volt a filoxérvész leküzdésében.

1875. szeptember 21.

Finke

I. 308. ❖ MÉL

Miklós Ödön (1856 Finke – 1923 Passau)

mérnök, ogy. képviselő, főrendiházi tag; vasúti, majd mezőgazd. építkezések vez.-je; földművelésügyi államtitkár, a párizsi világkiállítás m. kormánybiztosa, a Duna-bizottság első elnöke.

1875. szeptember 21.

Finke

I. 308. ❖ MÉL

Molnár Lajos (1837 – ?)

tanár a debreceni földművesisk.-ban, majd az intézeti gazd. ig.-ja; földhitelezési becselő; szakirodalmi munkássága gazdag és kiterjedt.

1874. június 23. (→Deiningner Imre, →Domokos Kálmán, →Schwarcz Viktor) *tanártársaival és 20 hallgatóval*

A debreczeni magy. kir. gazdasági felsőbb tanintézetből ... a tanárok

I. 280. ❖ MI

Mudrony Soma (1841 Késmárk – 1897 Kísszlatina)

jogász, közgazd. író, ogy. képviselő; az O. Iparegy. titk., ig.-ja, napi- és hetilapok közgazd. rovatának vez.-je, az Iparegy. kiadványainak szerkesztője, az iparpolitika propagálója.

1863. augusztus 19.

I. 169. ❖ MÉL, ÚML

Münnich Adolf (1821 Igló – 1899 Igló)

bányamérnök, a dobsinai, majd rudabányai bányák ig.-ja; részt vett a szh.-ban; fő érdeme a salgótarjáni kőszéntelep feltárása; megírta a felső-magyarországi bányapolgárság történetét.

1871. július 26. (fiával, →M. Auréllal és családtagokkal)

I. 252. ❖ MI, MTT, RNL, SB

Münnich Aurél dr. (1856 Igló – 1906 Bp.)

ügyvéd, ogy. képviselő, tartalékos honvédőrnagy, takarékpénztári elnök; közgazd., ipari és közlekedési vállalatok vez.-je, a Mo. Kárpáte. elnöke; →M. Adolf fia, →M. Kálmán testvére.

1871. július 26. (apjával, →M. Adollyal és családtagokkal)

VI. osztály, Igló

1886. augusztus 6.

orsz. képviselő, Budapest

I. 252., II. 88. ❖ MI, SB

Münnich Kálmán (1854 Igló – 1934 Igló)

bányamérnök, bányaig., udvari tanácsos, ogy. képviselő; 1880-ban felmérte a Baradla-barlangot, ő irányította a Vörös-tói bejárat áttörését; →M. Adolf fia, →M. Aurél testvére.

1886. augusztus 6. (családjával)

bányaigazgató, Igló

1890. március 17.

bejegyzés →Siegmet Károlynál

1890. május 7. (Siegmet Károlyal)

bányamérnök, Igló

az áttörés felülvizsgálás alkalmából

II. 88., II. 156., II. 157. ❖ RNL, SB

Nádasdy Ferencz fogarasföldi gróf (1801Pest – 1883 Bp.)

földbirtokos; Moson, majd Árva vm. főispánja, igazságügyminiszter, tárcanélküli miniszter, erdélyi kancellár, az aranygyapjas rend kitüntetettje.

1840. június 30.

Nádaskay Lajos (1816 Külsőbócs – 1860 Pest)

újságíró; a sárospataki koll.-ban tanult, Pesten orvostanhallg.; számos lap munkatársa és szerk.-je; operaszövegeket fordított m.-ra; jelentős műve a *M. helyesírás szabályai*.

1841. július 23.

Népbarát

I. 55. ❖ MÉL, MIL, ÚIL

Nendtvich Károly (1811 Pécs – 1892 Bp.)

orvos, kémikus, tud. egy., majd műegy. tanár, az MTA tagja; előadásait – hazánkban első ízben – m. nyelven tartotta; a hazai kőszenekeket, aszfaltokat és ásványvizeket tanulmányozta.

1841. augusztus 9. (→Frivaldszky Imrével és →Gerenday Joseffel)

Orvos Doctor Pestrül

I. 58. ❖ MÉL, MI, MTT, MUL, RNL, ÚML

Neogrady Antal (1861 Galsa – 1942 Alag)

festő, a Képzőművészeti Főisk. vízfestéstanára, több akvarellje van az MNG birtokában.

1874. augusztus 6. (családjával)

I. 287. ❖ MÉL, MFG, MI, RNL

Nyáry Jenő báró (1836 Bagonya – 1914 Piliny)

ősrégész, cs. és kir. kamarás, a főrendiház tagja, majd jegyzője, min. oszt. tanácsos, az MTA tagja; a Baradla első ősrégészeti kutatója; a Csontház, majd a Nagy Pitvar ásatási eredményeit *Az aggteleki barlang mint őskori temető* címen jelentette meg 1881-ben.

1876. augusztus 26. (→Cherven, →Szinyei, →ifj. Szinyei, →Thallóczy, →Wagner, →Zsilinszky társaságában a Baradla ásatása alkalmával)

A történelmi társulat naggyűlése megbízásából f. é. aug. 24. 25. és 26-án a csontházban régi ásatásokat rendeztek. A lelt tárgyak az ősrégészeti kongresszus alkalmával állíttatnak ki.

I. 317. ❖ MÉL, MFG, MI, MUL, RNL

Ocsovsky Kázmér (Ambrus) (1839 Nagyszombat – ?)

tanár, Benedek-rendi szerzetes és gimn. ig.; a pannonthalmi szentszék tanácsosa; több cikke jelent meg.

1864. augusztus 16. (rendtárásával)

pannonhalmi szt. Benedekrendi áldozár s gymnáziumi tanár Pápáról

I. 181. ❖ MI

Odry Lehel (1837 Nemes-Militics – 1920 Arad)

énekes (bariton); a kolozsvári és a bp.-i Nemz. Színház tagja, rendezője, az Operának megnyitásától tagja; O. Árpád színművész apja; megírta emlékiratait és néhány népszínművet.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

a nemzeti színház tagja

II. 34 ❖ MÉL, MIL, MI, MSz, RNL, UML

Paál László (1846 Zám – 1879 Charenton)

festőművész; Aradon, majd Bécsben, később Münchenben tanult; 1872-től Párizs mellett élt; a 19. sz. legnagyobb m. tájképfestője, kedvenc témája az erdő.

1868. augusztus 17.

(barlanglátogatásáról írt levelét lásd a 17. oldalon)

I. 221. ❖ MFG, RNL, ÚML

Paget, John (János) (1808 Torpe Satchville – 1892 Gyéres)

angol származású, Erdélyben letelepedett gazda és író; orvos, de hivatását nem gyakorolta; a szh.-ban Bem egyik szárnysegéde; legjelentősebb munkája a *Hungary and Transsylvania* (London 1839), melyben leírta a Baradla-barlang-ban tett látogatását is.

1835. szeptember 10. (→Hering, George-dzsál)

England

I. 11. ❖ MÉL, MI, MUL, RNL

Pajor István (1821 Ipolynyék – 1899 Balassagyarmat)

ügyvéd, író, műfordító; részt vett a szh.-ban, majd Nógrád vm.-i ügyész, árvaszéki elnök; m. nyelvészettel foglalkozott, írt verseket, cikkeket, fordított latinból, németből, franciából, többnyire Káldor és Csalomjai álnéven.

1840. május 20. (jogásztársával)

Hont megyéből, Losonczy joghalgató

Aggtelek!

Kebledben száz vész környezi lépteimet,

Felett, alant és körül iszony tanyáz;

De nagy mívét az Isten-észnek,

Lelkem imádva csodálja benned!

I. 42. ❖ MIL, SB, ÚIL

k(ézdi)vásárhelyi **Pap Lajos** (1826 Kézdivásárhely – 1882 Bp.)

ezredes, orsz.képviselő; a szabadságharc számos csatájában szerzett érdemeket, kötél általi halálbüntetését 14 évi kufsteini várfogságra változtatták; szabadulása után nevelő, majd szabad eszméket hirdető képviselő.

1869. július 12.

országos képviselő

I. 229. ❖ MI

Patzauer Mór dr. (? – ?)

orvos, Bécsben praktizált, részt vett az orvosok rimaszombati vándorgyűlésén; különböző témájú orvosi közleményei m. és német szaklapokban jelentek meg.

1863. május 21.

a bécsi cs. k. kózkórház segédorvosa

I. 161. ❖ MI

Paulay Ede (1836 Tokaj – 1894 Bp.)

szính. rendező, színig., a m. színművészet egyik legnagyobb alakja; Kassán, Szegeden, Debrecenben, Győrött, Kolozsvárott színész, majd a Nemz. Színház rendezője, főrendezője, ig.-ja; a Színitanoda tanára, a Színművészeti Akad. első ig.-ja, a Kisfaludy és a Petőfi Társ. tagja, az első európai színvonalú m. rendező; számos darabot fordított és cikket írt.

1869. július 21. (feleségével →Paulayné Júliával)

1870. augusztus 2. (→ László Józseffel, → Szigligeti Edével, → Tóth Somával)
I. 229., I. 240. ❖ BpL, MÉL, MIL, MSz, ÚIL, ÚML

Paulayné (Gvozdanovics) Júlia (1827 Szabadka – 1880 Bp.)

színésznő; számos vidéki városban szerepelt, többek között Latabár Endre tár-sulatában, majd a Nemz. Színház tagja; a vidék legjobb tragikája, ill. drá-mai színésznője.

1869. július 21. (férjével → P. Edével)

I. 229. ❖ MSz

Pá(c)kh Albert (1823 Rozsnyó – 1867 Pest)

ügyvéd, humoros író, szerkesztő, az MTA lev. és a Kisfaludy Társ. tagja; Rozs-nyón, Miskolcon, Iglón, Lőcsén járt iskolába, a jogot Debrecenben vé-gezte; többek között megalapította és 12 évig szerkesztette a *Vasárnap*
Ujságot.

1840. július 19.

...következő 4 különféle vidéki tanuló ifjak szabadultak ki a Baradlából: ...

– Igló – Szepes Vármegye

I. 45. ❖ MIL, RNL, ÚIL

Pápai (Lip) Károly dr. (1861 Pápa – 1893 Görz)

néprajztudós; egyéves tanulmányutat tett a vogulok és az osztjások között, hazatérve a MNM-ban gyakornok, majd főreálisk. tanár; korai halála megaka-dályozta útjának feldolgozásában, kéziratait, gyűjtött anyagait a Néprajzi Mú-zeum őrzi; a finnugor összehasonlító embertan első művelője.

1891. augusztus 29.

tanár, Budapest

II. 183. ❖ MÉL, MUL, RNL, ÚIL

Pekár Gyula (1867 Debrecen – 1937 Bp.)

író, politikus, államtitkár, a képviselőház, majd a nemzetgyűlés tagja; festőnek készült, de végül jogot végzett; a Petőfi és a Kisfaludy Társ. tagja, az MTA lev. tagja; termékeny író; → P. Imre fia.

1876. augusztus 23. (apjával → P. Imrével és rokonokkal)

Pest

I. 317. ❖ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL, ÚML

Pekár Imre (1838 Rozsnyó – 1823 Bp.)

gépészmérnök, mező- és közgazdász, az MTA tagja; malomig., a debreceni gazd. akad. tanára, bankig., a párizsi világiállítás rendezőbizottágának tagja; jelentős mértékben fejlesztette a malomipart és a hajózást; → P. Gyula apja.

1876. augusztus 23. (fiával → P. Gyulával és rokonokkal)

Pest

I. 317. ❖ MÉL, MI, MTT, RNL

Perjessy Mihály (1862 Alsó-Kálócsa – 1934 ?)

jogi író; Rimaszombaton és Sárospatakon tanult; törvényszéki bíró, vezető ügyész, majd törvényszéki elnök, kúriai bíró Nagyváradon, Pozsonyban, Sze-geden, Zilahon és Miskolcon; több monográfiát és számos cikket írt, a RNL munkatársa; fia P. László középisk. tanár 1886-ban látogatta meg a Baradlát.

1877. július ?

II. 2. ❖ RNL, SB

Petényi Salamon János (1799 Ábel-Lehota – 1855 Pest)

lelkész, ornitológus, az MNM állattárának őre, az MTA lev. tagja; a m. tud. madártan megalapítója; jelentősek halkutatásai is; ő kezdte meg Mo.-on a gerinces ősmaradványok, s ezzel kapcsolatban a barlangok kutatását.

1846. augusztus 31. (→/kézdiszentléleki/ Kováts Gyulával és →Kiss Bálint-tal)

bejegyzés →Kováts Gyulánál

I. 100. ❖ BL, MÉL, MI, MTT, MUL, RNL, ÚML

Petheő József (1851Jék – ?)

rk. pap, hitoktató; káplán, majd plébános; cikkei egyházi és világi lapokban jelentek meg; több önálló, az erkölcsös nevelést szolgáló művet írt.

1869. május 16.

egri gymn. VI. oszt. tanulók

I. 228. ❖ MI

Péterfy Jenő (1850 Buda – 1899 Károlyváros)

tanár, kiváló esszéíró és kritikus, egy. magántanár, a Kisfaludy Társ. tagja; a m. elméleti és kritikai próza egyik legkiválóbb művelője.

1884. július 19.

tanár, Budapest

1885. július 23.

II. 68., II.? ❖ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL, ÚML

Plachy Bertalan (1848 – ?)

tanár, kir. tanácsos, tanfelügyelő, egy. képviselő; a felvidéki m.-ság küzdelmeinek vez.-je, szószólója; verseket és szakcikkeket írt.

1866. szeptember 9.

első évi joghallgató

Nagyít a hír, ha szárnyra kél,

Itt valóság több a hírnél -.

I. 209. ❖ MI

Plotényi Ferdinánd (Nándor) (1844 Munkács – 1933 Bp.)

hegedű- és zongoraművész; 1862-ben →Reményi Ede fedezte fel tehetségét, akinek később kísérfője, a Nemz. Színház zenekarának tagja.

1862. szeptember 25. (a Reményi-terem avatása alkalmával csoporttal)

bejegyzés →Reményi Edénél

I. 159. ❖ MÉL, RNL, ÚML

Podmaniczky Fridrik (Frigyes) báró (1824 Pest – 1907 Bp.)

jogász, író, politikus, valóságos belső titkos tanácsos, a felsőház tagja, az MTA lev.tagja; részt vett a szh.-ban, utána vidékre vonult és az irodalomnak élt, majd a közmunkák tanácsának alelnöke, operaházi és nemz. színházi intendáns; számos regényt írt; Jósika Miklós sógora.

1838. június 9. (testvérével és nevelőjükkel)

Aszód, Pest vm.

I. 27. ❖ BpL, MÉL, MIL, MSz, MUL, ÚIL

Porzolt Kálmán (1860 Ludas – 1940 Bp.)

író, újságíró, színig.; több lap munkatársa, szerkesztője, a Népszínház ig.-ja; megindította a *Herkules* c. sportlapot és megalapította a M. Úszó E.-et, megszervezte az O. Múzeum- és Könyvtárbizottságot; a Petőfi Társ. tagja, regényeket, elbeszéléseket és színműveket írt.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)
hírlapíró

II. 34. ❖ BpL, MÉL, MIL, MI, MSz, RNL, ÚIL

Pósa Lajos (1850 Radnót – 1914 Bp.)

költő, ifjúsági író; tanár, majd újságíró, több lap állandó munkatársa, az *Én Ujságom* c. gyermeklap szerkesztője, a Petőfi Társ. tagja; számos verskötete, több mint 50 kötetnyi gyermekverse jelent meg, több száz versét megzenésítették.

1866. augusztus 16. (iskolatórsával)

rímszombati supplicansok

...meglátogatták a természet nagyszerű remekét: az agteleki baradlát Vas Lajos kútúnő vezetése mellett

1893. július 31.

Budapest

I. 207., II. 202. ❖ MÉL, MIL, RNL, ÚIL, ÚML

Pöschl Ede (1820 Bécs – 1898 Bp.)

bányamérnök, bányatanácsos; jogot végzett, majd bányászati, természettud. és műszaki tanulmányokat folytatott; 1850-től a selmecbányai bányászati akad.-án az építészet és az ábrázoló geometria tanára, később ig.

1882. augusztus 27. (családtaggal)

kir. bányatanácsos, Selmecbánya

II. 50. ❖ MÉL, MTT, SB

Pötzl Ede (Eduárd) (1851 Bécs – 1914 Bécs)

német humorista; a Wiener Neues Tageblatt szerkesztője; a bécsi élet alakjait megrajzoló tárcái 18 kötetes gyűjteményes kiadásban jelentek meg (m. fordításban is).

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

az N. Wiener Tageblatt dolgozótársa

II. 33. ❖ RNL

Puky Ákos (1845 Kükemező – 1905 Bp.)

sebészorvos, egy. magántanár; Pesten és Bécsben tanult, a Poliklinika, majd a Vöröskereszt kórház sebészfordorvosa, elsőik között honosította meg az antiszeptikus elveket; főként a sebkezelés, a sebészeti patológia és a műtéttan kérdéseivel foglalkozott.

1863. augusztus 19.

I. 169. ❖ MÉL

P. Szathmáry Károly (1831 Szilágysomlyó – 1891Bp.)

tanár, író, egy. képviselő, az MTA tagja; termékeny író; a szh.-ban való részvételéért börtönbe került, majd különböző helyeken tanított; több lap szerkesztője, az O. Kisdedóvó E. alapítója és elnöke, a Kisfaludy Társ. tagja, a Petőfi Társ. alapító tagja.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával és feleségével, fiával)

a magyar tudományos akadémia tagja

II. 35. ❖ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL, ÚML

Pulszky Garibaldi (1861 Torino – ?)

mérnök, →P. Ferenc fia; vasúti és hajózási főfelügyelő, MÁV zágrábi üzletvez., a kassa–oderbergi vasút vezérig.-ja; számos hazai vasút és híd, valamint a Korinthoszi-csatorna építésében vett részt.

1882. szeptember 14.

Mérnök in .....etto, Budapest (olvashatatlan rész)

II. 51. ❖ MI, RNL

Pulszky Ferenc (1814 Eperjes – 1897 Bp.)

jogász, politikus, régész, művészettörténész, az MTA tagja, másodelnöke, Kossuth Lajos közvetlen munkatársa, akit az emigrációba is követett, majd amnesztiát kapva hazatért; a képviselőház tagja, a MNM ig.-ja, számos társadalmi szervezet alapítója, tagja és elnöke.

1837. augusztus 11.

I. 22. ❖ BpL, MÉL, MIL, MI, ML, MUL, RNL, ÚIL, ÚML

Pyrker János László (1772 Nagyláng – 1847 Bécs)

egri érsek, az MTA tiszteleti tagja; a tudomány és a művészet támogatója, számos német nyelvű költői mű szerzője; értékes képgyűjteményét az MNM-nak ajándékozta.

1840. június 22. (kíséretével)

Egri Patriarca Érsek

I. 44. ❖ (BpL), MÉL, MI, RNL, ÚIL

Quirin Lajos (? – ?)

A Saar-vidékről Mo.-ra telepedett; 1883-tól 25 éven át a borsodnádasi lemezgyár ig.-ja.

1892. augusztus 14. (családjával, köztük fiával →Q. Lipóttal)

vasgyár igazgató, Borsod Nádasd

II. 192. ❖ MÉL

Quirin (Leó) Lipót (1887 Dillingen – 1943 Bp.)

kohó- és vegyészmérnök, egy. képviselő; pályáját a Rima.murány-Salgótarjáni Vasmű Rt.-nél kezdte, majd az új ózdi vasolvasztók főmérnöke lett, melyet jelentősen továbbfejlesztett, végül a vállalat vezérig.-ja; az O. Bányászati és Kohászati Egy. elnöke, a bp.-i Mérnöki Kamara alelnöke; →Q. Lajos fia.

1892. augusztus 14. (családjával, köztük apjával →Q. Lajossal)

főgymn. VI. o. t., Eger

II. 192. ❖ MÉL

Radácsi György (1846 Szepsi – 1928 Sárospatak)

tanár, egyházi író; a sárospataki főgymn.-ban, majd ref. teol. akad.-án a bibliai tud.-ok tanára; egyházker.-i tanácsbíró és főjegyző; szerkesztette a *Sárospataki Lapokat*, főszerk.-je a *Sárospataki Református Lapoknak*, a Sárospataki Irodalmi Kör tiszteletbeli elnöke; ő állította a gönci Károli-szobrot, tevékenyen részt vett a Károli-biblia átdolgozásában.

1881. augusztus 29.

sárospataki tanár és neje Bálint Erzsébet

II. 38. ❖ MIL, RNL, SB

Radvánszky Béla (báró) (1849 Sajókaza – 1906 Bp.)

jogász, művelődéstörténeti író, koronaőr, az MTA tagja, ig.-ja, ogy. képviselő, Zólyom vm. főispánja, az általa alapított M. Heraldikai és Genealógiai Társ. elnöke; irodalomtörténeti műveket is írt; →R. Géza öccse.

1874. szeptember 5. (→öccsével, családtagokkal és →Vay Aladárral, Alajos-sal)

I. 290. ❖ MÉL, MIL, ÚIL

Radvánszky (Geiza) Géza báró (1847 Sajókaza – 1918 Bp.)

politikus, Borsod vm. közéletében jelentős szerepet vállalt, megalapította a helyi szabadelvű pártot, melynek elnökévé választották; →R. Béla bátyja.

1870. július 15. (→Batthyányi Elemér gróffal)

1874. szeptember 5. (→bátyjával, családtagokkal és →Vay Aladárral, Alajos-sal)

I. 239., I. 290. ❖ MÉL

Ragályi Gyula (? – ?) ifj.?

népes Gömör vm.-i földbirtokos család tagja; a barlang gyakori látogatója; 1876-ban vendégül látta a m. orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlésének résztvevőit (lásd 6. oldal).

1850. augusztus 5.

... az új ágot 2 évtől fogva először járta meg rémítő iszap és sárban nyaktörő és nyom nélküli utakon vizen...

I. 115

Ragályi Lajos (kis-csoltói) (? – ?)

népes Gömör vm.-i birtokos család tagja; Gömör vm. szolgabírája, a múlt sz.-ban a barlang tulajdonosának, az aggteleki közbirtokosságnak ig.-ja; 1839-ben aláírásával szerepel

a vendégeknyvben az első barlangvédelmi előírás, és a belépődíjak rögzítése.

1839. április 24.

Gömör Vármegye Szolga Birója

1841. július 12.

Sz. Biró Gömörből

1843. május 23. (rokonokkal)

I. 35., I. 54., I. 67.

Ráth Károly (1821 Buda – 1897 Bp.)

jogász, Bp. főpolgármestere; táblai jegyző, az országbírói értekezlet tagja, Józsefváros képviselője, a kir. tábla alelnöke, 1873-tól főpolgármester.

1866. augusztus 9. (rokonával és →Weisz János)

Pestről

I. 206 ❖ (MÉL), RNL

Reichenhaller Kálmán (1852 Pest – 1919 Bp.)

kémikus; Keszthelyen, Magyaróváron és Selmecbányán tanult, majd Bunsen tanársegédje; főreálisk. tanár Aradon és Bp.-en; több tankönyvet és kémiai szakdolgozatot írt.

1868. augusztus 13.

VIII. oszt. végzett ... meglátogatták e nagyszerű, egyetlen barlangot.

Éljen Vass Lajos derék ügyes vezetőnk.

I. 221. ❖ MÉL

Remenyik Zsigmond (? – ?)

földbirtokos Dormándon, R. Zsigmond (1900 – 1962) író apja.

1883. augusztus 9.

földbirtokos, Dormánd (Heves megye)

II. 60. ❖ (MÉL)

Reményfy (korábban Reisenhoffer) Rezső (1828 Léva – ?)

postafőtisztviselő; bölcsészetet és jogot tanult; résztvett a szh.-ban; Pesten, Kolozsvárott, Temesváron, Kassán szolgált; postaügyi szakirodalmi munkásságot fejtett ki.

1868. július 18.

I. 219. ❖ MI

Reményi Ede (1828 Miskolc – 1898 San Francisco)

világhírű hegedűművész, zeneszerző; a szh. után külföldön élt, 1860-ban amnesziát kapott és hazatért; hangversenyeivel bejárta a világot; jelentős összeggel támogatta a Petőfi- és Széchenyi-szobrok felállítását.

1862. szeptember 25.

Az 1862^{ik} év September 25^{én} történt Baradla látogatásban és Reményi Ede tiszteletére elnevezett „Reményi terem” ünnepélyes felszentelésénél részt vettek: (21 név).

I. 159. ❖ MÉL, MI, RNL, ÚML

Reményi Károly (kb. 1837 – 1896 Balassagyarmat)

ügyvéd, Balassagyarmat főbírája, Nógrád vm. törvényhatósági bizottság tagja; →R. Ede öccse; társadalmi, közéleti cikkei, útirajzai különböző lapokban jelentek meg.

1862. szeptember 25. (a Reményi-terem avatása alkalmával)

bejegyzés →R. Edénél

I. 159. ❖ MI

Répassy János (1844 Hernádnémeti – 1926 Bp.)

r. kát. lelkész, tanár, költő; tanítóint. tanár Egerben, majd lelkész; több lap belső munkatársa, több tankönyv szerzője.

1868. szeptember 18.

I. 224. ❖ MÉL

Révész Imre (1859 Sátoraljaújhely – 1945 Nagyszőlős)

életképfestő és illusztrátor, a Képzőművészeti Főisk. tanára, a kecskeméti művésztelep vez.-je; Párizsban és Bécsben tanult, ott is élt.

1890. augusztus 20. (családtagaival)

Bécs, festőművész

II. 172. ❖ MÉL, MI, RNL, ÚML

Richter Aladár (1868 Rimaszombat – 1927 Bp.)

botanikus, egy. tanár, az MTA lev. tagja; reálisk. ill. gimn. tanár Versecen, Ara-don, Bp.-en, tanársegéd, majd tanár a kolozsvári egy.-en, közben a MNM növénytarának vez.-je; az Erdélyi Múzeum könyvtári oszt.-ának vez.-je; Kolozsvárott botanikus múzeumot és új, általános növénytani int.-et hozott létre.

1888. július 11. (Fábry Jánossal)

bölcs. hallg., Rimaszombat

1889. augusztus 15.

Rimaszombat, tanárjelölt

II. 115., II. 138. ❖ MÉL, RNL, SB, ÚML

Rinyi Ede (1856 Prákfalva – 1917)

festő; Bp.-en és Münchenben tanult; életképeket, falurészleteket festett.

1885.

festőművész, München

II. 82. ❖ MFG

Rodiczky Jenő dr. (1844 Mácsa – 1915 Alag)

gazd. szakíró; tanár a magyaróvári gazd. akad.-án, a kassai gazd. tanint. ig.-ja; a tervei szerint létrehozott O. Gyapjúminősítő Int. ig.-ja; a Mo.-i Kárpáte. Keleti Kárpát Oszt.-ának alelnöke, s mint ilyen, a Baradla-bartlang felügyelője.

1891. június 27. (a barlangbizottság szemléje alkalmával)

a keleti kárpát osztály alelnöke

II. 178. ❖ MÉL, MIL

Rombauer Tivadar (1803 Lőcse – 1855 USA)

kohómérnök; selmecbányai tanulmányok után Rohoncon, majd Munkács mellett ig., hosszabb külföldi tartózkodás után 1843-ban a Rimai Coalitio vez.-je, majd min. oszt. főnök, a pesti O. Fegyvergyár ig.-ja; a szh. után az USA-ba emigrált.

1844. április 10/11. (családtagokkal)

I. 76. ❖ MÉL

Rómer Flóris (1815 Pozsony – 1889 Nagyvárad)

régész, a m. művelődéstörténet úttörője, egy. tanár, az MTA tagja, a M. Történeti Társ. alapító tagja, a Benedek-rend tagja; a szh.-ban való részvételéért 8 évi börtönre ítélték; szerkesztette az *Archaeológiai Értesítőt* és *Közleményeket*; alapvető önálló műveket írt.

1846. szeptember 10.

a' kir. posonyi feltanodában a' természettan ny. r. tanára

I. 100. ❖ BpL, MÉL, MIL, MI, ML, RNL, SB, ÚIL, ÚML

Rónay Ferenc (1808 Liptóújvár – 1881 Selmecbánya)

bányamérnök; selmecbányai tanulmányok után a környék különböző bányavezeménél működött bányamérőként, bányatisztviselőként, bányafelügyelőként, bányatanácsosként; szakcikkei m. és német szakfolyóiratokban jelentek meg.

1874. január 1.

bányatanácsos

I. 276. ❖ SB

Róth Márton (1841 Késmárk – 1917 Igló)

tanár, turista feltáró; a Magas Tátra, de főként a ma Szlovák Paradicsomként ismert terület turista feltárásában (menedékház- és útpépítés, útjelzés) úttörő munkát végzett; 14 évig szerkesztette a *Mo.-i Kárpát E. Évkönyvét*.

1871. július 20.

Szepes-Iglóról

I. 250. ❖ MÉL, MI, MTT, MUL

Rudnay Gyula (1878 Pelsőc – 1956 Bp.)

festő, Kossuth-díjas, kiváló művész; az alföldi isk. vez. mestere, a Képzőművészeti Főisk. tanára, számos díjat nyert, a bajai művésztelep alapítója; sok képe található az MNG-ban.

1891. június 11. (a sajtó-gömöri ev. polg. isk. tanárai és növendékei)
tanuló

II. 178. ❖ MÉL, MFG, MKL, RNL, SB, ÚML

Sasku Károly (1806 Felsőbánya – 1869 Pest)

ügyvéd, mérnök, tanár, politikus; dolgozott a Tisza felmérésén és szabályozásán, közben tanár Máramaroszigeten; Széchenyi munkatársa, a szh.-ban százados; matematikai, kultúrpolitikai és pedagógiai munkákat írt; utópista szocialista eszmék hirdetője; 1854-ben kiadott illemtana tette nevét ismertté; 9 nyelven tudott, ezekből fordított.

1837. szeptember 9. (→ Lónyay Menyhérttel)

I. 24. ❖ MÉL, ÚIL

Schober Albert (1841 – 1910)

mérnök, szakíró, a MÁV ig.-ja és elnökhelyettese; nagy szerepe volt a nemzeti közúti vasúti forgalom megszervezésében és a zónadíjszabás kidolgozásában; számos szakcikket írt.

1881. július 9. (az Irók és Művészek Társa.-ának 136 fős csoportjával)

m. kir. államvasutak igazg. főhiv.

II. 35. ❖ MI, RNL

Schulek Frigyesné (? – ?)

a híres építész, műegy. tanár, az MTA tagjának (1841 – 1919) felesége.

1890. augusztus 14. (valószínűleg lányaival: Vilma, Márta)

II. 169. ❖ (BpL, MÉL, MI, ML, RNL, ÚML)

Schulek Vilmos (1843 Pest – 1905 Bp.)

szemész, egy. tanár, az MTA tagja; a modern m. szemészeti isk. megalapítója, különösen a hályogműtéti eljárást és műszereit fejlesztette.

1863. szeptember 11. (→ Zsigmondy Bélával)

*10^{ól} 11re való éjjel az agteleki Baradlát látogattak:
orvosnövendék*

I. 174. ❖ MÉL, MI, RNL, ÚML

Schwarczer Viktor dr. (? – ?)

tanár a debreceni mezőgazd. akad.-án; számos cikke és önálló műve jelent meg elsősorban a mezőgazd. kémiai vonatkozásairól.

1874. június 23. (→ Deiningner Imre, → Domokos Kálmán, → Molnár Lajos tanártársaival és 20 hallgatóval)

A debreczeni magy. kir. gazdasági felsőbb tanintézetből ... a tanárok

I. 280. ❖ MI

semsei Semsey László dr. (1869 Pest – ?)

államtud. doktor, egy. képviselő, tartalékos huszárhadnagy, Abaúj-Torna vm. lótenyésztési bizottságának elnöke, a milleneumi ünnepségek szertartásmeστήre.

1886. augusztus 9-10.

Semse

II. 89. ❖ MI

Sepsy Károly (1822 Szatmár – 1853 Szatmár)

színész, színg.; vándortársulatában lépett fel Petőfi Sándor is; több cikket, novellát és két könyvet írt.

1848. április 17. (6 színésszel)
szinigazgató

I. 106. ❖ MÉL, MI, MSz, ÚIL

Serényi Gábor gróf (1817 – 1868)

birtokos; leírta Nagybánya környékének geológiai viszonyait.

1836. szeptember 1.

I. 17. ❖ MI

Sesztina Jenő (1869 Debrecen – 1944 Debrecen)

vas-nagykereskedő; a M. Kereskedelmi E. elnöke, számos más ipari és kereskedelmi vállalat ig.-ságának tagja; felsőházi tag.

1886. augusztus 6.

Debrecen

II. 89. ❖ MÉL

Sesztina Lajos (1823 Debrecen – 1905 Debrecen)

vasnagykereskedő; apja S. János által alapított vaskereskedést a Tiszántúl egyik legnagyobb szaküzletévé fejlesztette; a debreceni Ipar- és Keresk. Bank és az István Gőzmalom Rt. elnöke; 1905-ben m. nemességet kapott.

1841. július 22.

I. 55. ❖ MÉL

Siegmeth Károly (1845 Znaim – 1912 Munkács)

gépészmérnök, MÁV főtisztviselő, földrajzi író; a Mo.-i Kárpáte. Keleti Kárpátok osztályának megalapítója, titkára, alelnöke; az 1910-ben megalakított Barlangkutató Bizottság első elnöke; hatalmas és eredményes munkát végzett a Ba-radla fejlesztése és népszerűsítése terén; az első m. barlang-bibliográfia társszerzője.

1879. július 29.

Kárpáth egyesület beszkid fiók. titkár, S.A.Újhely

1890. március 17.

*A Baradla második – új - bejárata 1890^{ik} évi Március hó 15^{én} lett áttörve.
(: 1889. Május 7 - 1890. Márt. 15ig :)*

A hivatalos megnyitásnál jelen voltak

*Benedicty Kálmán
mint vezető bányamérnök
Dobsina*

*Siegmeth
ügyvivő alelnök*

*Münnich Kálmán
bányaigazgató Iglón a ki
a barlangot az új bejárás
céljából felmérte*

*Baksay Dániel
mint a barlang adminisztrátora*

1890. május 7.

bejegyzés → Münnich Kálmán

II. 17., II. 156., II. 157. ❖ MÉL, MI, MTT, MUL, RNL

Soltész Ferenc (1821 Mezőcsát – 1915 Sárospatak)

klasszika-filológus, tanár; pap, gimn., majd főisk. tanár Sárospatakon; latin és görög nyelvkönyveket, földrajzi tankönyveket írt, görög–m. és m.–latin szótárt szerkesztett.

1847. május 17. (rokonával, → S. Jánossal)

s. pataki esküdtdeák, jelenleg rhetorok tanítója

1871. augusztus 10. (családjával és rokonaival)
s. pataki ref. főiskolai tanár

I. 101., I. 253. ❖ RNL

Soltész János (1809 Mezőcsát – 1879 Viss)
orvos, természettudós; a sárospataki ref. főisk. természetrajztanára és isk. orvosa; főleg tankönyveket és szócikkeket írt.

1847. május 17. (rokonával, → S. Ferenczel)
sárospataki orvos doctor és professor

I. 101. ❖ MÉL

Soltra Alajos (1826 Selye – 1891 Ráckeve)
ref. pap, orvos; Debrecenben, Pesten és Münchenben tanult; 1854-től pap és orvos; nagy alapítványt tett a csurgói ref. gimn. és a debreceni ref. kollégium javára; több dolgozata jelent meg.

1840. szeptember 4. (diáktársával)

A' fent nevezett természet' csudáját meglátogatták honunkbani tapasztalás végett kiinduló Debreceni 4 éves Deákok ...

I. 48. ❖ MÉL

Spöttl, Ignatz (1836 – 1892)

festő, amatőr régész, Tátra-járó, a Mo.-i Kárpátgyesület és a Tátra Múzeum alapító tagja; barlangi tárgyú (Baradla, Dobsinai-jégbarlang, Liskovai-barlang) rajzai, ill. festményei a lipótszentmiklósi Szlovák Karsztmúzeum tulajdonában vannak; útgairól turistalapokban számolt be.

1879. június 14.

aus Wien. Agdelleg besucht. Mitglied des Öst. Touristen Club.

II. 15.

Strache (Tivadar dr.) (1871 Bp. – 1902 Meran)

premontrei kanonok, főgimn. tanár; tanított Rozsnyón, Nagyváradon és Kaszán; munkái a szépirodalom (fordítás is) és útleírás témaköréből valók.

1893. szeptember 17.

tanár, Rozsnyó

II. 209. ❖ MI

Stromp László (1860 Rozsnyó – 1907 Pozsony)

ev. egyházi író; jogot, bölcsészetet és teol.-át hallgatott; a pozsonyi ev. teol. akad. tanára; irodalmi munkássága főként életrajzokra terjedt ki, a pozsonyi Kossuth Lajos-kör ügyvezető elnöke.

1884. augusztus 28.

teológus, Pozsony (: Nagy az Isten!)

II. 71. ❖ MÉL, MI, ÚIL

Sturm Albert (1851 Lipótszentmiklós – 1909 Bp.)

újságíró, különböző lapok szerkesztője, rovatvezetője; németre fordította Arany János: *Buda halála* c. költeményét.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

a Pester Lloyd dolgozótársa

II. 35. ❖ MÉL, MI, RNL

Syposs Károly (1859 Ecséd – 1908 Bp.)

író, jogász; a tisztviselői pályát otthagya Borsod m.-ben gazdálkodó, később külföldre távozott; 1903-ban hazatért, tárcákat, novellákat írt.

1875. augusztus 14.

Kazáról

1875. szeptember 21.

Sajó Kaza

I. 305., I. 308. ❖ MÉL, ÚIL

Szabó Adorján (Aladár) (1868 Kassa – 1950 Kassa)

történész, író, premontrai kanonok, főgimn. tanár, konventi tag Jászón; tanított Rozsnyón és Kassán; történelmi tárgyú cikkei, munkái finn fordításai a helyi és bp.-i lapokban, folyóiratokban jelentek meg.

1891. augusztus 10.

tanár, Rozsnyó

II. 80. ❖ MI, ÚIL

Szabó Dávid dr. (1808 Mád – 1886)

orvos, kórházi és megyei főorvos Szabolcs vm.-ben; versei, elbeszélései és természettud.-i, mezőgazd.-i szakcikkei jelentek meg.

1867. augusztus 18. (→ Juhász Kálmánnal)

a természetvizsgálók rimaszombati gyűlése alkalmával, – mindketten

I. 215. ❖ MI, ÚIL

Szabó Endre (1849 Nagytornya – 1924 Bp.)

író, műfordító, újságíró, a klasszikus orosz irodalom egyik első tolmácsolója, a Petőfi Társ. tagja; Jókai *Ústökös* c. lapjának munkatársa, szerkesztője, majd tulajdonosa és felelős szerkesztője.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

az Ústökös szerkesztője

II. 35. ❖ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL, ÚML

Szabó József (1862 Serke – 1944 Cegléd)

ref. lelkész, tanár; Karcagon tanár, majd Naprágyon lelkész, később ismét tanár Rimaszombaton, Kisújszálláson, Debrecenben főgimn. ig.; egyházi, tanügyi, történelmi és irodalmi dolgozatai, elbeszélései, költeményei jelentek meg, lapokat szerkesztett; összegyűjtötte → Tompa Mihály kéziratait.

1892. július 9.

ev. ref. lelkész, Naprágy

II. 187. ❖ MIL, MI, RNL, ÚIL

Szabó Mihály dr. (1840 Nagykőrös – ?)

orvos; előbb tanító, majd orvosi oklevelet szerezve Nagykőrös város alorvosa, majd főorvosa; számos szakcikket írt.

1881. augusztus 8.

orvos

II. 38. ❖ MI

Szabó Román (1784 – 1871)

tanár, bölcész és teol. doktor, a minorita rend tartományi főnöke, gimn. ig., tanítóképző-int.-i ig.-tanár; több önálló műve jelent meg.

1844. szeptember 11.

... látogatták meg a természet csuda művét a' Miskolczi Minoriták szeretve tisztelt Főnökük Szabó Román társaságában.

I. 83. ❖ MI

Szalay Károly (1859 Sárospatak – 1938 Lajosmizse)

tanár, író, műfordító; külföldi egy.-eken tanult, majd a bp.-i ref. gimn.-ban a latin–görög nyelvek tanára; színműveket, verseket és tanügyi szakcikkeket írt.

1884. augusztus 5.
főgimnáziumi tanár

II. 71. ❖ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL

Szamosi János dr. (1840 Kolozsvár – 1909 Kolozsvár)
klasszika-filológus, egy. tanár Kolozsvárott, majd a tanárképző int. ig.-ja, az orsz. tanárvizsgáló bizottság elnöke, az Erdélyi Irodalmi Társ. ügyvezető alelnöke, a Philológiai Társ. egyik alapítója.

1884. február 8.
egyetemi tanár Kolozsvárt

II. 69. ❖ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL

Szappanos István (1819 Kecskemét – ?)
ügyvéd, földbirtokos, egy. képviselő; joggyakornok Szepes vm.-ben, majd szülővárosában aljegyző, városi tanácsos, polgármesterhelyettes; cikkeket írt napilapokba és mezőgazd. szakfolyóiratokba, szerkesztő.

1841. augusztus 1.
... törvénygyakornok

I. 57. ❖ MÉL, MI

Szápáry Ferenc gróf (1804 – 1875 Nagyabony)
földbirtokos, számos cikke jelent meg orvosi témakörben.

1844. október 1.

I. 85. ❖ MI, (RNL)

Szápáry István gróf (1829 – 1902)
Pest vm. főispánja (1873 – 91), valóságos belső titkos tanácsos, →Sz. Ferenc fia.

1850. szeptember 24.
az Alföldről

I. 120. ❖ RNL

Szász Károly (1829 Nagyenyed – 1905 Bp.)
költő, író, műfordító; az MTA tagja, ig.-ja; a Kisfaludy Társ. tagja; Kolozsvárott és Bp. tanult, részt vett a szh.-ban; 1850—51-ben Bején nevelő, majd tanár, tanfelügyelő, ref. püspök; egyházi jellegű munkái és tankönyvei jelentek meg, műfordítói munkássága igen széleskörű.

1850. szeptember 16. (?) (társasággal)

I. 118. ❖ MÉL, MIL, ÚIL, ÚML

Szecsey István (1848 Szatmár – 1912 ? Kolozsvár)
gazd. tanint.-i tanár Debrecenben, Kassán és Kolozsvárott; mezőgazd. szakcikkei jelentek meg a tehenészet és a növénytermesztés témakörében.

1884. október 4-5. (családjával és társasággal)

*tejes és hazafi
a kassai szépek, tejesek, kopaszok, szerkesztők és rajztanárok meglátogatván Szemirámisz ifiasszonyt, nekibuzdulának és vad- és szelid házasságot kötének.*

II. 74. ❖ MÉL, MI, RNL

Szemere Attila (1859 Párizs – 1905 Bp.)
újságíró, drámaíró, műfordító, egy. képviselő; Sz. Bertalan miniszterelnök fia; politikai, nemzetgazd.-i cikkei írása mellett szépirodalommal, fordítással foglalkozott; hosszabb külföldi utazásán vásárolt műtárgyakat az Iparművészeti Múzeumnak adományozta.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)
a Pesti Hírlap dolgozótársa

II. 35. ❖ MÉL, MIL, MI, MUL, RNL, ÚIL

Szemere Miklós (1802 Lasztóc – 1881 Lasztóc)

ügyvéd, költő, ellenzéki politikus, az MTA lev. tagja, a Kisfaludy és a Petőfi Társ. tagja; részt vett a szh.-ban, ezért bebörtönözték, majd birtokán gazdálkodott; számos folyóiratban publikált, összegyűjtött munkái 3 kötetben halála után jelentek meg.

1851. június 12.

*A' Barlangban ettem, ittam, fürödtem is,
vizesen jöttem ki, vizes a' versem is.*

I. 123. ❖ (BpL), MÉL, MIL, MI, RNL, SB, ÚIL

Szemlér Mihály (1833 Pest – 1904 Bp.)

festő, grafikus; történelmi- és tájképei az MNG tulajdonában vannak; választási és pesti alakokat megörökítő grafikái értékes kordokumentumok.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

akad. festő-művész

II. 35. ❖ MÉL, MFG, MI, ML, RNL

Szerdahelyi Aladár (? – ?)

magánhivatalnok Bp.-en; irodalmi cikkei, novellái a fővárosi lapokban jelentek meg, elbeszéléskötetet adott ki.

1888. szeptember 9. (feleségével)

II. 127. ❖ MI

Szerdahelyi Kálmán (1829 Miskolc – 1872 Nagybánya)

színész, a Nemz. Színház tagja; részt vett a szh.-ban; a *Pesti Látszó* c. lap szerkesztője; számos színművet fordított és írt; felesége Prielle Kornélia.

1871. július 10. (→ Újházy Edével)

a nemzet komédiása

I. 249. ❖ MÉL, MIL, MI, MSz, RNL, ÚIL, ÚML

Szesztay László (1870 Nagykálló – ?)

mérnök, műegy. tanár; vasútépítő, számos helyi érdekű vasút, továbbá Temesvár, Debrecen és Nyíregyháza állomásai épültek tervei alapján; a kisvasutak építése terén úttörő munkát végzett; szakirodalmi munkássága is e témakörökből való.

1892. június 11.

mérnök, Budapest

1893. augusztus 8.

II. 198., II. 204. ❖ MI, RNL

Széchy Gyula (1854 Kassa – ?)

festő, rajzoló; illusztrációkat készített különböző lapokba és Benedek Elek: *Magyar mese és mondavilág* c. ötkötetes művéhez.

1874. augusztus 26.

Szendrő

I. 290. ❖ MFG, ML

Szécsi Mór (1851 Szent-András – 1895 Gleichenberg)
honvédőrnagy; csapatszolgálat után Ludovika-akad.-i tanár, később honvédelmi min. beosztott, majd ügyoszt. vez.; széleskörű hadtörténeti irodalmi munkásságot fejtett ki.

1885. július 19. (...évi honvéd keret gyakorlat résztvevői)

honv. fhdgy., Bpest

II. 79. ❖ MI

Székely Bertalan (1835 Kolozsvár—1910 Mátyásföld)

festő, a m. történelmi festészet legnagyobb képviselője, a Képzőművészeti Fő-isk. tanára, majd ig.-ja.

1872. augusztus 14. (→Keleti Gusztávval és →Weber X. Ferencsel)

Megnézték a barlangot ... festészek.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

festőművész

I. 268., II. 35. ❖ MÉL, MFG, MI, ML, RNL, ÚML

Székely György dr. (1866 Kelemér – 1929 Bp.)

tanár, irodalmár; gimn. tanár Nagykőrösön, akad. tanár Sárospatakon, a polg. isk. tanárképző főisk. tanára Bp.-en, egy. magántanár; számos irodalmi és filológiai művet írt.

1885. augusztus 27.

tanárjelölt, Budapest

II. 83. ❖ MIL, MI, RNL, ÚIL

Szépligeti Viktor (Győző) (1855 Zirc – 1915 Bp.)

tanár, zoológus, entomológus; főreálisk. és polg. isk. tanár Bp.-en; kiemelkedőek a gubacsokkal és rovarokkal kapcsolatos kutatásai és szakirodalmi közleményei.

1888. augusztus 4—5.

tanár, Budapest

II. 119. ❖ MÉL, MI

Szigligeti Ede (1814 Váradolaszi – 1878 Bp.)

dramáíró, a m. népszínmű megteremtője, a m. színpadművészet kiemelkedő személyisége, a Nemz. Színház ig.-ja, az MTA lev. tagja; 1851-ben *Az aggteleki barlang* c. színdarabot írt, amit Pesten, Kolozsvárott és Budán adtak elő.

1870. augusztus 2. (→ László Józseffel, →Paulay Edével, →Tóth Somával)

...Vas Lajos vezérlete alatt:

I. 240. ❖ MÉL, MIL, MI, MSz, RNL, ÚIL, ÚML

Sziklay János (1857 Veszprém – 1945 Bp.)

író, újságíró; a Balaton népszerűsítője, a Balaton E. titk., az O. Pázmány-E. főtítk.; sok száz elbeszélést, kritikát, tanulmányt írt; társszerk.-je a *Mo. vármegyéi és városai* c. könyvsorozatnak.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-nak 136 fős csoportjával)

a Pesti Napló dolgozó társa

II. 35. ❖ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL

Szinyei Gerzson (1836 Luka – 1919 Sárospatak)

tanár, író; Sárospatakon gimn., majd akad. tanár; számos esztétikai, irodalomtörténeti, tanügyi és egyházi tanulmányt, cikket írt.

1883. május 15.

Szinnyei József (id.) (1830 Komárom – 1913 Bp.)

ügyvéd, író, bibliográfus, az egy. könyvtár hírlap könyvtárának alapítója, az MNM oszt. ig.-ja, az MTA lev. tagja, a M. Történelmi Társ. és a Kisfaludy Társ. alapító tagja; fő műve a *Magyar írók élete és munkái* c. lexikon; →Sz. József ifj. apja.

1876. augusztus 26. (→Cherven, →Nyáry, →ifj. Sinnyei, →Thallóczy, →Wagner, →Zsilinszky társaságában a Baradla ásatása során)
az egyetemi könyvtár első óre ...mint a magyar történelmi társulatnak tagjai
(bejegyzést lásd még Nyáry Jenőnél)

I. 318. ❖ MÉL, MIL, MI, MTT, MUL, ÚIL, ÚML

Szinnyei József ifj. (1857 Pozsony – 1943 Bp.)

nyelvész, egy. tanár, az MTA tagja; →Sz. József id. fia; könyvtáros, majd a finnugor nyelvészet tanára; a *Nyelvtud. Közlemények* szerkesztője; finno.-i útjáról könyvet írt.

1876. augusztus 26. (→Cherven, →Nyáry, →Szinnyei, →Thallóczy, →Wagner, →Zsilinszky társaságában a Baradla ásatása során)
...mint a magyar történelmi társulatnak tagjai
(bejegyzést lásd még Nyáry Jenőnél)

I. 318. ❖ MÉL, MIL, MI, MTT, MUL, ÚML

Szirmay Ferenc gróf (1838 – 1871 Tomanovice)

cs. és kir. kamarás, ogy. képviselő, az ozmán Medzsidje-rend vitéze; katonapolitikai műve jelent meg m. és német nyelven.

1854. április 6.

I. 146. ❖ MI

Szlabóczy Imre (1847 Jolsva – ?)

főgimn. tanár Rozsnyón, majd Nyíregyházán; feldolgozta Szabolcs vm. faunáját és flóráját (a *Mo. vármegyéi és városai* szabolcsi kötetében jelent meg).

1868. május 21.

Rozsnyói deákok ... látogatták meg a Baradlát.

1874. május 16.

...meglátogatták az aggteleki barlangot következő rozsnyói tanulók Justh János és Szlabóczy Imre tanárok vezetése mellett.

I. 218., I. 279. ❖ MI

Szlávik Mátyás dr. (1860 Dobsina – 1937 Rákosszentmihály)

tanár, ev. teol., egyházi író; teol. tanár és ig. Eperjesen; számos teol. és bölcséleti munkát írt, az MTA 1932-ben Kazinczy Gábor-jutalomban részesítette.

1891.

tanár, Eperjes

II. 180. ❖ MÉL, MIL, ML, RNL, ÚIL

Szmetka L. Ödön (1862 Nagyváradi – ?)

premontrei kanonok, tanár; tanított a rozsnyói és nagyváradi főgimn.-ban, tanfelügyelő volt Kassán; cikkei a természetrajz és földrajz tárgykörében jelentek meg.

1886. szeptember 9.

Szmida Viktor (1851 Nyitra – ?)

r. kat. pap, tanár; az egri lyceum jogtanára, majd nevelő, több helyen lelkész; munkatársa több egri egyházi és irodalmi lapnak; az egri irodalmi egyesület titkára.

1882. július 4. (tanártársával)

jogtanár Egerből

mindkettőre emlékezetes napon, mint halandók, a föld alatt szoktatták magukat.

Szontágh Pál (1821 Dobsina – 1911 Bp.)

részhámos, politikus, ügyvéd, táblabíró, ogy. képviselő; a szh.-ban való részvétele miatt a jogi gyakorlatától eltiltották; a csetneki részhámost gyárüzem-mé fejlesztette; az Ipáre. alel- nőke; részt vett a vízügyi törvény és a bányatörvényjavaslat kidolgozásában.

1874. augusztus 28.

... és családja Csetnekről

1879. február 15.

Szücs Miklós (1820 Miskolc – 1886 Miskolc)

ügyvéd, Miskolcon tisztviselő, ügyész, takarékpénztári titkár; a Pesti Hírlap miskolci tudósítója, a helyi lapok munkatársa; ➔Sz. Sámuel testvére, akivel együtt tett barlangi kirándulásokat mindketten naplóban örökítették meg (hat kötetes kéziratot naplója a miskolci Herman Ottó Múzeum tulajdonában van).

1839. július 16. (testvérével)

törvénygyakornok Miskolcra

1841. július 22. (testvérével)

Szücs Sámuel (1819 Miskolc – 1889)

ügyvéd Miskolcon, ➔Sz. Miklós testvére, akivel együtt tett barlangi kirándulásokat mindketten naplóban örökítették meg (a kéziratot naplók a miskolci Herman Ottó Múzeum tulajdonában vannak); felesége Herrmann Henriette, Herman Ottó nővére.

1839. július 16. (testvérével)

törvénygyakornok Miskolcra

1841. július 22. (testvérével)

második ízben

1852. július 2. (feleségével)

Miskolcra megérkeztünk a' világhírű Baradla' megnézésére:

ügyvéd

Teleki Géza gróf (1843 Dés – 1913 Bp.)

író, politikus, belügyminiszter, az MTA tagja, orsz. képviselő; a M. Történelmi Társ. elnöke, a Petőfi Társ. alapító tagja.

1869. augusztus 16.

...éjjel megjárták a Baradla régi ágait.

Teller Miksa (1871 – 1950)

ügyvéd, jogi író; szakkiadványokat írt és szerkesztett.

1887. július 7.

Végre meglátogattam hazám legremekebb természeti szépségét, bejártam a paradicsomtól kezdve egész a tűzokádóig, megmásztam a fenséges Olympus csúcsát, néma bámulással hallgattam a tündér harang titokzatos kongását, és Dante pokláinak mélységes fenekén borzalommal haladtam át.

Fel hazafiak az aggteleki barlanghoz, hogy tisztelni tanuljátok a hazát, mely oly gazdag a természet mindenféle szépségében.

.....
VII. oszt. bel. tan.

Érsekújvárról

II. 102. ❖ MÉL, MI, RNL

Terray Pál ifj. (1861 Vizesrét – 1926 Bp.)

orvos, egy. tanár; a bp.-i egy.-en szerzett oklevelet; Korányi Frigyes klinikáján működött, utóbb a belklinikai laboratórium vez.-je; főként a mellkasi betegségekkel foglalkozott, ezzel kapcsolatos szakcikkei m. és külföldi szaklapokban jelentek meg.

1874. július 22. (apjával)

I. 315. ❖ MÉL

Tersztyánszky Dezső (1843 – ?)

r. kat. pap; segédlelkész, hitoktató, lelkész, plébános és esperes Egerben, Kopács-Apátin, Fényeslitkén, Kisvárdán, Szendrőn; cikkeket írt egri és bp.-i lapokba, tanügyi cikkei szakfolyóiratokban jelentek meg.

1884. augusztus 5.

esperes, plébános, Szendrő

II. 71. ❖ MI

Teschler György (1851 Vernár – ?)

tanár, zoológus; főreálisk. tanár Körmöcbányán, számos természettud. cikket és értekezést írt hazai és külföldi szakfolyóiratokba.

1880. augusztus 27.

főreálisk. tanár és neje Körmöcbányáról

II. 29. ❖ MI, RNL

Tetmajer László (? – ?)

bányamérnök, a bányászati és kohászati szakoktatás kérdéseivel foglalkozott.

1881. augusztus 1-2. (selmecebányai akad. hallgatók)

Kassa

II. 36. ❖ MI

Téry Ödön dr. (1856 Óbéba – 1917 Bp.)

orvos, a m. turistamozgalom egyik megalapítója és hosszú éveken át vez.-je; bányorvos Selmecebányán, majd közegészségügyi felügyelő Bp.-en; több Tátra-csúcs első megmászója a M. Turista E. megalapítója, a *Turisták Lapjának* megindítója.

1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával és feleségével)

Selmecezről

II. 35. ❖ MÉL, MI, MUL, RNL

Thallóczy Lajos (1856 Buda [1857 Kassa] – 1916 Herceghalom)
történész, az O. Levéltár ig.-ja, Szerbia polgári kormányzója, az MTA tagja, a M. Történelmi Társ. elnöke; *Aggteleki barlang* c. cikkben ismertette a barlangot (1878).

1876. augusztus 25. (→Cherven, →Nyáry, →Szinyeyi, → ifj. Szinyeyi, →Wagner, →Zsilinszky társaságában a Baradla ásátása alkalmával)
(*bejegyzés* →Nyáry Jenőnél)

I. 317. ❖ MÉL, MIL, MI, MUL, RNL, ÚIL, ÚML

Thaly Kálmán (1839 Csép – 1909 Zablát)
tanár, történész, politikus, költő, az MTA tagja, egy. képviselő; a M. Történelmi Társ. egyik alapítója, titkára; kiterjedt irodalmi munkássága elsősorban a Rákóczi-korszakot öleli fel.

1867. augusztus 26.
... *meglátogatta a Baradlát*

I. 215. ❖ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL, ÚML

Than Károly (1834 Óbecse – 1908 Bp.)
gyógyszerész, vegyész, egy. tanár, az MTA tagja és másodelnöke, főrendiházi tag; a m. tud. kémia úttörője, a korszerű kémiaoktatás megalapítója, az első hazai kémiai int. megteremtője, alapvető kémiai művek szerzője, a *M. Chemiai Folyóirat* megindítója.

1865. augusztus 21.
Pestről

I. 197. ❖ MÉL, MI, MTT, RNL, ÚML

Tisza Kálmáné (? – ?)
a neves államférfi, belügy- és pénzügyminiszter, miniszterelnök (1875 – 1890) felesége.

1889. augusztus 31. (→Tisza Lajossal)

II. 142. ❖ (MÉL, RNL, ÚML)

Tisza Lajos gróf (1832 Geszt – 1898 Bp.)
jogász, közlekedésügyi miniszter, a föv. közmunkatanács alelnöke, egy. képviselő, a szegedi árvíz (1879) és a város újjáépítésének kormánybiztosa, ezen tevékenységéért grófi rangot kapott; nagy érdemei vannak az országház építésében; az O. Erdészeti Egyesület elnöke; számos magas kitüntetés birtokosa, Szegeden szobrot állítottak neki; T. Kálmán öccse.

1889. augusztus 31. (→T. Kálmánnéval)

II. 142. ❖ MÉL, MI, RNL, ÚML

Tomcsányi László (1844 Felső-Reviscse – 1903 Bp.)
ügyvéd, egy. képviselő; 10 éves állami szolgálat után politikával foglalkozott, különösen parlamenti bizottságokban tevékenykedett, elnöke volt a Pallas Irodalmi és Nyomdai Rt.-nek; munkatársa a *Kelet Népeinek*.

1883. augusztus 20. (feleségével)
ügyvéd, Tornallya

II. 62. ❖ MI

Tompa Mihály (1817 Rimaszombat – 1868 Hanva)
ref. lelkes, költő, az MTA lev. tagja, a Kisfaludy Társ. tagja; 1847-től Bején, 1849 – 52. között Keleméren, majd haláláig Hanván lelkes; Keleméren írta a *Lófő* c. költeményt a Jósfafő határában fakadó időszakos forrás mondájáról.

1851. június 17.

1854. április 20.

Lásd még az 7. oldalt.

I. 123., I. 147. ❖ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL, ÚML

Torday Ferenc dr. (1841 Lék – 1888 Bp.)

gyermekorvos; a Pest Tornaegylet orvosa, a tornatanítóképző tanfolyam előadója; számos cikket és tanulmányt írt a szem- és gyermekbetegségek gyógyításáról, a sportorvosi teendőkről.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával és feleségével)

II. 35. ❖ MÉL, MI

Tóth Albin (1868 Ó-Kanizsa – ?)

premontrei kanonok, tanár; tanított a főgimn.-ban Nagyváradon, Rozsnyón, majd Jászón magyar és latin nyelvet.

1893. június 22.

prem. tanár, Rozsnyó

II. 198. ❖ MI

Tóth Béla (1857 Pest – 1907 Bp.)

író, újságíró, kritikus, műfordító, nyelvész; orvosnak készült, majd több lapnak munkatársa, balkáni és egyiptomi útirajzai, társadalmi tárcái, rajzolatai, valamint novellái gyűjteményes kötetekben jelentek meg; jelentős nyelvészeti és nyelvtisztítási munkássága.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

a Függelenség dolgozótársa

II. 35. ❖ MÉL, MIL, MI, MUL, RNL, ÚIL, ÚML

Tóth Lőrinc (1814 Komárom – 1903 Bp.)

író, jogtudós, az MTA tagja, egy. képviselő, főrendiházi tag; a szh. után halálra ítélték, de kegyelmet kapott, majd kúriai bíró, tanácselnök; több drámát írt, a Kisfaludy Társ. titkára.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

a magyar tud. akadémia tagja

II. 35. ❖ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL, ÚML

Tóth Lőrinc dr. (1848 Jászó – ?)

premontrei áldozópap, házfőnök, gimn. tanár és ig.; számos történelmi és régészeti tárgyú közleménye jelent meg.

1889. augusztus 10.

főgymn. igazgató Rozsnyón

1890. július 10.

Rozsnyó, Gömör; főgymn. igazgató

II. 143., I. 168. ❖ MI

Tóth Pál (1843 Miskolc – 1903 Miskolc)

tanár; gimn. tanár Szatmáron, majd a miskolci ref. felső leányisk. ig.-ja; a kulturális élet tevékeny résztvevője; költeményeket, tankönyveket, nevelésügyi és erkölcsstani cikkeket írt.

1890. augusztus 19-20.

Miskolc, leánynevelő intézeti igazgató

1892. július 24.

igazgató tanár, leánynevelő intézeti igazgató

II. 172., II. 190. ❖ MÉL, MIL, MI

Tóth Soma (1830 Megyaszó – 1886 Szilágysomlyó)

színész, táncos, táncmester; a Nemz. Színház tánciskolájában tanult, majd ott is szerepelt; részt vett a szh.-ban, fogságba esett; kiszabadulása után vidéken (Arad, Miskolc, Kassa, Eger), a Budai Népszínházban és a Nemz. Színházban szerepelt és tanított táncot.

1870. augusztus 2. (feleségével és →László Józseffel, →Paulay Edével, →Szigligeti Edével)

nagyon szép!!!

I. 240. ❖ MSZ

Tölgyi Gyula (1845 Selmecbánya – ?)

tanár; nevelő, majd m.-francia tanár a bp.-i főreálisk.-ban; francia nyelvtankönyvet írt.

1886. július 29.

főreálisk. tanár, Bpest

II. 87. ❖ MI

Török János dr. (1834 – 1898 Tornallya)

orvos, sebész; megyei főorvos Tornallyán, a Gömör vm.-i Orvos-Gyógyszerész E. alelnöke; munkáiban elsősorban az egészséges életmódot propagálta.

1883. augusztus 20.

megyei főorvos, Tornallya

II. 62. ❖ MI

Török József (1813 Alsóvárad ? – 1894 ?)

orvos, tanár, az MTA tagja; 1843-tól Pesten orvos, majd Debrecenben orvosi praxisa mellett tanít a főiskolán; irodalmi munkái közül kiemelkedik a hazai gyógyvizekkel és fürdőintézetekkel foglalkozó, akadémiai díjat nyert tanulmánya.

1837. augusztus 10.

gyógyász Bars megyéből

I. 22 ❖ (MÉL), RNL

Trajtler Károly (? – ?)

bp.-i elemi nép- és iparisk. ig.; több alapvető pedagógiai módszertani tanulmányt, tantervet írt.

1881. július 29.

fővárosi elemi tanító

II. 36. ❖ MI

Tüdös István dr. (1866 Mihályi – 1918 Miskolc)

ref. lelkész, egyházi író, főrendiházi tag; Sárospatakon teol. tanár, Miskolcon lelkész, 1914-től a tiszáninneni egyházkerület püspöke; a Sárospataki Lapok szerkesztője, egyházi vonatkozású cikkeket írt.

1892. augusztus 19.

Miskolc

II. 193. ❖ MÉL, MIL, MI, ÚIL

Újházy Ede (1844 Debrecen – 1915 Bp.)

színész, a realista színjátszás egyik úttörője, a Nemz. Színház örökös tagja, a Színházművészeti Akad. tanára; több színdarabot fordított és alkalmazott színpadra.

1871. július 10. (→ Szerdahelyi Kálmánnal)

a nemzeti színház tagja

I. 249. ❖ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL, ÚML

Vay Aladár báró (1846 ? – ?)

birtokos Harkácson (Gömör vm.), → V. Alajos fia; verses és prózai színművei 5 kötetben jelentek meg.

1862. szeptember 25. (a Reményi-terem avatása alkalmával apjával → V. Ala-jossal, rokonaival)

bejegyzés → Reményi Edénél

1874. szeptember 5. (→ apjával, családtagokkal és → Radvánszky Bélával, Gézával)

I. 159., I. 290. ❖ MI

Vay Alajos báró (1817 – 1889 Mád)

cs. és kir. lovassági főhadnagy, majd főrendiházi tag, később birtokán gazdálkodott; cikkei gazdasági és vízszabályozási kérdésekkel foglalkoznak; → V. Aladár apja.

1848. december 24.

...néztem meg a Baraglyát.

1862. szeptember 25. (a Reményi-terem avatása alkalmával fiával, → V. Aladárral, rokonaival)

bejegyzés → Reményi Edénél

1874. szeptember 5. (→ fiával, családtagokkal és → Radvánszky Bélával, Gézával)

I. 109., I. 159., I. 291. ❖ MI

Vay Miklós báró (1802 Alsószolca – 1894 Bp.)

nagybirtokos, jogász, politikus, egy. képviselő, koronaőr, Borsod vm. főispánja, az MTA tagja, erdélyi kormánybiztos, kancellár, főrendiházi tag; a szh. után halálra, majd kegyelemből 4 év fogságra ítélték; fogságáról érdekes naplót írt; a Baradláról írt naplórészletet lásd a 14. oldalon.

1877. augusztus 5.

II. 3. ❖ MÉL, MI, RNL, ÚIL, ÚML

Vay Péter gróf (1864 Gyón – 1948 Assisi)

író, c. püspök; misszionáriusként bejárta a világot, e közben gyűjtött műkinccseit a Szépművészeti Múzeumnak ajándékozta, élményeit útirajzokban örököltette meg.

1878. július 7. (apjával)

Gróf Vay László honvéd százados és nagy reményű fia Péter.

II. 8. ❖ MÉL, MIL, MI, MUL, RNL, ÚIL

Váli Ernő dr. (1863 Szabadka – ?)

orvos, fülész; tanulmányait a bécsi, gráci és bp.-i egy. folytatta; kórházi orvos Bp.-en; számos cikket írt hírlapokba, szakfolyóiratokba, szerkesztett több szakkiadványt és -folyóiratot.

1893. július 16.

orvos, Budapest

II. 200. ❖ MI

Vándorf(y) János (1866 Gyöngyös – ?)

r. kat. pap; több évig káplán, majd bánhorváti, kenderesi plébános; egyháztörténeti munkái több egyházi lapban jelentek meg.

1891. június 8.

Szihalom (Borsod m.)

II. 177. ❖ MI

Várady Zsigmond (1865 Szilágysomlyó – 1913 Semmering)

ügyvéd, újságíró, egy. képviselő; Nagyváradon ügyvéd, a helyi, majd pesti lapokban jelentek meg vezércikkei; kormánypárti, de haladó szellemű politikát folytatott.

1882. július 27.

joghallgató N. Váradról

II. 45. ❖ MÉL, MIL, MI, ÚIL

Verebély László dr. (1841 Trencsén – 1922 Bp.)

sebészorvos; kórh. főorv., egy. mtanár és rk. tanár; főként gyermeksebészettel foglalkozott.

1875. július 18.

Pest

I. 265. ❖ MÉL, MI, RNL

Verhovay Gyula (1849 Nátafalva – 1906 Battonya)

földbirtokos, újságíró, politikus, egy. képviselő; több lap munkatársa, ill szerkesztője; ellenzéki cikkei és beszédei sajtópert, párbajt és tüntetéseket vontak maguk után.

1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

országgyűlési képviselő

II. 35. ❖ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL

Vernau, Constantin von (? – ?)

orvos, moldvao.-i főnemesi családból származik; Pesten járt egy.-re; irodalmi munkái orvosi tárgyúak.

1836. október 18.

Dr der Medic. u. Bojarensohn aus der Moldau

I. 19. ❖ MI

Veszter Imre (1839 Késmárk – ?)

ügyvéd, egy. képviselő, az o. hitelint. jogi oszt. főnöke; több zeneművet szerzett.

1892. szeptember (feleségével)

orsz. képviselő, Budapest

II. 196. ❖ MI

Véber Antal (1855 Puchó – 1902 Kiszzeben)

kegyesrendi áldozópap, tanár; tanított Kecskeméten, Debrecenben, majd Temesváron, Nyitrán, végül Kiszzebenben ig.; a délmo.-i természettud. társ. titkára, könyvtárnoka, majd alelnöke; számos természettud. cikket írt, kiadványt szerkesztett.

1885. július 11.

Vidor Emil (1867 Pest – 1952 Bp.)

építész; önálló tervezőirodát vezetett Bp.-en; nagy szerepe volt a német Jugendstil bp.-i elterjedésében, számos bérházat tervezett ebben a stílusban, villákat, síremlékeket és gyárépületeket is tervezett; a M. Építőművészek Szövetségének első elnöke.

1890. augusztus 2.

Budapest, építész

II. 167. ❖ MÉL, RNL

Utkovich Sándor dr. (1845 Veszprém – 1905 Pozsony)

író, tanár a pozsonyi főgimn.-ban, majd a jogakad.-án; több folyóiratot szerkesztett és önálló művet jelentetett meg, cikkei száma több mint ezer; sokat tett Pozsony magyarosítása érdekében.

1876. július 27.

szerkesztő Pozsonyból

I. 315. ❖ MIL, MI, RNL, ÚIL

Wagner (Zólyomi) Lajos dr. (1846 Besztercebánya – ?)

tanár; a besztercebányai, pesti és pozsonyi főgimn., főreal- és felsőkeresk. isk.-ákban m., német, latin és szláv nyelveket tanított; a m. közművelődési egy. választmányi tagja; 300 irodalomtörténeti, művelődéstörténeti, nyelvészeti, pedagógiai cikke és 20 önálló műve jelent meg.

1876. augusztus 26. (→Cherven, →Nyáry, →Szinyei, →ifj. Szinyei, →Thallóczy, →Zsilinszky társaságában a Baradla ásátása alkalmával)

pozsonyi tanár ... mint a magyar történelmi társulatnak tagjai

(bejegyzést lásd még Nyáry Jenőnél)

I. 318. ❖ (MÉL)?, MIL, MI, ÚIL

Weber X. Ferenc (1829 Pécs – 1887 München)

festő; történelmi és egyházi témájú képei több díjat kaptak; az MNG és a pécsi Janus Pannonius Múzeum több művét őrzi.

1872. augusztus 14. (→Székely Bertalannal és →Keleti Gusztávval)

Megnézték a barlangot... festészek.

I. 268. ❖ MÉL, MFG, ML, RNL

Wein János (1829 Németbogsán – 1908 Bp.)

bányamérnök; Bécsben, majd a szh.-ban való részvétel után Selmecebányán tanult; több vidéki bányamunka, és Hunyad vm.-i saját bányanyitás után Pesten nyomdát nyitott, majd a főv. vízművének ig.-ja; megépítette a jobbparti vízművet és részt vett a káposztásmegyeri vízmű tervezésében is; →W. Manó apja.

1877. július 24. (fiával →W. Manóval és rokonával)

II. 2. ❖ MÉL, RNL

Wein Manó dr. (1860 Hacacszel – 1917 Bp.)

orvos, sebész, egy. magántanár; 20 évig főv. ker.i orvos, majd a betegsegélyező főorvosa; úttörő munkásságot fejtett ki a betegbiztosítás és orvostársadalmi téren; →W. János fia.

1877. július 24. (apjával →W. Jánossal és rokonával)

II. 2. ❖ MÉL

Weisz János dr. (? – 1900 Temesvár)

orvos, újságíró; bátyja, a *Pester Lloyd* újságbizottságának elnöke megbízta a lap szerkesztésével, melyet 13 évig művelt; később természettud.-okkal és művelődéstörténettel foglalkozott, közreműködött a *Brockhaus Lexikon* megírásában.

1866. augusztus 9. (→Ráth Károlylyal)

a „*Pester Lloyd*” szerkesztője

I. 206. ❖ (RNL)?, MI

Wilczek Ede gróf (1842 – 1897)

főrendiházi tag, történétíró; számos történeti művet írt.

1890. július 10. (családtagjaival)

Erdőkürth, Nográd

II. 164. ❖ RNL

Winkler Benő (1835 Magyarasszlavica – 1915 Selmecebánya)

geológus; a gyalári vasbánya és a zsilvölgyi széntelepek vizsg.-ánál dolgozott; a m. kir. földtani int. első geológusa, majd akad. tanár Selmecebányán; sok szakközleménye jelent meg.

1882. június 15.

bányatanácsos

a selmecei bányász akadémia hallgatóinak rendezett geológiai kiránduláson részt vettek:

II. 40. ❖ MI, RNL

Wosinszky Mór (1854 Tolna – 1907 Szekszárd)

apátplébános, régész, az MTA lev. tagja; megalapította a Tolna vm.-i régészeti múzeumot, ennek ig.-ja; ásatásokat végzett az Abaliget-barlangban is.

1891. augusztus 17.

Apar

II. 182. ❖ MÉL, MI, MUL, RNL, ÚML

Wutz (Vermeš) Albert dr. (1858 Kalksburg – 1908 Bp.)

tanár; Bp.-en főreálisk. tanár m. és német nyelvből; főként nevelésügyi cikkei jelentek meg.

1886.

főreál. tanár, Bp.

II. 87. ❖ MI

Xantus Gábor (1874 Miskolc – ?)

történelem- és földrajztanár a miskolci főgimn.-ban; tanulmányúti beszámolója jelent meg.

1892. július 16.

gimn. tanuló, Miskolc

II. 187. ❖ MI

Zichy Antal (1823 Zala – 1898 Bp.)

jogász, főrendiházi tag, egy. képviselő, az MTA és a Kisfaludy Társ. tagja, az O. Képzőművészeti Társ. választmányi tagja, Z. Mihály festőművész bátyja; különböző közigazgatási állások mellett több lapnak volt munkatársa, jogi és történelmi tanulmányokat írt; vagyona egy részét tud. célokra hagyta.

1844. szeptember 25.

ügyvéd, Mosony m. tiszt. aljegyzője

*„Isten kit a bölcs lángesze föl nem ér
Csak titkon érző lelke óhajtvá sejt.”
Berzsenyi*

1892. szeptember 4.
nejével; főrendházi tag, Budapest

I. 84., II. 196. ❖ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL

Zichy Edmund (Ödön) gróf (1811 – 1894 Bécs)

katonatiszt, művészi és ipari mecénás, vállalatokat mozdított elő ill. irányított, keleti múzeumot alapított, melyet később fia a főv.-nak adományozott; irodalmi munkássága gazd.-i, művészeti és sport vonatkozású.

1837. július 17. (→ Z. Ödönnel)

Szent-Mihályról

1841. június ? (10 fős társasággal, köztük → Mesterházy fhdgy.-gyal)

... egy kellemes éjt töltöttek a híres barlangban.

I. 21., I. 53. ❖ MI, RNL

Zichy Ödön gróf (1809 – 1848 Lórév)

politikus, nagybirtokos, Fejér vm. főispáni helytartója, a bécsi politika híve; a szh. idején Jellačić küldetésében elfogták és kivégezték.

1837. július 17. (→ Z. Edmunddal)

Kálózról

I. 21. ❖ MÉL, MI, RNL, ÚML

Zimándy Ignác (1831 Radosócz – 1903 Bp.)

tanár, plébános, egy. képviselő, főgimn. tanár, tanfelügyelő, szentszéki ülnök; irodalmi munkásságával, fordítással, szerkesztéssel szerzett jövedelméből Törökbalinton zárdát, isk.-át stb. építtetett; számos történelmi, politikai önálló műve jelent meg.

1864. szeptember 5.

kir. tanár, áldozár Pozsonyból

I. 185. ❖ MI

Zlinszky Aladár dr. (1864 Cegléd – 1941 Veszprém)

tanár, irodalomtörténész, esztéta, egy. tanár, az MTA tagja; vidéki és bp.-i gimn.-okban, majd a bp.-i egy.-en tanított; számos cikke és önálló műve az irodalom és a pedagógia tárgyköréből való.

1886. augusztus 1.

II. 87. ❖ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL, ÚML

Zsarnay Lajos (1802 Zsarnó – 1866 Pest)

ref. püspök, az MTA lev. tagja; sárospataki főisk. tanár, lelkész, főjegyző, püspök; egyh. irodalmi munkái mellett jelentős → Soltész Ferencsel szerkesztett görög–m. szótára.

1837. július 5.

jogász

1839. május 1.

I. 20., I. 37. ❖ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL

Zsigmondy Béla (1848 Bp. – 1916 Bp.)

gépészmérnök, kútúrú és hídépítő, Zs. Vilmos (híres artézikutúrú) unokaöccse és társa; alföldi városaink kútjainak zömét őúrta, ennek technikáját kor-

szerűsítette; ő építette a Ferenc József-hidat, és több más Duna- és Tisza-hidat.

1863. szeptember 11. (→Schulek Vilmossal)

tanuló

...10^{ról} 11re való éjjel az agteleki Baradlát látogatták:

I. 174. ❖ MÉL, RNL

Zsilinszky Mihály (1838 Békéscsaba – 1925 Bp.)

teol., tanár, történész, főispán, államtitkár, az MTA tagja, ogy. képviselő, a M. Történelmi Társ. elnöke; számos történeti és művészettörténeti tanulmányt írt.

1876. augusztus 26. (→Cherven, →Nyáry, →Szinnyei, →ifj. Szinnyei,

→Thallóczy, →Wagner társaságában a Baradla ásatása alkalmával)

orsz. képviselő és a magyar tört. társulat választm. tagja.

(bejegyzést lásd még Nyáry Jenőnél)

I. 318. ❖ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL

Zsingor Mihály (1851 Ragyolc – 1894 Bp.)

tornatanár; a Budai Torna E. vez.-je, m.–német tornaszótárt (→Mauer János-sal) és Torna-lexikont szerkesztett; Fadrusz János szobrász róla mintázta Toldi Miklós alakját.

1865. szeptember 4.

tanuló

1877. július 22. (rokonaival és →Maurer Jánossal)

1883. július 3. (rokonaival és →Maurer Jánossal)

tornatanító, Budapest és neje Frömmel Anna

I. 199., II. 2., II. 55. ❖ MÉL

Az átnézett lexikonok, forrásmunkák és a jelen könyvben szereplő rövidítések

BL	=	Biológiai Lexikon, 1975-78.
BpL	=	Budapest Lexikon, 1993.
MÉL	=	Magyar Életrajzi Lexikon, 1967-69,1985.
MFG	=	Magyar festők és grafikusok adattára, 1988.
MÍ	=	Szinnyei József: Magyar Írók élete és munkái, 1897-1914.
MIL	=	Magyar Irodalmi Lexikon, 1965.
ML	=	Művészeti Lexikon, 1965-68.
MNL	=	Magyar Nagylexikon 1-10. köt., 1993-2000.
MSZ	=	Magyar Színházművészeti Lexikon, 1994.
MTT	=	Magyarok a természettudomány és technika történetében II., 1989.
MUL	=	Magyar Utazók Lexikona, 1993.
RNL	=	Révai Nagy Lexikona, 1911-1926.
SB	=	Slovenský Biografický Slovník, 1986-1992.
ÚIL	=	Új Magyar Irodalmi Lexikon, 1994.
ÚML	=	Új Magyar Lexikon, 1961-62.

Felhasznált irodalom

- Almási Balogh Pál*: Az aggteleki cseppkőbarlangban.
In: Lukácsy Sándor: Magyarok úti kalandjai, Budapest, 1998. p. 92-98.
- Csák László*: Emlékezés Baksay Dánielre.
Kézirat, 9 p.
- Emlékképek vajjai báró Vay Miklós életéből.
Miskolc, 1999. (Reprint.)
- Évfordulóink a műszaki és természettudományokban 1983 – 1996. évi kötetei.
METESZ, Budapest, 1982-1997.
- Hadobás Sándor*: Újabb XVIII. századi irodalmi adat a Baradla-barlangról.
Karszt és Barlang, 1985. I-II. p. 50.
- Hazslinszky Tamás*: A Baradla-barlang múlt századi vendégekönvei.
Karszt és Barlang, 1991. I-II. p. 57-64.
- Kiss L. – Ozogány E. – Lacza T.*: A magyar tudomány évszázadai II.
Méry Ratio, Šamorin [Somorja], 1996.
- Kossuth Lajos*: Tanulmányok báró Nyáry Jenő Az aggteleki barlang mint
őskori temető című munkája felett.
Budapest, 1883.
- Teleki Domokos*: Egynehány hazai utazások leírása.
Balassi Kiadó, Budapest, 1993.
- Vass Imre*: Az aggteleki barlang leírása...
Pest, 1831.
- Vass Imre*: Neue Beschreibung der Aggteleker Höhle...
Pesth, [1831].
- Petőfi Sándor*: Útirajzok.
Helikon Kiadó, Budapest, 1987.
- Vasárnapi Ujság, 1860.

Az idegen vagy ritkább, ma már nem használatos kifejezések, fogalmak magyarázata

balneológia	=	gyógyvizekkel foglalkozó tudomány
entomológus	=	rovarlattal foglalkozó szakember
filológia	=	szűkebb értelemben az írott szövegek, tágabb értelemben valamely nép, nyelv vagy kultúrkör szellemi kultúrájának nyelv- és irodalmi alapon történő vizsgálata
fiskális	=	ügyvéd
genealógia	=	családok történetével, a családfákkal foglalkozó tudomány
heraldika	=	címertan
intendáns	=	felügyelő, régebben királyi vagy állami közintézmény működését ellenőrző személy
legátus	=	a ref. egyháznak a reformáció korára visszanyúló szokása szerint a ref. főiskolák a három főünnepre (karácsony, húsvét, pünkösd) – a lelkeszhiányt pótlandó – prédikálás céljára kiküldött növendékei
perjel	=	szerzetesrendek házfőnöke (prior)
suplicáns	=	a ref. és ev. egyházak (1881-ig, ill. 1891-ig) közép- és felsőiskolái, kollégiumai számára a vidéki egyházaknál pénzbeli és élelmiszeradományokat gyűjtő diák
táblabíró	=	vármegyei tisztelebeli tisztség; korábban feladata a bírászkodás volt, 1870 után a vármegyékben már csak címként élt tovább

Rövidítések

akad.	=	akadémia, akadémiai	MTA	=	Magyar Tudományos Akadémia
Bp. bp.-i	=	Budapest, budapesti	nemz.	=	nemzeti
c.	=	címzetes	ny.	=	nyugalmazott
Egy., egy.	=	egyetem, egyetemi	o., O.	=	országos, Országos
ev.	=	evangélikus	ogy.	=	országgyűlési
Gal.	=	Galéria	OSzK	=	Országos Széchényi Könyvtár
gazd.	=	gazdasági	oszt.	=	osztály, osztályú
gimn.	=	gimnázium, gimnáziumi	polg.	=	polgári
ig.	=	igazgató	r.	=	rendes
isk.	=	iskola	ref.	=	református
keresk.	=	kereskedelmi	rk.	=	rendkívüli
kult.	=	kulturális	r.kath.	=	római katolikus
kir.	=	királyi	sz.	=	század
lev.	=	levelező	Társ.	=	Társulat, Társaság
m., M.	=	magyar, Magyar	tart.	=	tartalékos
Mo.	=	Magyarország	teol.	=	teológus, teológiai
Min.	=	minisztériumi	tud.	=	tudományos, tudományi
MNG	=	Magyar Nemzeti Galéria	vez.	=	vezető
MNM	=	Magyar Nemzeti Múzeum	vm.	=	vármegye, vármegyei